INSTITUTUL
DE
GEOGRAFIE

JUDEȚELE PATRIEI

N. POPP ★ I. IOSEP ★ D. PAULENCU

Județul
SUCEAVA

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

Așezat în nordul României, al doilea ca mărime între județele țării, JUDEȚUL SUCEAVA se întinde din Masivul Călimani pînă în albia Siretului. Munții Bistriței, obcinele și Podișul Sucevei își împart teritoriul acestui ținut de străveche populare. Lucrarea analizează caracteristicile fizico- și social-geografice. Pe fondul geologic variat se detaliază unitățile și subunitățile de relief. Cadrul natural este întregit cu date climatice, hidrogeografice, floristice, faunistice și pedogeografice.
De o mare capacitate economică, resursele naturale ale solului și subsolului sînt variate și abundente, asigurînd județului un loc fruntaș în industria extractivă a țării, iar munții sînt acoperiți de importante masive păduroase în care predomină coniferele. Industria a luat avînt în direcția industrializării lemnului, firelor și fibrelor textile, laptelui etc.
Terenurile agricole ocupă peste 40% din suprafața județului, avînd ca principale culturi cartoful și sfecla de zahăr, inul și cînepa. Taurinele ocupă locul întîi pe țară, iar producția de lactate este superioară mediei țării.
Fondul cinegetic este foarte bogat.
Producția folclorică este diversă, iar fondul etnografic este impresionant de bogat. Frumusețile peisagistice, varietatea monumentelor naturii și valoarea monumentelor de artă feudală fac din județul Suceava o regiune de prim interes turistic.
Lucrarea prin documentarea ei deosebit de bogată se adresează specialiștilor din domeniul științelor naturii, precum și tuturor celor dornici de a cunoaște aspectele și particularitățile geografice ale unui ținut de străveche tradiție românească. Hărțile anexă vin în sprijinul iubitorilor de drumeție, fiindu-le ghid în străbaterea unor plaiuri pe cît de frumoase, pe atît de instructive de cunoscut.

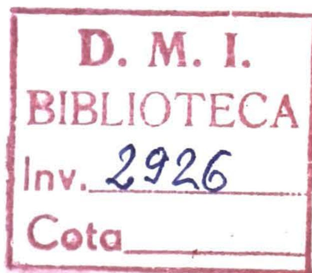
ACADEMIA REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

INSTITUTUL DE GEOGRAFIE

N. POPP, I. IOSEP, D. PAULENCU

Județul
SUCEAVA

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA
BUCUREȘTI, 1973

COMITETUL DE COORDONARE AL COLECȚIEI

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA
str. Gutenberg nr. 3 bis, sectorul 6, București

PREFAȚĂ

În tezaurul de cultură și civilizație românească, numele cu rezonanță de cronică al Sucevei se încorporează firesc și necesar, sporind temeiul frumuseții morale și al demnității poporului nostru.

Oriunde te-ar purta pașii în acest ținut, din Căliman pînă la vadurile Siretului, privirile vor stărui asupra peisajului natural de o aleasă armonie, iar gîndurile vor fi chemate să urmeze cu emoție firul istoriei, aici, atît de bogată în vestigii de inestimabilă valoare.

Fără mare efort, orice călător prin acest județ poate pătrunde esența multiplelor confruntări fericite dintre om și natură, în această parte a țării. Semeția legendară a Pietrelor Doamnei de pe Rarău primește replica Cetății de scaun a Sucevei, niciodată biruită de cei mînați de setea de cucerire. O frîntură din albastrul cerului a fost prefăcută de mîna unor meșteri iscusiți în bijuteria voronețiană, iar verdele codrilor de brazi și auriul din septembrie al fagilor s-au adunat simbolic pe zidurile de la Sucevița și Moldovița.

Dar cel mai strălucit dialog se desfășoară astăzi între trecutul încărcat de glorie și prezentul în care istoria, clipă de clipă, concentrează faptele de eroism în muncă ale oamenilor, inspirați de nobilul ideal al făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate.

Cu prilejul vizitei în județul nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu sintetiza într-o admirabilă alocuțiune această realitate a Sucevei contemporane: „astăzi nu mai ridicăm asemenea cetăți. Ridicăm însă noi cetăți care nu vor mai putea fi distruse

de nimeni. Cetățile noastre sînt industria, agricultura, știința și cultura. Un popor care are o industrie puternică, o agricultură puternică, o știință și o cultură înaintate va dăinui peste veacuri și nu va putea fi niciodată înfrînt". Asemenea cuvinte, ca și întreaga politică a partidului nostru, continuatorul a tot ce are mai bun poporul român, al tuturor tradițiilor de luptă pentru libertate socială și națională, revarsă lumină și căldură în sufletele oamenilor de pe aceste plaiuri și-i înflăcărează, ca și pe întregul popor, pentru înfăptuirea exemplară a tuturor sarcinilor.

Creșterea continuă a forțelor de producție, apariția pe harta industrială a județului a noi capacități industriale, răspîndite judicios în teritoriu, avîntul nestăvilit al oamenilor muncii pentru creșterea productivității și reducerea prețului de cost au drept urmare crearea unor produse finite competitive atît pe plan intern, cît mai ales pe plan internațional.

Transformări profunde au avut loc în agricultura județului, în viața satelor. Mecanizarea pe scară tot mai largă a lucrărilor agricole, folosirea unor cantități sporite de îngrășăminte chimice, extinderea irigațiilor, aplicarea mereu mai riguroasă a regulilor agrotehnice și zonarea culturilor agricole pe baza cercetărilor științifice a stațiunilor noastre experimentale, dezvoltarea unui puternic sector zootehnic, de rase mari producătoare de carne și lapte, au permis unităților agricole socialiste să mărească producțiile, să se întărească din punct de vedere economic și organizatoric.

Rezultate deosebite s-au obținut în dezvoltarea învățămîntului, culturii, ocrotirii sănătății, realizări care vorbesc de la sine despre grija permanentă a partidului și statului nostru pentru creșterea nivelului de trai și al bunăstării locuitorilor județului.

Înalta distincție „Ordinul muncii" clasa I acordată organizației județene de partid Suceava, doi ani consecutiv, pentru rezultatele remarcabile obținute, în 1971 și 1972, în industrie, investiții — construcții, transporturi și circulația mărfurilor, pentru îndeplinirea și depășirea angajamentelor asumate în întrecerea socialistă, vine să confirme o dată mai mult eforturile depuse de oamenii muncii pentru îndeplinirea sarcinilor trasate la Congresul al X-lea al P.C.R. și la Conferința națională din 19—21 iulie 1972.

Noul plan cincinal 1971—1975 mobilizează oamenii muncii suceveni la consolidarea realizărilor obținute pînă în prezent, dă noi imbolduri în opera de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate.

Voroneț, Ciprian Porumbescu, Cetatea chimiei, Putna, Țara Dornelor, Leșu Ursului, Rarău și Căliman, ulița Rădășenilor și atîtea altele sînt obiective trainice și îmbietoare pentru călătorul dornic să vadă și să cunoască tezaurul de bogății și frumuseți al Țării de Sus.

Lucrarea de față își propune să prezinte publicului larg aceste minunate comori făurite de mîna harnică a omului, înfăptuiri de prestigiu ale prezentului, chezășie luminoasă a viitorului.

MIU DOBRESCU

membru supleant al Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R., prim-secretar al Comitetului județean Suceava al P.C.R., președinte al Comitetului executiv al Consiliului popular județean

Aşezat în nordul Republicii Socialiste România, la frontiera cu U.R.S.S., judeţul Suceava este ca mărime, după judeţul Timiş, al doilea judeţ al ţării, avînd o suprafaţă de 8 555 km² sau 3,6% din teritoriul României şi o populaţie de circa 600 000 de locuitori (3% din populaţia ţării).

Judeţul Suceava este încadrat teritorial la vest de judeţele Maramureş şi Bistriţa-Năsăud, la sud de judeţele Mureş, Harghita şi Neamţ, iar la est de judeţele Iaşi şi Botoşani. Latura de nord a judeţului, aproximativ între oraşul Siret şi izvoarele Ceremuşului (pîrîul Sărata), corespunde cu frontiera de stat a României faţă de U.R.S.S.

Ţinutul Sucevei este o regiune de străveche populare, iar reşedinţa acestuia a fost cea mai puternică cetate de scaun a statului feudal moldav, atestată documentar încă din 1388, odată cu primul dintre muşatini, Petru Muşat. Secole de-a rîndul, cetatea şi oraşul Suceava şi-au menţinut strălucirea ca important centru politic şi comercial.

În ultimii 200 de ani, judeţul a suferit repetate modificări administrative şi a oscilat ca suprafaţă între un minim, pînă în 1923, cînd actualul teritoriu al judeţului era împărţit în cinci judeţe mici, şi anume : Fălticeni sau Baia, Suceava, Gura Humorului, Cîmpulung şi Rădăuţi, şi un maxim, pînă în 1968, cînd s-a desfiinţat regiunea Suceava, care includea la un loc actualele judeţe Suceava şi Botoşani.

Experienţa acumulată în timp a dovedit ca necorespunzătoare atît împărţirea administrativă în multe judeţe mici, cît şi împărţirea în puţine regiuni administrative mari. Aceasta a impus, în 1968, îmbunătăţirea împărţirii administrativ-teri-

torială a țării în județe puternice, cu o intensă viață economică și în strînsă legătură cu condițiile locale.

De o formă apropiată de a unui patrulater, județul Suceava se întinde de la crestele principale ale Carpaților la vest pînă în valea Siretului la est.

Limita de nord a județului o formează frontiera de stat a României spre U.R.S.S., începînd de la est de rîul Siret, în vecinătatea orașului cu același nume. Se continuă apoi spre vest, pe la nord de rîul Suceava, pînă la Ulma și apoi pe firul văii în sus. Punctul cel mai vestic al frontierei în această parte este situat în zona de obîrșie a Bistriței și Ceremușului Alb din Munții Maramureșului.

Limita de vest a județului urmează un traseu șerpuit pînă în Călimani. După ce traversează Bistrița Aurie pe teritoriul comunei Cîrlibaba, urcă pe vîrful Omul, la 1 931 m, din extremitatea estică a Masivului Rodnei. Se îndreaptă apoi spre sud, traversînd Munții Bîrgăului, aproximativ în lungul cumpenei de apă dintre bazinele hidrografice ale Bistriței și Someșului Mare. Limita ocolește apoi Țara Dornelor, urcînd în Căliman la vîrful Bistricioara (1 990 m). Limita de vest marchează vecinătatea Sucevei cu județele Maramureș și Bistrița-Năsăud.

Limita de sud a județului ține creasta Călimanului pe cumpăna de ape dintre Bistrița și Mureș pînă în vîrful Măgura (1 500 m). De aci urmează o altă cumpănă de ape, dintre Neagra Broștenilor și Bistricioara, și după ce trece peste vîrful Budacu (1 859 m) coboară în valea Bistriței pe care o taie între localitățile Broșteni și Borca. Limita se continuă mai departe, printre Sabasa și Cotîrgași, peste Munții Stînișoarei pe care urcă pînă în vîrful Bivolu (1 500 m), după care intră în bazinul Moldovei pe la izvoarele Nemțișorului și Culmea Pleșului. Coboară în apa Moldovei, pe care o urmărește cîțiva kilometri, pînă la Drăgușeni, și apoi taie interfluviul Moldova-Siret pentru a atinge Siretul între Probota și Lespezi. Limita de sud desparte Suceava de județele Mureș și Harghita în dreptul Călimanului, apoi de județul Iași, între Moldova și Siret.

Limita de est a judeţului este cea mai simplă, pentru că urmează albia Siretului pe întreaga distanţă pînă la frontieră, cu excepţia a patru puncte pe stînga Siretului : la confluenţele acestuia cu Şomuzul Mare şi Suceava, apoi între Hănţeşti şi Zvoriştea şi în fine la Pădurenii de Siret, lîngă frontieră. Siretul marchează limita Sucevei spre judeţul Botoşani.

Creste muntoase, culmi de obcine[1], spinări de dealuri, albii minore sînt formele de teren care delimitează judeţul Suceava pe trei laturi, latura de nord fiind formată de o linie de frontieră.

Actualul judeţ Suceava, în afara municipiului reşedinţă, cuprinde 7 oraşe şi 86 de comune cu 379 sate.

De o formă bine închegată, judeţul Suceava se întinde din Masivul Căliman pînă în albia Siretului, cu o energie de relief, între cotele extreme, de peste 1 700 m. Distanţele maxime între marginile judeţului, în linie dreaptă, sînt de 125 km pe direcţia vest-est, între pasul Tihuţa şi lunca largă a Siretului, şi de 95 km pe direcţia nord-sud, de la nord de cursul superior al Sucevei pînă la sud de Neagra Broştenilor.

Dimensiunile mari ale judeţului, aproape cît o treime din suprafaţa Albaniei sau a Belgiei, explică peisajul său variat şi resursele naturale felurite.

Sînt două mari unităţi de relief bine distincte care se întîlnesc aci : pe două treimi din suprafaţă este o zonă muntoasă din cuprinsul Carpaţilor Orientali, iar restul o zonă de podiş, compartiment al Podişului Moldovei.

Reţeaua hidrografică a judeţului aparţine în întregime bazinului Siret prin cursurile Sucevei, Moldovei şi Bistriţei. Clima şi solurile prezintă mari variaţii legate de relieful foarte diferenţiat.

Resursele naturale sînt variate şi abundente : mangan în bazinul Dornelor, pirite cuprifere la Leşu Ursului, sare la Cacica, turbă la Poiana Stampei etc. Munţii sînt acoperiţi cu importante masive păduroase, între care predomină coniferele, cu cele mai falnice păduri de molid ale ţării, şi fagul, iar pajiştile montane sînt remarcabile.

---

[1] Obcină = culme prelungă sau cumpănă de ape.

Anii socialismului sînt marcați în județul Suceava printr-un avînt deosebit în toate privințele și în primul rînd în direcția vieții economice. Importante obiective industriale au apărut ori au crescut în municipiul Suceava și în alte centre ale județului: industrializarea lemnului, chimia, industria alimentară (prelucrarea cărnii și a laptelui), industria extractivă ș.a.

Terenurile agricole, care ocupă peste 40% din suprafața județului, au ca principale culturi cartoful, sfecla de zahăr, inul și cînepa. Taurinele ocupă în Suceava locul întîi pe țară, iar producția de lapte este superioară mediei țării. Fondul cinegetic este foarte bogat, în special la cervide.

Două căi ferate magistrale și o șosea internațională traversează județul.

Producția folclorică este foarte diversă, iar fondul etnografic impresionant de bogat. Frumusețile peisagistice, valoarea monumentelor de artă feudală și varietatea monumentelor naturale fac din județul Suceava o regiune de un interes turistic deosebit, care de pe acum a intrat în circuitul turistic internațional.

Printre județele patriei, județul Suceava se remarcă prin puternicele lui tradiții istorice și marea sa capacitate economică.

RELIEFUL ȘI ALCĂTUIREA GEOLOGICĂ

Între Pietrosu Călimanului (2 022 m) și albia Siretului la Dolhasca (233 m) relieful județului Suceava se înfățișează foarte variat, fiind alcătuit din culmi muntoase despărțite de văi adînci și din lunci largi instalate printre dealuri cu spinări netede (fig. 1). Totuși, relieful se încadrează la numai două mari unități naturale, care aparțin, respectiv, Carpaților Orientali și Podișului Moldovei. Relieful coboară în trepte de la

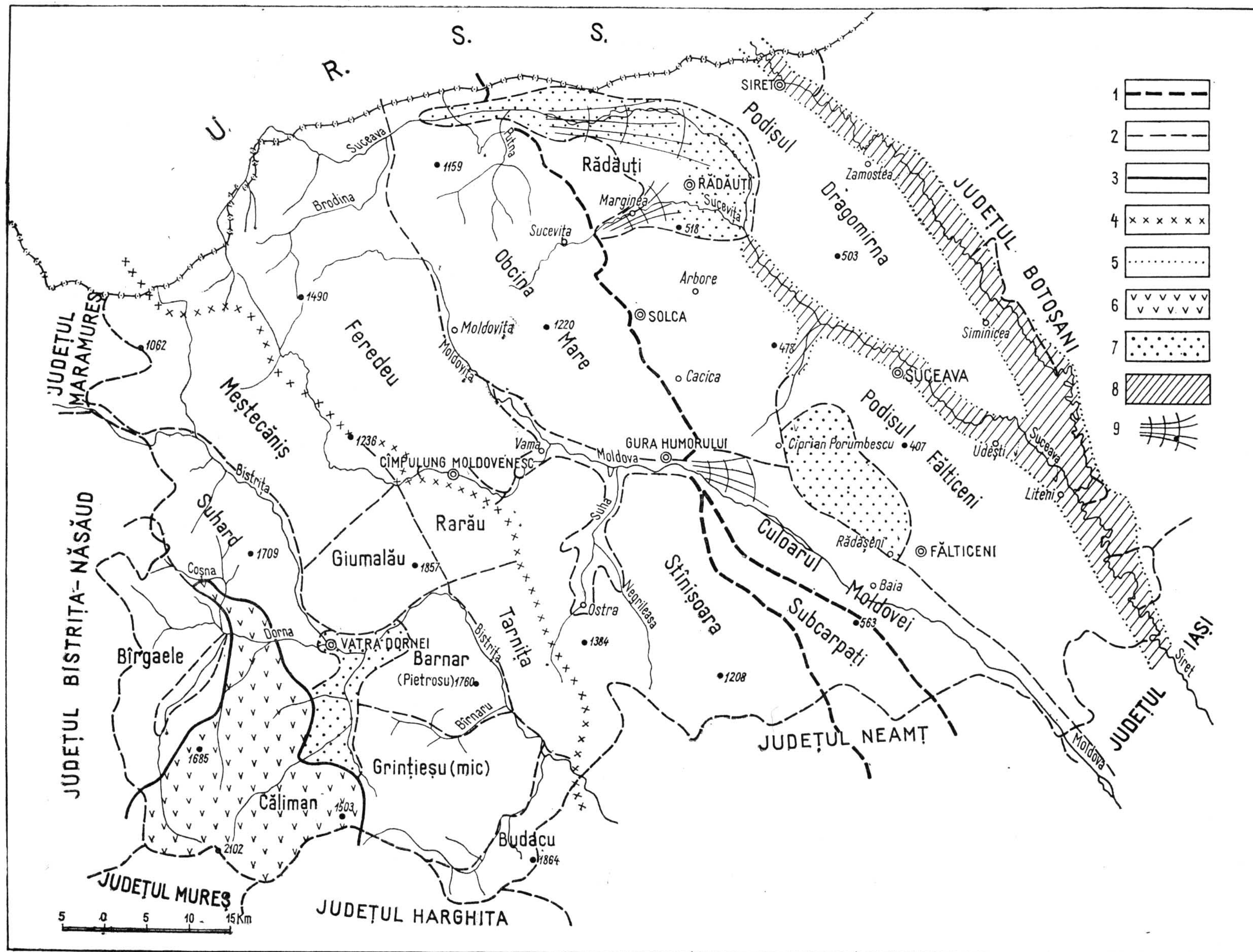

Fig. 1. — Unitățile naturale din cuprinsul județului Suceava

1, Limita între zona muntoasă, podiș și Subcarpați; *2*, limita între diferite unități naturale; *3*, limita eruptivului din Căliman; *4*, limita între cristalin și fliș; *5*, limita luncilor; *6*, eruptiv; *7*, arii depresionare; *8*, lunci; *9*, con – deltă

apus la răsărit, fiecare treaptă de relief avînd caractere fizico-geografice proprii şi o alcătuire geologică specifică.

Din punct de vedere structural, principalele unităţi de relief ale judeţului sînt următoarele: zona eruptivă a Călimanului, zona cristalină a Munţilor Bistriţei, zona flişului carpatic, zona precarpatică şi zona Podişului Sucevei.

1. **Masivul Căliman**, cel mai grandios complex vulcanic de la noi din ţară, este cuprins între defileul Mureşului (Topliţa — Deda) şi zona de înşeuare montană a Bîrgaelor. Pe teritoriul judeţului Suceava se găseşte doar partea de nord a masivului. Privit din pasul Tihuţa, de la 1 227 m, Călimanul apare dominant, masiv şi semeţ, cu largile spinări netede ale platourilor de lavă.

Călimanul se înalţă pînă la 2 000 m, ca un masiv muntos cu forme greoaie, culminînd în vîrful Pietrosu (Pietrosu Călimanului, deoarece mai există Pietrosu Rodnei şi Pietrosu Bistriţei), la 2 022 m.

La partea superioară, pe la 1 800 m, formează un platou de care este legată şi o toponimie adecvată: Şesul Paltinului, Dealu Lat etc. La rîndul său, platoul este dominat cu 200 m de un con larg în care se deschide cel mai mare crater vulcanic din România, cu un diametru de 10 km. Craterul se mai păstrează sub forma unei potcoave cu deschiderea întoarsă spre nord, unde buza acestuia a fost spartă de Neagra Şarului cu afluentul său Haita.

Vulcanul Căliman, de tip caldeira (I. Atanasiu, 1929), şi-a continuat activitatea pînă în pleistocenul mediu, fiind deci contemporan cu începutul glaciaţiunilor din Carpaţi.

Climatul periglaciar din perioadele de linişte eruptivă şi apoi cel crionival şi-au lăsat amprenta pe un munte de peste 1 800 m înălţime, la 47° latitudine şi situat pe latura vestică, mai umedă, a Carpaţilor. În Căliman se întîlnesc cîmpuri de blocuri, mai ales în zona craterului, cunoscute prin topice, ca Pietrosu, Petricelu, Pietrele Roşii etc., precum şi o întreagă gamă de forme denudaţionale ori de coraziune, cum sînt stîncile „Cei 12 Apostoli".

Masivul a fost atacat puternic de eroziunea fluvială, iar văi ca Neagra Șarului, Dorna, Neagra Broștenilor, cu afluenții lor, mușcă adînc din el. Scurgeri de lave ajung pînă departe de craterul principal al Călimanului, spre vest, nord și est. Acești curenți de lavă andezitică se mai păstrează încă bine pe interfluvii și mai ales pe interfluviul Dorna — Neagra Șarului.

Vulcanul principal este însoțit de jur împrejur de neck-uri, cum sînt cele din zona Poiana Negrii și Dornișoara, Bîtcile Dornelor (I. Sîrcu, 1971). Cel mai depărtat con andezitic, Măgura (1 258 m), lîngă Coșna, se găsește la 35 km depărtare, în linie dreaptă, de Pietrosu. Spre nord, magmatitele pliocen-pleistocene ale Călimanului sînt limitate de un chenar destul de amplu de formațiuni vulcanogen-sedimentare constituite din brecii piroclastice, aglomerate și tufuri în alternanță cu conglomerate, gresii și nisipuri de natură andezitică. Cele mai înaintate formațiuni de acest fel și ultimele neck-uri ajung pînă în mijlocul Țării Dornelor, la Dorna Candrenilor.

Masivul Căliman se conturează morfolitologic în est, pe linia de contact eruptiv-cristalin între Drăgoiasa și Păltiniș (Buciniș), iar în nord pe linia de contact eruptiv-fliș între Neagra Șarului și Dornișoara. Între cele două zone, un pinten de eruptiv se prelungește pînă la Dorna Candrenilor, împărțind depresiunea intramontană a Dornelor în două compartimente. Dincolo de Păltiniș, la est, Călimanul vine în contact cu cristalinul Munților Bistriței, în timp ce la nord-vest se atinge cu cristalinul Munților Suhardului și cu începutul leagănului montan suspendat al Bîrgaelor, în zona Poiana Stampei.

Marginea Masivului Căliman, pe limita de extensie a lavelor, corespunde cu o denivelare de cel puțin 200 m spre masivele muntoase vecine și cu o altă denivelare, adevărat abrupt, de cel puțin 400 m la nord, spre Țara Dornelor. Această limită este pusă în evidență de seria de izvoare minerale carbogazoase de pe aureola mofetică a Călimanului.

2. **Munții cristalini** de pe teritoriul județului Suceava se împart în două unități: una nordică, mai unitară — a obcinelor cristaline sau Munții Bistriței Aurii, și alta sudică, fragmentată prin văi adînci — a Munților Bistriței propriu-ziși

sau Munţii Bistriţei mijlocii. Întreaga zonă cristalină este drenată prin mijloc de valea Bistriţei. Bazinul ei hidrografic acoperă aproape integral zona cristalină. Această vale, prin dimensiunile sale, are un rol mult mai mare din punct de vedere geomorfologic decît structural-geologic. Prin adîncimea ei, Bistriţa stabileşte limita geografică în relieful regiunii, pe cînd geologic aceleaşi formaţiuni cristaline apar pe ambele ei maluri.

a) *Munţii Bistriţei Aurii*. Cursul superior al Bistriţei între izvor, sub pasul Prislop, şi Iacobeni este cunoscut sub numele de Bistriţa Aurie. Munţii care se întind de o parte şi de alta a acestei văi, adîncă de cel puţin 800 m, se înfăţişează sub forma unor culmi prelungi şi sînt cuprinşi în limbajul popular al Moldovei de miazănoapte sub genericul de ,,obcine''. Obcinele se întind din Rodna şi Căliman pînă în marginea Podişului Sucevei, indiferent că sînt formate din cristalin ori din fliş şi formează un relief care coboară în trepte de la apus la răsărit, de la obcina cea mai înaltă, a Suhardului în vest, 1 800 m, pînă la obcina cea mai joasă denumită totuşi ,,Obcina Mare'', în est, 1 200 m altitudine.

Pentru a stabili o diferenţiere faţă de obcinele din fliş, cu alte caractere, Munţii Bistriţei Aurii pot fi foarte bine numiţi şi obcinele cristaline. Limitele internă şi externă a obcinelor cristaline sînt date de văile Coşna şi Moldova (cursul superior), care şerpuiesc în lungul marginii cristalinului : Coşna pe marginea flişului oligocen transcarpatic, constituit din gresii calcaroase, iar Moldova pe marginea flişului cretacic de facies grezos (*Wildflysch*). Cele două văi, Coşna şi Moldova, care curg alternativ cînd pe fliş, cînd pe cristalin, prezintă respectivele lărgiri sau îngustări ale albiei majore, fapt ce denotă instalarea lor anterior dezgolirii prin eroziune a contactului actual dintre cristalin şi fliş.

Munţii Bistriţei Aurii cuprind două grupe muntoase : Obcina Suhardului, între Bistriţa Aurie şi valea Coşnei, şi Obcina Mestecănişului, între Bistriţa Aurie şi valea Moldovei. Orientarea NV—SE a culmilor muntoase a impus văilor principale trasee longitudinale. Cea mai tipică vale de acest fel este Bistriţa Aurie, care curge pînă la Vatra Dornei chiar prin axul zonei cristaline.

Obcina Suhardului este cea mai înaltă şi mai lungă din seria obcinelor din Moldova. Vîrful culminant, Omu, se apropie de 2 000 m (1 932 m). Obcina se întinde pe 40 km, pînă la Şarul Dornei. Spre sud obcina se îngustează, iar înălţimile ei scad (Suhărdelu — 1 709 m, Ouşoru — 1 639 m), coborînd în sud, pe bordura Ţării Dornelor, pînă la 1 302 m. Interesant de observat că vîrfurile mai înalte corespund dolomitelor, cele mai dure roci din regiune. Obcina Suhardului se continuă spre vest cu Masivul Rodnei, dincolo de pasul Rotunda (1 257 m), de pe cumpăna apelor dintre Bistriţa şi Someşul Mare.

Obcina Mestecănişului, următoarea obcină spre est, mai joasă şi mai scurtă, formează cumpăna apelor între cursurile superioare ale Bistriţei şi Moldovei. Ca treaptă de relief inferioară faţă de Obcina Suhardului, Mestecănişul se înalţă numai pînă la 1 590 m în vîrful Lucina [2] şi apoi coboară uşor spre sud : Tătarca 1 547 m, după care se succed cotele 1 477 (Botuş), 1 282 (Mestecăniş). Ca şi în Obcina Suhardului, şi aici cotele mai înalte stau pe dolomite triasice (Lucina), pe dolomite jurasice (Tătarca) sau pe cuarţite. Obcina Mestecănişului este obcină numai ca înălţime, nu şi ca litologie. Ea începe din colţul nord-vestic al judeţului, unde se leagă cu Munţii Maramureşului dincolo de pasul Prislop (1 418 m), de pe cumpăna apelor dintre Bistriţa şi Vişeu. Se întinde apoi spre sud pînă în pasul Mestecăniş (1 099 m) şi valea Putnei, afluent al Moldovei [3].

Grupa muntoasă din unghiul cuprins între pîrîul Cîrlibaba şi Bistriţa Aurie trebuie considerată ca aparţinînd tot Obcinei Mestecănişului, cu diferenţa că în această parte şisturile cristaline apar gîtuite, fiind prinse între două plăsele de fliş : de o parte, spre sud-vest, gresii eocene, iar de partea opusă conglomerate apţiene. Cristalinul suferind aici o lăsare axială, depozitele de cuvertură ale flişului din vorland tind să se atingă peste cristalin cu flişul transcarpatic. Şisturile cristaline sînt înlocuite aici aproape pe întreaga grosime cu dolomite cristaline : este unghiul de munţi Zimbroslava-Ţapul (1 542 m).

---

[2] În literatura geografică această obcină este numită uneori Lucina — Mestecăniş, după vîrful ei cel mai înalt (Lucina).

[3] Nu trebuie confundată cu valea Putnei, afluent al Sucevei la Vicov.

Munţii Bistriţei Aurii, unul din masivele hercinice metamorfice încorporate lanţului carpatic, ca şi masivele hercinice învecinate (Maramureşul şi Dorna la nord-vest, Munţii Bistriţei mijlocii la sud), prezintă caracterele specifice masivelor cristaline: culmi prelungi, forme greoaie, versanţi convecşi, acolo unde n-au fost fragmentaţi în masive izolate. Eroziunile puternice, urmare a repetatelor mişcări de ridicare în bloc a acestora, au provocat apariţia de văi adînci la întreaga reţea hidrografică majoră din cuprinsul acestor munţi. Spinările lor prezintă forme de nivelare la 1 400 — 1 500 m înălţime. Acest nivel de culme este dominat din loc în loc de cornete de formă mamelonată, instalate pe rocile cele mai dure din regiune, de obicei dolomitele. Ele nu reprezintă martori de eroziune, rămăşiţe din nivele mai vechi, ci iviri de roci dure. În această categorie se înscrie Omu, Lucina, Ouşoru etc.

b) *Munţii Bistriţei mijlocii.* Zona cristalină, cu aceeaşi structură şi o morfologie asemănătoare, continuă obcinele la sud de Ţara Dornelor. Aici obcinele cedează locul unor masive izolate, despicate prin adînci văi transversale. Fragmentarea este primul caracter al Munţilor Bistriţei mijlocii. Intervalul altitudinar între cotele maxime şi minime se menţine acelaşi ca în obcine: 1 800—1 500 m. Chiar şi Bistriţa, cu frumoasa ei vale longitudinală printre obcine, devine acum vale transversală pe o porţiune în avale de Vatra Dornei. Bistriţa încetează aici de a mai ocupa poziţia mediană faţă de masa cristalină din obcine şi se deplasează spre vorland, masa cristalină din estul Bistriţei fiind foarte subţire la contactul cu flişul. Limita judeţului, mai jos de Broşteni, coincide cu locul unde Bistriţa părăseşte definitiv zona cristalină spre capătul sudic al munţilor ce-i poartă numele.

Munţii Bistriţei mijlocii sînt formaţi din cinci masive dispuse de o parte şi de alta a văii: pe stînga masivele Giumalău, Rarău şi Tarniţa, iar pe dreapta Barnaru şi Budacu. Aceste masive, izolate prin văi adînci, de obicei cu un singur vîrf dominant, se recomandă tocmai prin acest vîrf care a dat numele întregului masiv.

Masivul Giumalău este continuarea la sud de Mestecăniş a obcinei cu acelaşi nume; prezintă multe asemănări cu cele-

lalte masive individualizate pe stînga rîului Bistrița. El este mărginit la vest și sud de valea Bistriței, care îl ocolește în unghi drept; la nord, pe linia Iacobeni — Pojorîta, în lungul văii Putna, se leagă de Obcina Mestecănișului, iar la est, pe linia Pojorîta (valea Colbului) — Chirilu, se desparte de Masivul Rarău. Ca și Obcina Mestecănișului, Giumalăul are aceeași constituție geologică, dar este ceva mai înalt decît vîrful Lucina. Se diferențiază însă mult de Rarău.

Giumalăul are un aspect greoi, de bloc uriaș, cu spinări rotunjite, dispuse radiar în jurul vîrfului principal (V. Mihăilescu, 1963), care se înalță pînă la 1 857 m. Dealtfel, și celelalte trei masive înrudite cu Giumalăul (Barnaru, Grințieșu, Budacu) au vîrfurile situate cam la aceleași înălțimi: 1 700—1 850 m. Ca și în obcine, vîrful Giumalăului este tot un martor de rezistență, așezat pe cuarțite dure. Numele masivului s-a dat după numele vîrfului principal care domină întregul masiv. Și aici se întîlnește nivelul de culme de la 1 500 m din obcine (suprafața Cerbu, după I. Sîrcu, 1971), de vîrstă antecuaternară.

Nivelul pasului Mestecăniș (1 100 m) are corespondent și în obcine și în Giumalău, în unele întîrzieri de pantă (umeri) în jurul acestei cote. Este un nivel de maturitate întîlnit în multe locuri în Carpații Orientali la 1 000—1 200 m și care trebuie corelat cu platforma Predeal sau platforma pasurilor înalte (G. Vâlsan, 1939); el a fost întîlnit pe alocuri și în Subcarpații interni (platforma Simila, N. Popp, 1939).

Giumalăul, ca ansamblu muntos, reprezintă o zonă de tranziție între nord și sud, în sensul că este prelungirea firească a obcinelor, mai ales din punct de vedere structural, dar fără caracter de obcină; în schimb întrunește toate caracterele masivelor cristaline de la sud: blocuri izolate, forme greoaie, un singur vîrf.

Masivul Barnaru este al doilea masiv înalt al Munților Bistriței mijlocii. Este mărginit de Bistrița la nord și la est. La vest se întinde pînă în Țara Dornelor, la Neagra Șarului prelungită cu Călimănelul, iar la sud pînă la Neagra Broștenilor prelungită cu Negrișoara. Este un masiv unitar din punct de vedere geologo-geografic, dar despicat în trei prin văile

Bîrnărelu şi Barnaru[4] : Pietrosu 1 794 m, Scărişoara 1 760 m şi Grinţieşu 1 740 m[5]. Aceste trei vîrfuri se găsesc aliniate în lungul Bistriţei, deci marginal faţă de masiv. Pe acest aliniament se instalează creasta principală a masivului, ale cărui înălţimi scad spre vest; este o situaţie inversă faţă de ansamblul munţilor, unde înălţimile scad treptat spre est. Explicaţia este de natură tectono-litologică, şi anume : masa cristalină este străpunsă pe aliniamentul amintit, de la nord de Zugreni pînă la sud de Broşteni, pe o lungime de aproape 50 km, de un dyke porfiroid. Corespunzînd rocilor celor mai dure, pe el se instalează înălţimile cele mai mari din întreaga zonă cristalino-mezozoică a Carpaţilor Orientali. S-a mers pînă acolo încît s-a admis că acest dyke reprezintă o veche cumpănă de ape (S a v a A t h a n a s i u, 1899) anterioară desăvîrşirii reţelei hidrografice actuale. În tot cazul, traseul acestui dyke marchează şi astăzi linia marilor înălţimi a munţilor, exceptînd relieful postiş al Călimanului. Toate văile culese de Bistriţa (Bîrnărel, Barnar, Neagra), inclusiv Bistriţa la Zugreni, traversează prin chei porfiroidul de Pietrosu. Actuala cumpănă a apelor Bistriţa — Mureş se află departe, în vest (pe Căliman). Porfiritele dau Pietrosului Bistriţei un profil mai svelt decît are Giumalăul sau obcinele cristaline, cu toată înălţimea lui mai mică. Deci, nu înălţimea contează, ci în primul rînd roca.

Masivul Budacu este al treilea masiv principal al Munţilor Bistriţei mijlocii, aflat la sud de Neagra — Negrişoara. Vîrful culminant, de 1 864 m, se găseşte chiar pe limita judeţului şi îşi datoreşte înălţimea mare unui petic de calcare cristaline, mai rezistente decît şisturile sericitoase şi micaşisturile din jur. Budacu este ultimul munte de această înălţime, venind dinspre nord. Cota Budacului nu se mai reîntîlneşte decît spre capătul sudic al Carpaţilor Orientali, în masivul Ciucaş, la peste 150 km depărtare.

---

[4] Prin abatere de la regula amintită, după care masivul poartă numele vîrfului principal, acesta, avînd trei vîrfuri principale, este numit după valea mediană, ca şi Munţii Bistriţei.

[5] Mai există un munte cu acelaşi nume, Grinţieşu Mare (1 762 m), la 7 km în afara limitei judeţului ; el face parte din masivul cristalin Budacu, iar vîrful stă pe o clipă de calcar jurasic (acelaşi caracter ca şi la restul munţilor cristalini).

2 – c. 763

Trebuie subliniat faptul că în Munții Bistriței mijlocii cotele maxime se găsesc la capete, în Giumalău și în Budacu. Aspectele generale ale Budacului nu prezintă nimic deosebit față de celelalte masive cristaline menționate: aceleași spinări rotunjite, forme greoaie și trepte de nivelare (petice).

Masivul Budacu se continuă pe teritoriul județului Neamț, pînă în valea Bistricioarei. La vest, el se oprește în fața masei eruptive a Călimanului. Frontul lavelor revărsate peste cristalin a fost împins înapoi în timpul eroziunilor produse în cuaternar. Relieful creat de scurgerile vulcanice a permis apariția în lungul liniei de contact eruptiv-cristalin a unor mici depresiuni de contact, cum sînt bazinetul Glod sau bazinetul Drăgoiasa. Primul este o depresiune sinclinală; celălalt stă pe cristalin și numai prezența lavelor i-a dat caracterul depresionar.

Pasul Păltiniș (1 327 m), la nord de Drăgoiasa, stabilește legătura peste cumpăna apelor între cele două Negre: Neagra Șarului și Neagra Broștenilor.

Dealtfel, întreg conturul Călimanului este marcat prin depresiuni de contact. Dintre acestea, cea mai importantă este Țara Dornelor.

Masivul Rarău se află între văile Bistriței și Moldovei, la est de pîrîul Colbu, dominînd printr-o denivelare puternică (circa 600 m) munții flișului. Ca structură, tectonică și petrografică, el se diferențiază de restul munților cristalini și de aici decurg și aspectele sale morfologice, altele decît în obcinele cristaline sau în restul Munților Bistriței. Formele greoaie, tipice pentru munții cristalini, cedează locul unor forme zvelte, dantelate, care dau un pitoresc deosebit Rarăului (fig. 2).

Așezat pe marginea externă a masei cristaline, Rarăul corespunde unui sinclinal suspendat, umplut cu depozite mezozoice care se dispun peste cristalin. Rarăul se încadrează unei unități subțiri, dar foarte lungi, care se întinde de la Lucina pînă în Hăghimaș și care este cunoscută de geologi sub denumirea de sinclinalul marginal al zonei cristalino-mezozoice (V. Mutihac, 1965).

Între Lucina și Pojorîta, sinclinalul marginal se reduce la o înșiruire de clipe în lungul Obcinei Mestecănișului. Linia

Fig. 2. — Masivul calcaros Rarău (foto Gh. Vințilă).

clipelor calcaroase este urmată longitudinal de rîul Moldova, care în două locuri, în avale de Breaza și la Pojorîta, mușcă din calcare, formînd în aceste locuri cîte un sector de vale antecedentă și de cheie în același timp.

Sinclinalul marginal are o amploare mai mare numai în Rarău, unde atinge 8 km lățime. El are aspectul unui leagăn suspendat, pe suport cristalin, asemănător cu Hăghimașul și cu Bucegii. Eroziunea diferențială a scos în evidență calcarele sub cele mai variate forme: turnuri, piramide, blocuri, pereți, stînci (I. Sîrcu, 1971) de o deosebită frumusețe. Tot calcarele au generat și unele forme carstice — lapiezuri, doline mici, peșteri, chei—, fără să dea însă un carst prea evoluat.

O toponimie bogată şi foarte expresivă marchează întreaga gamă a formelor născute pe calcar.

Pe flancul intern al sinclinalului apar dolomitele triasice în care s-au sculptat stîncile Adam şi Eva de la Pojorîta şi Piatra Şoimului. Pe flancul extern, mai lat, ori de cîte ori apar calcarele masive triasice de sub gresiile calcaroase cretacice se formează stîncărie şi blocuri (Piatra Zimbrului), iar pe văi chei înguste (Moara Dracului). Pe spinarea Rarăului se întîlnesc stîncile ruiniforme Pietrele Doamnei, stîlpii de calcar Popchii Rarăului şi Pietrele Albe. Vîrful Rarăului (1 651 m) stă pe calcare recifale (cele mai dure). Colţul de nord-vest al sinclinalului şi Masivului Rarău se prelungeşte puţin şi dincolo de Moldova, în Muncelu, în lungul pîrîului Sadova. Contrastul de culori între albul calcarelor, cu profil dantelat şi zimţuit, şi verdele închis al pădurii de molid dau efecte de o frumuseţe rar întîlnită. Aşa se explică atracţia pentru turişti a Rarăului, deşi sînt munţi nu prea înalţi.

Văi adînci — Sadova cu Moldova de o parte, Colbul de alta — conturează leagănul suspendat al Rarăului şi dau impresia de înălţime mai mare acestor munţi de numai 1 600 m altitudine.

Munţii Tarniţa. Pentru a încheia descrierea munţilor cristalini din judeţul Suceava a mai rămas de amintit fîşia de înălţimi care se întinde în lungul Bistriţei, din Rarău pînă la Broşteni, avînd o lăţime de numai 5-6 km. Apare aici o înşiruire de clipe calcaroase dispuse pe masa cristalină şi care poartă cotele cele mai ridicate, fără a depăşi însă 1 450—1 550 m. Este partea cea mai joasă a cristalinului din zonă, dar care domină totuşi cu semeţie munţii flişului alăturat. Munţii dintre Rarău şi Broşteni nu poartă un nume generic, căci formează o succesiune de vîrfuri. Li se poate atribui însă numele de Tarniţa după vîrful din mijlocul şirului, înalt de 1 479 m.

Relieful de culme al munţilor din zona cristalino-mezozoică din Suceava prezintă două feluri de forme: greoaie pe cristalinul propriu-zis, zvelte pe calcare. Ca forme mature se întîlnesc umeri la două nivele, din care nivelul superior este dominat de cornete de rezistenţă, fixate îndeosebi pe dolomite ori pe cuarţite.

c) *Valea Bistriței.* Bistrița este rîul principal care curge prin mijlocul unor munți cărora le-a impus numele și care, prin afluenții săi, îi drenează aproape în întregime. De la izvor, Bistrița curge prin regiune cristalină, iar pe teritoriul județului numai de la Șesuri și pînă la Broșteni.

Bistrița are o vale longitudinală față de direcția culmilor muntoase, cu excepția porțiunii dintre Vatra Dornei și Chirilu, vale orientată NV—SE, ca și munții. Din cei 122 km lungime în cuprinsul județului Suceava, exclusiv prin zonă cristalină, numai 12 km sînt de vale transversală. În această porțiune ea traversează un lanț muntos dintr-o parte într-alta. Pînă la Vatra Dornei acest lanț muntos se înalță pe stînga văii, de la Chirilu în jos el rămîne pe dreapta văii. În funcție de aceasta se desprind trei sectoare de vale, dintre care unul — sectorul de mijloc — de vale transversală. Indiferent de sector și de dimensiunile văii în profil transversal, Bistrița se înfățișează ca o vale foarte adîncă, în raport cu munții adiacenți. Cîteva exemple: vîrful Omu 1 932 m — Bistrița la Cîrlibaba 930 m; Suhărdelu 1 709 m — Bistrița la Ciocănești 850 m; Giumalăul 1 857 m — Bistrița la Zugreni 700 m; Grințieșu 1 740 m — Bistrița la Broșteni 630 m. Rezultă deci că între talvegul Bistriței și piscurile munților este o denivelare de 1 000 m. Aceasta denotă vechimea mare a văii, înălțarea munților sub vale, deci antecedență și eroziunea puternică exercitată de rîu. Pe toată lungimea ei, valea prezintă lărgiri și strîmtări.

Primul sector al văii (Bistrița Aurie în amunte de Vatra Dornei) este longitudinal. Bistrița intră în județ cu o vale destul de largă; dovadă și localitatea Șesuri așezată aci. Pînă la confluența cu Țibăul valea este strîmtă, deoarece străbate roci metamorfice mai dure, apoi se lărgește din nou pînă la Ciocănești. În valea montană a Bistriței, instalarea vetrelor de sat este posibilă doar în porțiunile cu vale mai largă. Între Ciocănești și Iacobeni rîul traversează cuarțite dure, îngustîndu-se. Această situație se repetă la Argestru în roci porfirogene, după care valea se lărgește la intrarea în Depresiunea Dornelor.

Al doilea sector al văii este între Gura Negrii și Chirilu. Aici, valea, prinsă între două coturi în zigzag, își schimbă și direcția și alura. În porțiunea de vale transversală, unde stră-

punge bara gneisului porfiroid (N. Orghidan, 1969), Bistrița formează defileul de la Zugreni. Valea are versanți povîrniți, stîncoși și abrupți și formează o serie de meandre încătușate. Tocmai în porțiunea cea strîmtă, în bara de gneise, Bistrița primește pîrîul Colbu (altul decît Colbu care curge spre Pojorîta)[6].

Al treilea sector al văii montane este din nou longitudinal pînă mai jos de Broșteni, la ieșirea din cristalin. În acest sector, deși longitudinal între Crucea și Holda, Bistrița se angajează în sălbaticul defileu al Toancelor, unde apele liniștite ale Bistriței Aurii cedează locul apelor învolburate, care se aruncă în repezișurile și pragurile Toancelor, croite în cuarțite negre. Valea este atît de îngustă, încît pînă deunăzi nici măcar o șosea nu încăpea, iar legătura între Vatra Dornei și Broșteni se făcea mai lesnicios peste pasul Păltiniș, care lega cele două Negre. La Broșteni, odată cu intrarea în zona flișului, valea se lărgește.

d) *Depresiunea Dornelor*. În zona cristalină, pe bordura eruptivului Călimanului, drenată de Bistrița și afluenții ei, a luat naștere o amplă arie depresionară compartimentată, cunoscută sub numele de Depresiunea sau Țara Dornelor (fig. 3). Încadrată de Suhard și Căliman la nord și sud, închisă la est prin defileul de la Zugreni, croit între Giumalău și Pietrosu, Depresiunea Dornelor se deschide larg numai la vest. Un pinten de lave, aglomerate și tufuri se întinde din Căliman spre nord, taie Dorna la întreita confluență cu Coșna și Teșna și se oprește în conul vulcanic Măgura (1 258 m). Cea mai frumoasă și mai completă vedere asupra Țării Dornelor o oferă Oușoru (1 633 m). De aici se desprind caracterele acestui ținut intramontan : un relief vălurit, de 800—900 m altitudine, intercalat printre munți, format, la est și vest de pintenul eruptiv amintit, din compartimentele Neagra Șarului și Dorna în lungul celor doi afluenți principali ai Bistriței. O toponimie interesantă scoate în evidență multe aspecte geografice ale acestei „țări" de munte, a cărei „vatră" (Vatra Dornei) este

[6] În județul Suceava sînt o serie de rîuri cu același nume, care, cîte două, ori curg paralel (de exemplu : două Suha, două Șomuz), ori curg în direcții opuse (două Neagra, două Colbu).

Fig. 3. — Țara Dornelor (Șaru Dornei) (foto Ion Popescu Argeşel).

aşezată la dubla confluenţă a Bistriţei cu Dorna şi Neagra; dealtfel aceste două nume se împletesc mereu, de exemplu: Şaru Dornei pe Neagra Şarului sau Poiana Negrei pe un afluent al Dornei. Denumiri ca Podul Coşnei, Plaiul Şarului, Poiana Stampei, Dorna Arini vădesc formele de relief şi tipurile de vegetaţie la care se adaugă nenumărate alte topice frumoase şi grăitoare pe lîngă nenumărate „Dorne" şi „Dornişoare".

Din punct de vedere structural, Depresiunea Dornelor este o regiune complicată, fiind singurul loc în plină axă carpatică în cuprinsul căruia se întîlnesc formaţiuni metamorfice, eruptive şi sedimentare.

Relieful regiunii ridică, la rîndul său, probleme destul de dificile. Astfel, toate rîurile, inclusiv Bistriţa, se îndreaptă spre est, unde sînt munţii cei mai înalţi, iar depresiunea se

închide. În schimb, zona depresionară se deschide larg spre vest, acolo unde şi culmile munţilor sînt mai joase.

Lipsa de concordanţă între relief, structură şi hidrografie pune în discuţie altă problemă : vechimea reţelei hidrografice. Activitatea eruptivă plio-pleistocenă a produs tulburări în evoluţia firească a reliefului, mai ales aici, în prezenţa celei mai grandioase apariţii vulcanice din Carpaţi ; aceasta a creat forme noi de relief, a barat unele văi, a colmatat anumite zone joase, generînd uneori chiar inversiuni de relief. Deşi relieful din zona cristalină a văii Bistriţei n-a suferit în ansamblu modificări, nu aceeaşi a fost situaţia în Ţara Dornelor, unde eruptivul activ din apropiere a împărţit depresiunea în două.

În condiţiile Ţării Dornelor, tectonica alpină a jucat un rol important. Aici, în plină axă a Carpaţilor, masa cristalină a suferit o afundare axială, care a permis gîtuirea flişului în est şi invadarea flişului transcarpatic peste cristalin în vest. Linia de maximă lăsare pare a se înscrie pe direcţia urmată de cursurile rectilinii est—vest : Bistriţa de la Gura Negrei—Dorna-Teşna pînă dincolo de cumpăna apelor Bistriţa — Someş.

Pe acelaşi aliniament de coborîre axială, Ţara Dornelor se prelungeşte la vest, dincolo de cumpăna apelor, cu o altă „ţară'' carpatică, ceva mai înaltă, avînd un relief mai variat, străpuns de numeroase neck-uri vulcanice : Ţara Bîrgaelor. De la Dorna la Bîrgău se trece muntele printr-un adevărat uluc transversal, peste o cumpănă de ape foarte joasă : pasul Grădiniţa, la numai 967 m, deşi munţi de 2 000 m (Rodna, Munţii Bistriţei şi Călimanul) închid ulucul pe trei părţi. Singura parte mai larg deschisă a ulucului este tocmai spre vest ; totuşi, rîurile se îndreaptă către partea cea mai închisă a lui, adică spre est.

3. **Munţii flişului** constituie a treia mare regiune geografică şi totodată o unitate structurală a judeţului, cuprinsă între zona cristalină sau Munţii Bistriţei şi zona de cratogen sau Podişul Sucevei. Rolul pe care îl are rîul Bistriţa în delimitarea munţilor cu acelaşi nume îl joacă aici rîul Moldova. Valea Moldovei, care traversează dintr-un capăt într-altul zona flişului, împarte această zonă în două subunităţi : la

nord de acest rîu este zona obcinelor, cu o lăţime maximă a flişului de 40 km în dreptul Argelului, iar la sud Culmea Stînişoara, cu îngustarea maximă a flişului (25 km) în dreptul Găineştilor.

Munţii flişului continuă coborîrea în trepte a reliefului spre răsărit. După treptele de 1 800 şi 1 600 m (Călimanul reprezintă treapta de 2 000 m) ale Munţilor Bistriţei, urmează acum treptele de 1 400 şi 1 200 m ale celor două obcine de fliş.

La coborîrea în trepte a reliefului, transversal pe zona muntoasă, se adaugă şi un joc al înălţimilor, longitudinal pe zona muntoasă. În zona cristalină, în sectorul Dorna — Zugreni, înălţimile coboară spre sud de la 1 900 m (Omu 1 932 m) la 1 600 m (Ouşoru 1 632 m, Rarău 1 651 m), pentru ca în continuare să urce treptat pînă la aproape 1 900 m (Budacu 1 864 m). Cota minimă de culme în Munţii Bistriţei este pasul Mestecăniş (1 099 m).

Aceeaşi situaţie se repetă, dar mai pregnant, în munţii flişului. De la înălţimi de aproape 1 500 m (Vîrful Paşcanu 1 490 m), în nord, se coboară, cam pe linia Moldovei, pînă la 1 000 m, pentru ca apoi spre sud înălţimile să se ridice din nou pînă la 1 500 m (Bivolu 1 534 m).

Priviţi în ansamblu atît munţii cristalini, cît şi cei ai flişului par că formează axial cîte o largă înşeuare, primii pe linia Dorna — Zugreni, ceilalţi pe linia Pojorîta — Păltinoasa. Aceste înşeuări au oarecare relaţii cu coborîrile axiale din Carpaţi pe linia transversală a ariilor depresionare Gura Humorului, Cîmpulung, Dorna, Bîrgău. La nord şi la sud de această linie masa cristalină se ridică în bloc, flişul intern, acoperit de cristalin, nefiind străin de această mişcare. Maximul de ridicare axială este pe flancul de nord — Rodna, iar pe flancul de sud — Hăghimaşul. Raporturile munţilor-bloc cu flişul, care îi flanchează, este diferit : în timp ce flişul transcarpatic este transgresiv pe cristalin, ocupînd o poziţie stratigrafică normală, flişul din vorland intră sub cristalin, ocupînd o poziţie tectonică.

a) *Obcinele flişului.* Orientate NV—SE pe direcţia generală a grupei nordice a Carpaţilor Orientali, obcinele flişului sînt cuprinse între valea Sucevei la nord, de la izvoarele Sucevei la Straja, şi valea Moldovei la sud, de la Pojorîta la

Păltinoasa. Văile transversale ale Sucevei şi Moldovei sînt simple limite geografice care încadrează un sector de obcine, căci din punct de vedere structural obcinele se continuă cu absolut aceleaşi caractere atît la nord de Suceava, cît şi la sud de Moldova, cel puţin pînă la linia Gemenea — Stulpicani — Suha Mică. De la această linie spre sud caracterele de obcine se şterg odată cu uşoara virgaţie a cutărilor, care trec la o direcţie mai sudică.

Sectorul de obcine dintre Suceava şi Moldova este prins între zona cristalino-mezozoică de-a lungul liniei clipelor calcare, la vest, şi zona de platformă în lungul liniei piemontului precarpatic, la est. Aşadar, obcinele se intercalează între Munţii Bistriţei şi Podişul Sucevei.

Din punct de vedere geomorfologic, obcinele reprezintă o serie repetată de culmi lungi şi paralele de munţi mijlocii, despărţite între ele prin văi cu caracter longitudinal.

Din punct de vedere geologic, obcinele reprezintă o serie repetată de cute-solzi încălecate de la vest la est, din ce în ce mai tinere spre est, constituite predominant din gresii de o mare varietate. Această structură se justifică prin faptul că zona obcinelor este prinsă ca într-o menghină între sîmburele cristalin, un pivot masiv, în spate şi scutul podolic, un bloc rigid, în faţă. Stressul rezultat explică prezenţa atîtor cute strînse, culcate uşor spre est. Atît la nord, cît mai ales la sud de zona considerată strînsoarea de menghină slăbeşte prin depărtarea scutului podolic de edificiul carpatic.

Seria repetată de anticlinale înguste şi sinclinale faliate este din ce în ce mai tînără pe măsura depărtării de cristalin. Structura în pînze a flişului angajează întreg cretacicul şi paleogenul. Se desprinde un fliş intern, cretacic, şi un fliş marginal, paleogen.

În obcine s-a dezvoltat o reţea hidrografică tipică, cu văi longitudinale în cazul văilor secundare şi cu văi transversale în cazul văilor principale. Trecerea transversală de la un pachet de cute la altul se face adesea prin coturi în unghi drept.

Relieful obcinelor reprezintă o variantă a tipului jurasian de încreţire, fapt care îl diferenţiază de tot restul reliefului flişului Carpaţilor Orientali. Deşi mai tinere decît Munţii Jura,

totuşi, din cauza rocilor mai friabile din care sînt clădite, obcinele apar ca un relief mai evoluat, dar şi cu o structură mai complicată.

Cît priveşte văile longitudinale, acestea pot fi instalate tot atît de bine pe inversiuni de relief, caracterul longitudinal referindu-se numai la direcţia lor în raport cu axul cutelor.

Munţii flişului la nord de valea transversală a Moldovei sînt formaţi din două obcine.

Obcina Feredeului, care se atinge cu zona cristalină, este cuprinsă între cursul superior al Moldovei (în amunte de Pojorîta) şi valea Moldoviţei. Are o lăţime medie de 15—20 km şi este constituită în cea mai mare parte din fliş cretacic. Obcina Feredeului, lungă de aproape 50 km, poartă numele după vîrful culminant de 1 490 m, aşezat pe şisturi negre, ca şi vîrful Paşcanu (1 482 m). Culmea coboară apoi domol spre sud, de la 1 377 m (vîrful Ionul) la 1 297 m (vîrful Tomnatecul), pînă la Prisaca Dornei[7], formînd în tot lungul ei cumpăna apelor dintre Moldova şi Moldoviţa. Culmea-cumpănă este situată pe cretacicul superior (gresia de Prisaca). Partea inferioară a versantului de vest al obcinei este săpată în cretacic inferior, în timp ce tot flancul estic al obcinei este modelat în depozite paleogene. Trecerea de la o formaţiune la alta nu este marcată în relief datorită gresiilor de fliş, care, indiferent de vîrstă, prezintă cam aceeaşi rezistenţă la eroziune; nici chiar liniile de dislocaţie nu sînt sesizate prin vreo ruptură de pantă. Singurele adaptări la structură sînt date de pîrîul Sadova şi de Moldoviţa. Sadova curge pe contactul dintre gresiile neocomiene şi şisturile negre, iar Moldoviţa, pe mari porţiuni din lungimea ei de la Argel în jos, urmăreşte un ax de anticlinal eocen.

Capătul nordic al Obcinei Feredeului este drenat de afluenţii Sucevei, iar trecerea în valea Moldovei se face peste un pas de culme la 1 130 m, cotă ce aminteşte de pasul Mestecăniş şi de platforma pasurilor înalte de la 1 000—1 200 m.

Obcina Feredeului a suferit în cuaternar mişcări de ridicare continue, de intensitate mare (3—4 mm/an, M. Socolescu,

[7] Este o simplă coincidenţă de nume cu cele din Ţara Dornelor.

R. Ciocîrdel, 1969). Aceasta a avut ca urmare adîncirea prin antecedență a rețelei hidrografice.

Obcina Mare este ultima obcină la periferia spațiului muntos. De aceeași lungime ca și Obcina Feredeului, Obcina Mare are o lățime medie de 15 km.

Aparține flișului marginal constituit din gresii eocene de Tarcău și iviri de gresii senoniene. Este cea mai măruntă dintre obcine, deși numele ei indică contrariul. Numele ei se explică prin altitudinea pe care o are față de podiș, deasupra căruia se înalță brusc cu cel puțin 400 m.

Obcina Mare, cuprinsă între valea Moldoviței și linia pericarpatică, reprezintă ultima treaptă muntoasă în fața dealurilor de podiș. Cele mai înalte vîrfuri ale ei sînt Silhoaia 1 225 m și Scorușelu 1 220 m. Culmea ei, prelungă și ușor teșită, este cumpănă de ape între Moldovița și bazinul Sucevei. Pasul de culme Ciumărna, care stabilește legătura între Moldovița și Sucevița, se oprește la o cotă frecvent întîlnită: 1 130 m. Înălțimi de valori apropiate se întîlnesc în multe locuri pe culme: Poiana Mărului 1 173 m, Boboica 1 209 m, Rogoșa 1 077 m. Acestea sînt mărturiile nivelului de maturitate, a suprafeței de denudație de 1 000—1 200 m, conservată mai bine pe gresia de Tarcău.

În nord, bazinul de recepție înrămurat al Putnei, afluent al Sucevei, mușcă adînc din obcină și strecoară cîteva fire longitudinale, despicînd-o în tot atîtea culmi paralele.

În sud, obcina se îngustează, dar și aici se formează văi longitudinale care o împart în culmi paralele, dintre care cea externă este Obcina Cacica (Călugărița). Așa cum pe flancul vestic al Obcinei Feredeului se înscrie adînca și larga vale longitudinală a Sadovei, deși scurtă, pe flancul estic al Obcinei Mari apare valea Humorului, de asemenea adîncă și largă.

Interesant de notat că zona flișului din obcine se împarte în sens longitudinal în trei fîșii: în vest, culmea predominant cretacică a Feredeului, în est, culmea dominant eocenă a Obcinei Mari, iar la mijloc larga vale a Moldoviței, cea mai tipică vale longitudinală care, proporțional cu lungimea, prezintă cei mai numeroși afluenți și cel mai mare bazin de recepție. Moldovița s-a format în zona cu cea mai amplă dezvoltare a

oligocenului. Imediat la sud de Vama, oligocenul, atît de larg dezvoltat în bazinul Moldoviţei, se reduce pînă la aproape completă dispariţie.

Obcina Mare a suferit şi ea în cuaternar mişcări continue de ridicare, de intensitate cel puţin egală cu mişcările produse în Obcina Feredeului.

b) *Culmea Stînişoarei*. La sud de valea transversală a Moldovei în fliş se întinde un complex de culmi împădurite, fragmentat în toate direcţiile de văi, în majoritate tributare Moldovei. Acest complex de culmi poartă numele generic de Munţii sau Culmea Stînişoarei. Ei sînt cuprinşi între marginea cristalinului, poalele munţilor Rarău — Tarniţa, în vest, şi linia pericarpatică,în est. Spre sud, culmea Stînişoarei se continuă departe, în afara limitei judeţului. Cota maximă, vîrful Bivolu 1 534 m, un nod orografic din care diverg pîraie în toate direcţiile, se află chiar la hotarul cu judeţul Neamţ.

În flişul intern al Stînişoarei, rocile cele mai dure sînt conglomeratele de Ceahlău ; aceste petice de conglomerat dau fără excepţie înălţimile cele mai mari, ca de exemplu vîrfurile Bivolu şi Bâtca Comorii (1 517 m)[8] care domină înălţimile, reprezentînd totodată cornete de rezistenţă.

Culmea Stînişoarei are înălţimi modeste, de 1 000—1 200 m, ca şi Obcina Mare. Din ele răsar o serie de cornete conglomeratice. Caracterele de obcină se menţin şi la sud de Moldova, cel puţin pînă la Suha Mică, unde se produce strangularea flişului marginal în favoarea flişului intern. Paralelismul culmilor şi al văilor se remarcă în Obcina Voroneţ (906 m) şi valea longitudinală cu acelaşi nume. În general se constată că Munţii Stînişoarei se înalţă spre sud. Pe axul transversal al văii Moldovei, înălţimile coboară, atît dinspre nord, cît şi dinspre sud, corespunzător zonei de lăsare axială a cutelor flişului. Amplasarea văii Moldovei în această zonă de lăsare axială denotă vechimea mare a văii. Aşa cum obcinele se înalţă de la valea Moldovei spre nord şi Munţii Stînişoarei se

---

[8] În munţii de la sud de valea Moldovei, numele popular „ obcină” (culme, cumpănă de ape), frecvent întîlnit, este înlocuit prin cel de „ bîtcă” (vîrf înalt, rotund).

înalță tot din valea Moldovei, dar spre sud, spre zona de ridicare axială din regiunea Ceahlău — Hăghimaș.

Afluenții înrămurați ai Moldovei disecă Munții Stînișoarei într-o multitudine de culmi secundare și reușesc să formeze o serie de bazine depresionare de eroziune, cu un oarecare caracter tectonic. Așa este bazinul de eroziune de pe Suha cu centrul la Stulpicani, ca și bazinul tectono-eroziv, ceva mai mic, de pe Suha Mică cu centrul la Găinești. Adîncite cu cel puțin 500 m față de rama muntoasă, ele au permis adaptări la structură (pîrîul Ostra), au creat bazine torențiale de recepție. Pe fundul acestor arii depresionare cu contur tentacular se dezvoltă frumoase terase locale etajate, rezultate din remanierea materialului torențial acumulat. Antecedența trebuie luată în considerare.

Obcinele și Stînișoara prin toate însușirile și aspectele lor, de la rocă și structură pînă la formă, culme și vale, arată că munții flișului se diferențiază net de munții cristalini ai Bistriței. Există însă și cîteva trăsături comune, datorită mișcărilor verticale crustale care au impus antecedența și resturile suprafețelor de modelare subaeriană. Cît privește adaptările la structură ale văilor, acestea sînt mai evidente în fliș; în schimb, vîrfurile principale sînt cornete de rezistență fie că stau pe dolomite ori cuarțite, ca în cristalin, fie că stau pe gresii silicioase ori conglomerate, ca în fliș.

c) *Valea Moldovei*. Așa cum valea Bistriței este organismul fluvial principal pentru zona cristalină din județul Suceava, iar valea Sucevei este organismul fluvial principal pentru zona de podiș, valea Moldovei este organismul fluvial reprezentativ pentru munții flișului.

Pe teritoriul județului, Bistrița este instalată exclusiv pe cristalin. Valea Moldovei are un caracter mai complex, pentru că ea are un sector important și în afara munților.

Rîul Moldova are obîrșia vecină cu a Sucevei. O șa de 1 130 m desparte cele două obîrșii. Două pîrîiașe pornesc de sub șa, curgînd în direcții opuse: unul spre nord și altul spre sud, ambele înscrise pe același aliniament longitudinal. Șaua poartă curiosul nume de Izvoarele Sucevei, deși de aici nu

izvorăşte nici Moldova, nici Suceava, ci două pîrîiaşe tributare acestora.

După relieful pe care îl străbate şi după alura văii, în raport cu liniile directoare ale acestui relief, valea Moldovei, de la izvor la vărsare, se împarte în trei sectoare, dintre care primele două prin zona flişului. Mai mult de jumătate din lungimea rîului se află pe teritoriul judeţului, de unde rezultă importanţa acestui rîu pentru hidrografia acestei părţi de ţară.

Primul sector al văii se întinde de la izvoare pînă la Pojorîta. După ce izvorăşte din Muntele Lucina (1 590 m) prin două fire de apă (Lucava şi Hrobi), Moldova propriu-zisă începe de la unirea acestora. Chiar din punctul de confluenţă ea se înscrie pe direcţia generală NV—SE, aceeaşi cu direcţia munţilor. Rîul are un curs şerpuit, care curge de-a lungul zonei de contact dintre cristalin şi fliş, dar din şerpuirile văii el străbate cînd flişul pînă mai jos de Breaza, cînd cristalinul pînă la Pojorîta. Trecînd din fliş în cristalin şi apoi revenind în fliş, Moldova taie de două ori clipele dolomitice în care îşi sapă chei înguste, ce contrastează puternic cu sectoarele de vale mai largă din fliş şi cristalin în care se aciuează vetre de sat (Breaza, Fundu Moldovei).

Al doilea sector de vale este total deosebit de primul. Este un sector dezvoltat strict pe grosimea flişului şi direct transversal pe el. Este un sector care se întinde de la Pojorîta, unde Moldova face un unghi de 90°, pînă la Păltinoasa, unde acest rîu părăseşte definitiv flişul.

La Pojorîta, înainte de a se înfige printr-o adevărată cheie în calcarele din care pe dreapta văii au răsărit stîncile Adam şi Eva, se formează o mică piaţă de adunare a apelor într-o dublă confluenţă : Moldova, care curge de la nord, adună Putna, care vine din vest, şi pîrîul Colbu, din sud. Cele trei ape unite se îndreaptă printre stînci spre est.

Aşa cum de la obîrşie, după ce coboară din Lucina, Moldova curge în lungul direcţiei de cutare, la Pojorîta, unde atinge zona de coborîre axială a cutelor, ea se înscrie pe această înşeuare transversală. Deci şi în sectorul longitudinal şi în cel transversal Moldova urmează trasee impuse de mişcările tectonice mai vechi. Rezultă ca etape : formarea reliefului, constituirea reţelei hidro-

Fig. 4. — Valea Moldovei la Cîmpulung Moldovenesc (foto M. Alenici).

grafice şi supraimpunerea văilor. Numai astfel se explică de ce nici văile longitudinale şi nici cele transversale nu sînt 100% longitudinale ori transversale şi de ce pe văile longitudinale apar strangulări în roci tari, iar pe văile transversale lărgiri între cute.

Valea transversală a Moldovei dintre Pojorîta şi Păltinoasa, de direcţie generală vest-est, privită pe bucăţi se constată că nu este nici integral transversală şi nici de direcţie strict vest-est, avînd un curs în zigzag, format din porţiuni de vale longitudinală largă, legate între ele prin strîmturi transversale, după cum urmează :

— La Cîmpulung Moldovenesc, vale largă NV—SE, longitudinală, aşa cum arată şi numele. Aflată în prelungirea Sadovei, conturează bordura nordică a Rarăului, fiind sculptată în şisturi argiloase negre moi (fig. 4).

Fig. 5. — Valea Moldovei la ieşirea din obcine (foto Comb. poligr. „Casa Scînteii").

— La Prisaca, vale strîmtă, adîncă (550 m altitudine), aproape cheie, de direcţie perpendiculară pe valea de la Cîmpulung; retează Obcina Feredeului, săpată în gresii dure.

— La Vama, vale largă, care păstrează direcţia nord-est, dar după confluenţa cu Moldoviţa se îndoaie în unghi drept, împrumutînd direcţia longitudinală spre sud-est a afluentului; vale între obcine, modelată în şisturi friabile oligocene. Venind din avale, Moldova lasă impresia că se continuă în sus pe Moldoviţa ca vale largă, iar rîul care curge de la Prisaca, adică însăşi Moldova, apare ca un afluent.

— De la Frasin în jos, deşi piezişă pe direcţia de cutare (taie Obcina Mare), Moldova îşi formează o albie majoră largă, dezvoltată în gresii paleogene, curgînd spre est.

— La Gura Humorului (490 m) lărgirea văii se accentuează, la aceasta contribuind şi dubla confluenţă cu două pîraie cu văi longitudinale: Voroneţul şi Humorul, ultimul cu o vale largă, tipic anticlinală (fig. 5).

În avale de Gura Humorului, o ultimă uşoară strîmtare în ultimele cute deversate care formează Obcina Călugăriţa.

La Păltinoasa, Moldova iese din fliş şi din munte, lunca se lărgeşte considerabil, iar prin valea cu aspect de pîlnie orizontul se deschide asupra celor doi versanţi care aproape dispar. Moldova încetează brusc de a mai fi rîu de munte. Aici începe al treilea şi ultimul sector al văii pînă la vărsare, respectiv prin podiş.

În sectorul de vale atît de variat de la Pojorîta în jos, Moldova primeşte doi din cei mai importanţi afluenţi ai ei : Moldoviţa la Vama şi Suha la Frasin.

Moldoviţa, care izvorăşte din Feredeu, pornind cu două pîraie (Argel şi Rosoşa), de la Argel la vărsare îşi croieşte drum printre obcine, fiind o vale largă, longitudinală, cu neînsemnate îngustări, dar cu o lărgire importantă la Vatra Moldoviţei, la dubla confluenţă cu Ciumărna şi Valea Boului.

Suha are cu totul alte caractere. Bazinul superior este foarte înrămurat, fapt ce-i permite să-şi culeagă apele din toţi munţii dintre Rarău şi Stînişoara.

Cursul atît de variat al Moldovei între Pojorîta şi Humor a permis înşiruirea în zonele de vale largă a trei aşa-numite depresiuni : Cîmpulung, Vama şi Humor. Noţiunea ,,depresiune'' aplicată aici este cu totul relativă şi se poate atribui numai prin contrast cu strîmtările de vale dintre cele trei aşa-zise depresiuni.

Lărgirile şi strîmtările văii se referă numai la versanţi, nu şi la albia majoră, care pe tot parcursul este suficient de dezvoltată. În porţiunile de vale largă, versanţii sînt teşiţi şi deschid profilul văii. În porţiunile de vale îngustă, versanţii sînt abrupţi, iar în secţiune valea apare ca un V închis, trunchiat.

Prin valea Moldovei se stabileşte legătura între cele două forme majore de relief ale judeţului : muntele şi dealul.

4. **Zona precarpatică.** Trecerea de la Carpaţii flişului la Podişul Sucevei se face printr-o zonă îngustă de tranziţie, care se prezintă în mod diferenţiat la nord şi la sud de rîul Moldova. La nord de acest rîu, două unităţi structurale şi geomorfologice, obcinele şi podişul, vin în contact în lungul unei linii de direcţie NV—SE, care trece prin localităţile Straja — Solca — Cacica — Păltinoasa.

La sud de Moldova, Podişul Sucevei începe să se depărteze de munţii flişului, fapt ce permite ca între cele două regiuni amin-

tite să se intercaleze o zonă de tranziţie, formată de larga vale a Moldovei, care, luînd aici tot o direcţie NV — SE, se întinde pe teritoriul judeţului între Păltinoasa şi Drăguşeni.

Contactul net şi brusc dintre obcine şi podiş, la nord de rîul Moldova, a fost atenuat printr-un proces erozivo-acumulativ. A luat astfel naştere o fîşie de teren de cîţiva kilometri lăţime, care constituie piemontul pericarpatic. El marchează şi un contact tectonic între obcinele de peste 800 m înălţime, care reprezintă o unitate mobilă cu o structură în pînze de şariaj, şi podişul de aproape 500 m înălţime, o zonă rigidă de platformă (T. Joja şi colab., 1968 *a*).

Piemontul corespunde unui relief postiş de acumulare şi sculptural, care formează şi o limită de eroziune selectivă între gresiile mai dure ale flişului şi faciesul friabil al sarmaticului din podiş. Lama îngustă de miocen cutat, în facies argilo-marnos, generează unele mici depresiuni locale cu caracter epigenetic, cum sînt cele de la Solca şi Cacica.

În sarmatic, zona piemontului pericarpatic era submersă. Rîurile de atunci colmatau treptat cîmpia litorală prin delte cu o sedimentare ritmică, cu o alternanţă de prundişuri şi nisipuri, de argilă şi marne. În unele locuri domină prundişurile, în altele nisipurile cu lentile de marne şi argile. Dintre trăsăturile caracteristice ale acestui piemont se remarcă înclinarea terenului spre est, reţeaua de văi perpendiculare pe obcine, despletirea rîurilor şi infiltrarea apelor în subsolul piemontan. Numai rîurile mari îşi împing izvoarele în munte (Suceviţa), dar nici ele nu depăşesc culmea primei obcine.

Piemontul pericarpatic Marginea — Ciungi se continuă la sud de Păltinoasa cu alt aspect. Dintr-o vale transversală de munte dirijată spre est, Moldova se frînge aproape cu 90°, îndreptîndu-se spre sud-est ca o vale care se depărtează treptat de munte. Valea relativ strîmtă dintre obcine devine acum o vale largă, cu terase şi cu afluenţi numai pe dreapta. În cei 50 km de vale de deal, din cei 100 km pînă la Roman, Moldova este atît de transformată, încît pare că ar corespunde unui alt rîu decît Moldova de munte.

Regiunea cuprinsă între munte şi podiş, respectiv între poalele Stînişoarei şi albia minoră a Moldovei, are o formă triunghiulară, cu vîrful la Păltinoasa şi lăţimea maximă de 20 km la

sud-est. Regiunea este dezvoltată pe două planuri: un plan superior, vălurit, deluros, ca o tivitură în lungul munţilor, ce reprezintă începutul Subcarpaţilor ca regiune naturală aparte şi un plan inferior, plat, etajat, de terase şi luncă, respectiv culoarul Moldovei.

Subcarpaţii, aici în fîşie îngustă, sînt formaţi din depozite miocene. Marnele helveţiene, lipite de munte, constituie un relief deprimat, dominat la est de conglomeratele burdigaliene, care se înalţă pînă la 915 m în Culmea Pleşului. Între munte şi această culme se cuibăreşte prima depresiune cu adevărat subcarpatică, Depresiunea Nemţişor (judeţul Neamţ). Conglomeratele de Pleşu, dispuse sub forma unui anticlinal, deversează spre nord-est peste tortonianul argilo-marnos de tip diapir, de care se leagă o toponimie care aminteşte sarea, ca de exemplu Slatina şi Slătioara, la sud de Moldova, Solca şi Soloneţ, la nord de acest rîu.

Culmea Pleşului, bine împădurită şi masivă, formează cumpăna de ape. Numai în partea de nord, unde coboară şi se închide, pătrunde valea Rîşca printre Pleşu şi dealul Nant (503 m), formînd o mică depresiune de eroziune.

Miocenul subcarpatic se revarsă peste sarmaticul necutat de platformă.

Dealurile subcarpatice, care formează o fîşie tot mai lată înspre sud, dînd naştere unui peisaj de tip subcarpatic, contrastează vădit cu relieful plan şi mai deprimat (350 m) al culoarului lat de circa 10 km, reprezentat prin valea Moldovei.

Culoarul Moldovei apare ca o depresiune de contact între Subcarpaţi şi Podişul Sucevei. Valea este asimetrică; mai multe trepte de terasă bine dezvoltate, dintre care cea inferioară ($\pm$ 15 m altitudine relativă) este mai lată, apar pe ambele maluri pînă la Fîntîna Mare, de unde rămîn numai pe stînga. O luncă largă de cîţiva kilometri, la nivelul apei, permite despletirea rîului pînă la Ciumuleşti, de unde acesta începe să bată în malul stîng. Lărgimea cea mai mare a luncii şi teraselor este la Baia, unde valea ia aspect depresionar[9]. Este curios faptul că deşi pe toată lungimea,

[9] C. Martiniuc, Raionarea geomorfologică a părţii de nord-vest a Podişului Moldovenesc (Piemontul pericarpatic Suceava—Bistriţa şi Podişul Sucevei), Iaşi 1955, manuscris.

în avale de Păltinoasa, Moldova n-are afluenţi decît pe stînga, afluenţi ce îi aduc mari cantităţi de prundişuri, totuşi, la Baia, rîul bate în malul drept.

Cumpăna apelor dintre Moldova şi Siret este în unele locuri foarte joasă şi în imediata apropiere a Moldovei. Unii tributari ai Siretului şi-au împins obîrşiile aproape pînă în albia majoră a Moldovei. Dintre aceştia, Şomuzul Mare o ameninţă cu captarea, mai ales că talvegul lui este foarte jos (318 m) în raport cu Moldova (380 m). Odată efectuată această captare iminentă, Moldova ar ajunge să se verse în Siret, prin Şomuz, la Dolhasca, valea din jos de Fîntîna Mare rămînînd ca o vale decapitată.

5. **Podişul Sucevei**. Compartiment al Podişului Moldovei, Podişul Sucevei este partea nord-vestică şi cea mai înaltă a acestuia. Numit astfel după apa Sucevei, care îl străbate prin mijloc, şi după numele celui mai important oraş din cuprinsul lui, Podişul Sucevei se întinde de la linia precarpatică şi valea Moldovei, la vest, pînă în valea Siretului, la est.

Faciesul geomorfologic şi stilul tectonic al Podişului Sucevei diferă fundamental de unităţile naturale de la vest. Podişul Moldovei este o unitate structurală foarte întinsă, cu fundament cutat şi consolidat, acoperit de o cuvertură necutată. Fundamentul înclină slab spre vest şi se afundă sub fliş, care se revarsă peste platformă. Fundamentul Podişului Sucevei corespunde cu zona în care s-a produs scufundarea maximă a Platformei Podolice (V. Tufescu, 1940).

De o înălţime medie de circa 460 m, Podişul Sucevei se caracterizează prin forme plane şi relief structural, în contrast cu relieful accidentat, tectono-eroziv, al obcinelor. Litologia diferită a celor două unităţi vecine a adîncit diferenţele de peisaj geografic dintre obcinele alcătuite din paleogen gresos şi podişul sarmatic al Sucevei, cu depozite groase de circa 1 000 m, grezo-nisipoase, mult mai friabile.

Podişul Sucevei reprezintă un monoclin aplecat uşor spre sud-est, cu largă extensiune de platouri structurale şi forme structurale de vale (cueste şi văi subsecvente, obsecvente). Panta suprafeţei topografice a podişului a impus şi direcţia consecventă de curgere a celor două văi principale, Suceava şi Siretul, adîncite

cu peste 150 m în podiş. Considerat în detaliu, Podişul Sucevei prezintă unele diferenţieri în ceea ce priveşte înălţimile şi gradul de modelare a reliefului; aceasta permite împărţirea lui în mai multe subunităţi: masive deluroase (Marginea — Ciungi, Dragomirna, Fălticeni), arii depresionare (Rădăuţi, Liteni) şi culoare de văi (Suceava, Siret).

a) *Piemontul colinar Marginea-Ciungi* se întinde la poalele obcinelor, spre est, pînă în albia majoră a Sucevei, avînd dezvoltarea maximă între Suceviţa şi Moldova. Este partea de podiş cea mai fragmentată şi erodată, ca urmare a apropierii de munte şi a adîncirii reţelei hidrografice provocată de mişcările verticale compensatorii din pleistocen. Cota maximă este în dealul Ciungi (692 m), în dreptul ieşirii din munte a rîului Moldova. Relieful este destul de accidentat pentru o spinare de podiş, din care cauză şi reţeaua hidrografică este destul de neregulată, lipsită de forme structurale tipice. Mai importante sînt văile Solca şi Soloneţul, care curg pe panta piemontului spre rîul Suceava, formînd la ieşirea din munte cîte un con de dejecţie.

Piemontul Marginea — Ciungi nu reprezintă altceva decît mulajul fosilizat al piemontului iniţial sarmato-pliocen, din care eroziunea mai nouă a îndepărtat mult fără a-i altera însă trăsăturile caracteristice de piemont, moştenite de la relieful antecuaternar (panta vest-est, reţeaua de văi perpendiculare pe obcine, despletirea reţelei hidrografice şi infiltrarea apelor în subsolul piemontan) (C. Martiniuc)[10].

b) *Masivul deluros Dragomirna* este cea mai tipică parte a Podişului Sucevei prin toate caracterele geomorfologice proprii Podişului Moldovenesc: monoclin cu forme structurale (cueste şi platforme), înălţime medie 450 m. Cota maximă este de 528 m în vîrful Teişoara. Energia reliefului, destul de modestă, înregistrează circa 100 m.

Podişul Dragomirna este cuprins între culoarele văilor Suceava şi Siret. Afluenţii acestora îl drenează astfel: consecvent tributarii Sucevei şi subsecvent tributarii Siretului. Podişul înclină spre sud-est în pantă uşoară (sub 1°). Depozitele volhiniene constitutive, fiind alcătuite dintr-o alternanţă de gresii, nisipuri

---

[10] *op. cit.*, pct. 9.

şi argile, dau cuestelor un aspect etajat, de exemplu: dealul Zamca 385 m, dealul Cetăţii 351 m. Formele larg vălurate ale platourilor contrastează cu abrupturile cuestelor, care sînt mai pronunţate cînd cornişele sînt săpate în calcare sau gresii.

Alunecările de teren sînt un fenomen destul de frecvent datorită stratelor acvifere sarmatice etajate, energiei pantelor, litologiei şi manifestărilor antropice, dar au caracter superficial.

Datorită poziţiei unghiulare dintre Suceava şi Siret şi a eroziunii provocate de afluenţii celor două rîuri, platourile structurale ale Podişului Dragomirna au fost reduse foarte mult în lăţime.

Şaua de la Bălcăuţi de 438 m, dintre Siret şi Suceava, închide podişul la nord. La sud, el se termină la Vereşti într-o terasă de confluenţă a rîurilor adiacente. La est, pe stînga Siretului, înşeuări largi, aşezate pe cumpăna apelor spre Prut, delimitează în această parte însuşi Podişul Sucevei. Dintre acestea, cea mai joasă este şaua Bucecea, unde o captare iminentă este probabilă, căci lunca Siretului este la 260 m, fiind suspendată deasupra obîrşiilor Sitnei, aflată la numai 200 m altitudine. Bucecea reprezintă un caz clasic de captare iminentă. Un proces asemănător de captare iminentă este şi în cazul Moldovei la nord de Baia.

c) *Masivul deluros Fălticeni*, altă subunitate înaltă a Podişului Sucevei, este de formă asemănătoare cu masivul deluros Dragomirna, dar de dimensiuni mai mari decît acesta. Are aceeaşi dispoziţie litologică şi orientare (NV—SE) ca şi Dragomirna. De o lăţime maximă de 20—22 km, masivul deluros Fălticeni se întinde între culoarele văilor Moldova şi Suceava — Siret. Începe de la 528 m altitudine, aproape de limita sa nordică, deasupra văii Ilişasca. Spre sud, Podişul Fălticeni depăşeşte limita judeţului, ajungînd pînă în dreptul localităţii Paşcani (cota 456 m), unde se îngustează mult prin apropierea Moldovei de Siret, în zona teraselor comune celor două rîuri.

Faţă de Moldova şi Suceava — Siret, podişul are o poziţie diferită. Valea Moldovei (358 m), foarte colmatată, este puţin depăşită de podiş ca înălţime (396 m), în schimb podişul apare foarte înalt (515 m) deasupra văilor Suceava—Siret (245 m la confluenţă).

O caracteristică a Podişului Fălticeni este larga întindere a platourilor structurale.

Moldova, lipsită de afluenţi pe stînga, în dreptul Podişului Fălticeni, nu participă la drenarea acestuia. Aproape că nici Suceava nu joacă vreun rol în această privinţă. În schimb, Şomuzul Mic şi Şomuzul Mare, afluenţi ai Siretului, văi adîncite cu 100—150 m în podiş, contribuie la fragmentarea lui. Cumpăna apelor dintre Siret şi Moldova se menţine în lungul şi foarte aproape de albia majoră a Moldovei, la nivelul unei terase inferioare.

d) *Depresiunea Liteni*. În partea de nord-est a Podişului Fălticeni se desprinde, în bazinul superior al Şomuzului Mare, o depresiune sculpturală la circa 320 m altitudine, cu văi largi cu fund mlăştinos, cu alunecări de teren şi forme structurale. Este aria depresionară Liteni, conturată aproximativ de localităţile Stroeşti — Drăgoeşti — Boteşti — Rădăşeni — Buneşti.

e) *Depresiunea piemontană Rădăuţi* este aşezată între rîurile Suceava şi Suceviţa, în faţa obcinelor. Ea corespunde treptei celei mai coborîte a Podişului Sucevei, cu o altitudine medie de 360 m. Faţă de rama înaltă formată în vest de piemontul pericarpatic Marginea şi în est de înşeuarea Bălcăuţi, aria depresionară Rădăuţi are un relief de acumulare de pseudocîmpie piemontană, cu cote joase, forme plane terasate şi cursuri ezitante de apă.

Depresiunea are formă tentaculară pe văi. Ea înaintează sub formă de golf, în munte, pe valea Sucevei pînă la Straja, pe valea Suceviţei pînă la Voivodeasa, iar în sud înaintează pînă la confluenţa Suceviţei cu Suceava, la Milişăuţi (340 m).

Depresiunea corespunde zonei de desfăşurare a două mari conuri-delte formate de Suceava şi Suceviţa, care încep chiar de la ieşirea din munte a celor două rîuri, iar în dreptul oraşului Rădăuţi se contopesc într-unul singur. Rîurile care le-au dat naştere s-au adîncit ulterior în propriile conuri, etalînd terase şi lunci largi. Suceava a alunecat pe flancul nordic al conului ei, formînd o buclă mare între Gălăneşti şi Satu Mare, în timp ce Suceviţa curge pe chiar axul propriului con.

Cîmpia este brăzdată de cursuri secundare de apă, unele divergente, altele despletite, care îşi au originea în numeroasele izvoare alimentate din apele freatice infiltrate din amunte în pînzele de pietrişuri ale conurilor-delte. Un exemplu expresiv este dat de pîrîul Pozen.

Regimul apelor de suprafaţă este inconstant. Suceava şi Suceviţa ies din munte cu un debit relativ mare şi regim relativ constant de apă. După ce intră în depresiune, ele îşi micşorează simţitor debitul, iar unele seacă complet în perioadele secetoase (de exemplu Suceviţa).

f) *Valea Sucevei*. Suceava este singurul rîu principal care se află în întregime, de la izvor la vărsare, pe teritoriul judeţului căruia i-a şi împrumutat numele. Ca la orice rîu şi la valea Sucevei se pot delimita mai multe sectoare : un sector superior, prin obcine, pînă la Straja, un sector mijlociu, pe marginea depresiunii piemontane Rădăuţi pînă la Milişăuţi şi un sector inferior, prin mijlocul podişului cu acelaşi nume, pînă la vărsarea în Siret la Liteni.

Suceava, ca şi Moldova, izvorăşte tot din Masivul Lucina. În cursul superior este vale transversală, tăiată numai în obcinele flişului. Are versanţi destul de abrupţi şi un început de luncă.

Cursul mijlociu se caracterizează prin conul-deltă, dezvoltat în Depresiunea Rădăuţi. Ca şi Moldova la Păltinoasa, Suceava la Straja, la ieşirea din obcine, îşi deschide valea în formă de pîlnie. În cursul mijlociu, valea se lărgeşte, cursul se despleteşte în braţe, lunca este tot mai pronunţată, încep să apară terase.

În cursul inferior, Suceava adoptă caracterele tipice rîurilor din Podişul Moldovei ; albie majoră lată, curs şerpuit cu meandre divagante, braţe părăsite şi terase bine dezvoltate pe ambele maluri. Ca rîu important de podiş, Suceava reprezintă principalul agent modelator al reliefului din masivele deluroase Dragomirna şi Fălticeni.

Caracterul de culoar, propriu rîurilor principale din Podişul Moldovei, îl are şi Suceava, datorită dimensiunilor mari ale luncii şi teraselor. Ea prezintă şase terase la următoarele altitudini relative medii : 190, 160, 130, 100, 60 şi 25 m. Toate cuprind un strat de prundişuri bine rulate de 5—10 m grosime, formate în special din gresii de fliş. La suprafaţă sînt acoperite cu luturi argilo-nisipoase de tip loessoid.

Prezenţa prundişurilor carpatice în toate terasele, continuitatea lor pînă la Siret şi dezvoltarea mai mare pe stînga rîului permit desprinderea cîtorva concluzii :

— Rîul a păstrat, cel puţin pe toată durata cuaternarului, acelaşi traseu ; deci o vale veche, cu caracter antecedent, inclusiv în zona de munte.

— Faţă de direcţia NV—SE a văii din podiş, se observă de la terasa superioară spre cea inferioară tendinţa de deplasare a rîului spre sud-vest, pînă la locul de intrare a Sucevei în valea Siretului ; explicaţia trebuie corelată cu existenţa mişcărilor crustale verticale a căror axă de maximă afundare se întinde în lungul şi paralel cu malul drept al Sucevei (conform isobatelor din baza neogenului) (E. Saulea, 1967) ; aceste mişcări au fost însă mult atenuate în cuaternar.

g) *Valea Siretului*. În cei aproape 100 km cît curge pe marginea estică a judeţului Suceava, între intrarea în ţară la Tîrgul Siret şi Probota, Siretul are aceleaşi caractere : luncă largă şi un sistem de cinci terase mari. Este cea mai reprezentativă şi mai importantă vale din Podişul Moldovei, un adevărat culoar acumulativ (C. Martiniuc).[11] Valea Siretului, în ţinutul Sucevei, are pretutindeni 6—8 km lăţime, iar în zona de confluenţă cu rîul Suceava ia aspectul unei cîmpii aluvionare intracolinare cu o lăţime de peste 12 km.

În zona de confluenţă, patru din terasele Siretului (de 180, 130, 50 şi 25 m) sînt comune cu ale Sucevei şi întru totul asemănătoare ; sub terasa inferioară mai este o terasă joasă de ± 5 m şi apoi lunca largă, prin care rîul şerpuieşte în meandre divagante. Terasele sînt cuaternare, cea mai extinsă în suprafaţă fiind terasa de 25 m (Paşcani) (I. Sîrcu, 1971).

Terasele Siretului arată că acest rîu şi-a menţinut traseul, ca şi Suceava, cel puţin din epoca de formare a terasei înalte, adică de la începutul pleistocenului.

Valea Siretului, cu fundul plat şi lat, cu versanţi relativ abrupţi şi etajaţi în terase, este adîncită în podiş cu circa 200 m.

Luncile foarte largi în raport cu debitul actual al rîurilor şi sistemul de cinci terase constituie o caracteristică proprie rîurilor din Podişul Moldovenesc sau din bordura acestuia,

[11] *op. cit.* pct. 9.

ca de exemplu Siret, Suceava, Moldova, precum şi unii din principalii lor afluenţi.

Trebuie încă o dată subliniat contrastul reliefal pronunţat dintre munte şi podiş în judeţul Suceava.

RESURSELE SUBSOLULUI

Judeţul Suceava se remarcă prin variate şi importante resurse de subsol (fig. 6).

Resursele subsolului, legate de unităţile tectonice întîlnite pe teritoriul judeţului, s-au format în trei cicluri genetice : prehercinic, hercinic şi alpin.

— Ciclul prehercinic corespunde provinciei concentraţiilor asociate magmatismului bazic şi acid. Această provincie se remarcă prin orizontul de *sulfuri* de la Fundu Moldovei — Leşu Ursului , din estul zonei cristalino-mezozoice, dispus într-o structură sinclinală profundă, precum şi prin zăcămintele vulcanogen-sedimentare metamorfozate de *minereu de mangan* din zona Cîrlibaba — Şaru Dornei. În aceste zăcăminte de formă lenticulară, minereul apare adesea stratificat, ca la Coşna.

Aceeaşi provincie se mai remarcă prin acumulările de *sulfuri polimetalice* stratiforme metamorfozate şi prin minereurile de *oxizi de fier*, în roci stratificate. Sînt acumulări vulcanogen-sedimentare ce apar pe flancul estic al anticlinalului din zona Iacobeni — Şaru Dornei.

— Ciclul hercinic corespunde provinciei concentraţiilor asociate magmatismului bazic, care a produs formaţiuni hidrotermale de carbonaţi de fier şi sulfuri polimetalice slab metamorfozate, precum şi acumulărilor vulcanogen-sedimentare metamorfozate cu oxizi de fier şi pirită. Aceasta este situaţia de la Cîrlibaba (bazinul Ţibăului şi cursul superior al Bistri-

ței) cu filoane metamorfozate de *sideroză*, *blendă*, *galenă argentiferă*, *calcopirită* și *pirită*.

Unitățile genetice din ciclurile prehercinic și hercinic sînt cantonate în zona cristalino-mezozoică, cu magmatism inițial.

— Ciclul alpin, legat de zona flișului, de cea a formațiunilor de molasă și de zona eruptivă, corespunde la mai multe provincii.

Provincia concentrațiilor evaporitice neogene, pe molasă, este caracterizată prin concentrațiile de *sare gemă* și de *săruri delicvescente* de la Cacica.

Provincia concentrațiilor asociate vulcanismului neogen cuprinde zona Munților Căliman. Cunoașterea acestei zone este mai dificilă, căci eroziunea nu a atins nivelul optim de mineralizare care ar conține zăcăminte polimetalice. Interesante sînt acumulările de *sideroză* din depozitele andezitice și cele de *sulfuri polimetalice* (*plumb*, *zinc*, *cupru*) (H. Savu, M. Borcoș, H. Kräutner, 1970).

Substanțele minerale utile sînt bine reprezentate în județul Suceava. Fiecare unitate naturală are un anumit specific în această privință.

Zona eruptivă a Călimanului cuprinde zăcăminte fumaroliene și solfatariene, cum este zăcămîntul de *sulf* de la Gura Haitii, însoțit de silice, opal și cuarț.

În Munții Bistriței se întîlnesc zăcăminte de *minereu de fier* și de *mangan*. Minereul de fier este prezent în toate regiunile constituite din șisturi cristaline. El apare în complexul amfibolitelor din seria Vatra Dornei—Iacobeni. Se găsește la Iacobeni, reprezentat prin roci magnetice.

Minereul de mangan, sub formă de lentile, se întîlnește în două aliniamente : unul vestic, pe valea Bistriței între Cîrlibaba și Vatra Dornei, continuat pe Neagra Șarului, și altul estic, tot pe valea Bistriței, dar la Broșteni. Zonele explorate și exploatate sînt la Dadu, Ciocănești-Orata, Mestecăniș, Argestru, Șaru Dornei și Dealul Rusului. Județul Suceava reprezintă prima bază pentru exploatarea manganului în România.

Tot în Munții Bistriței, la Cîrlibaba, se mai întîlnesc zăcăminte hidrotermale metamorfozate în filoane sideritice cu *blendă* și *galenă*.

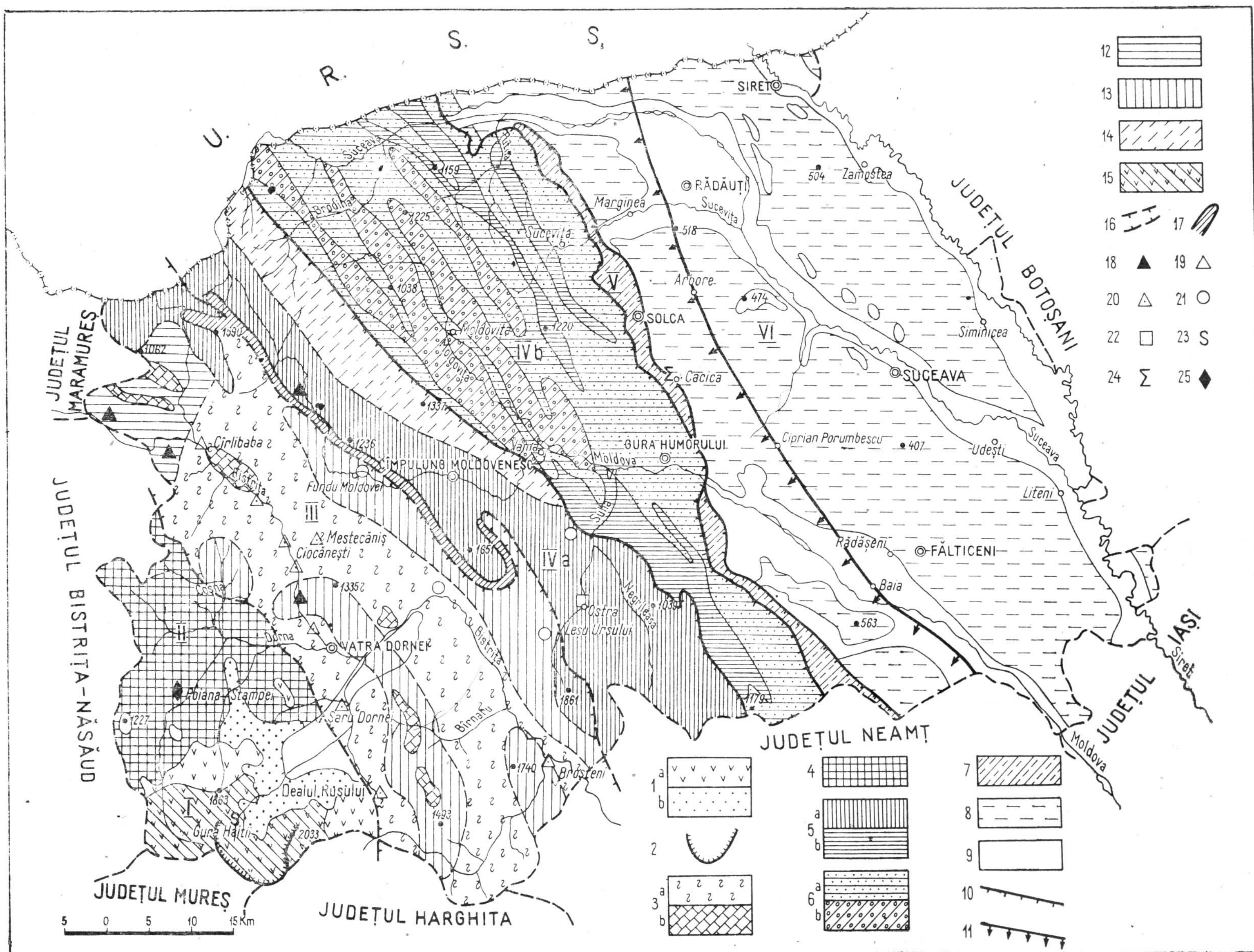

Fig. 6. — Harta geologică și resursele subsolului.

(după *Harta geologică a României* scara 1:500 000 1936—1959). *I*, Zona **eruptivă**; *II*, Zona flișului transcarpatic; *III*, Zona cristalină; *IV*, Zona flișului (*IVa*, — intern, *IVb* — marginal); *V*, Unitatea pericarpatică; *VI*, Unitatea de platformă.

1, Vulcanite neogene: *a* — scurgeri de lavă (erupții) cuaternare, *b* — formațiuni vulcanogen-sedimentare (aglomerate și tufuri andezitice); *2*, craterul Pietrosu Călimanului; *3*, pînza bucovinică (*a* — șisturi cristaline, *b* — calcare cristaline); *4*, **fliș transcarpatic**; *5*, fliș cretacic (*a* — inferior, *b* — **superior**); *6*, fliș paleogen (*a* — eocen, (*b* — oligocen); *7*, miocen pericarpatic cutat; *8*, sarmatic de **platformă**; *9*, formațiuni cuaternare (terase, lunci); *10*, Contact anormal (falie); *11*, **limita flancului extern** al avantfosei); *12*, **zonă de sideroză și sulfuri polimetalice**; *13*, zonă de minereu de mangan; *14*, **zonă de concentrație** de **sferosiderite**; *15*, **zonă de sulfuri polimetalice și sulf**; *16*, aria zonei cristaline; *17*, formațiuni calcaroase mezozoice; *18*, fier; *19*, plumb, zinc; *20*, mangan; *21*, cupru, plumb, zinc; *22*, baritină; 23, sulf; *24*, sare; *25*, turbă.

De-a lungul zonei de contact cristalin-sedimentar, la Fundu Moldovei şi Leşu Ursului, apar *zăcăminte de pirită* şi *sulfuri polimetalice*.

În zona clipelor calcare sînt deschise numeroase cariere de piatră folosită la construcţii şi la fabricarea varului. Mai importante sînt carierele de la Botuş, Pojorîta şi Cîmpulung. Calcar se mai exploatează la Iacobeni, în dolomite, şi la Solca şi Păltinoasa, în gresii calcaroase.

Dintre zăcămintele de origine sedimentară lagunară se citează masivul de sare de la Cacica, pe linia pericarpatică, iar în depozitele pleistocene din Valea Dornei este cuprins zăcămîntul de la Poiana Stampei, cu cele mai importante turbării oligotrofe din ţară, turbării înalte, la 800 m altitudine, formate în condiţii optime de umiditate şi temperatură pentru *Sphagnum* (H. Kräutner, S. Năstăseanu, D. Rădulescu, 1969).

În fine, se mai citează zăcămîntul hidrotermal de *baritină*, de la Ostra, din flişul cretacic al Munţilor Stînişoara.

În depresiunea intramontană a Dornelor se găsesc numeroase *izvoare minerale carbogazoase*, cu efect terapeutic, care apar de la Coşna şi Dornişoara pînă la Şaru Dornei şi Neagra Şarului, în jurul localităţii Vatra Dornei.

Singura unitate în care nu se citează resurse ale subsolului este Podişul Sucevei. În schimb, zona de orogen, din Căliman pînă la linia pericarpatică, este remarcabilă pentru mangan şi sulf, baritină şi cupru, sare şi turbă, ape minerale etc.

CLIMA

SV

Clima temperată de nuanţă continentală a judeţului Suceava prezintă variaţii destul de accentuate de la o treaptă de relief la alta.

Se diferenţiază net două tipuri climatice : o climă montană, cu un subtip de climat de depresiuni şi văi adînci, care se resimte pe două treimi din suprafaţa judeţului, şi o climă de podiş, în partea de est.

Reţeaua de staţii meteorologice, încă destul de rară, nu dă posibilitatea unei cunoaşteri mai aprofundate a climatelor locale şi microclimatelor. Din datele existente se pot însă caracteriza cu suficientă precizie aspectele generale ale climei pe unităţi de relief şi unele topoclimate de vale. Staţiile climatologice de bază pentru judeţ sînt Rarău, ca staţie de munte, şi Fălticeni, ca staţie de podiş, la care se mai adaugă Cîmpulung Moldovenesc, ca staţie de vale intramontană, şi Suceava, tot ca staţie de podiş. Staţiile pluviometrice sînt mai numeroase (10) şi acoperă întreaga suprafaţă a judeţului cu toate principalele lui unităţi naturale.

Temperatura aerului. Repartiţia izotermelor medii anuale evidenţiază corelarea regimului termic cu relieful major al ţinutului, în sensul că ele mulează conturul masivelor muntoase şi al văilor principale (fig. 7). Temperaturile medii cresc de la sud-vest spre nord-est, din Căliman, delimitat de izoterma de 2°, pînă în lunca Siretului, marcată de izoterma de 8°. Pietrosu Călimanului prinde izoterma anuală de 0°, Rarăul (munte) temperatura medie de 2° C, Vatra Dornei 4,9°C, Cîmpulung Moldovenesc (valea Moldovei) 6,6° C, Fălticeni (podiş) 7,8°C. Lunca Siretului depăşeşte 8°C medie anuală (fig. 8).

În general, zona muntoasă este cuprinsă între 0 şi 6°C temperatură medie anuală, în timp ce podişul depăşeşte 6°C anual. Izoterma anuală de 6° se înscrie în lungul limitei externe a Carpaţilor, cu inflexiuni pe văile Sucevei şi Moldovei, pînă departe în interiorul munţilor, respectiv, pînă la Ulma şi Pojorîta (tabelul nr. 1).

La munte, temperaturile negative persistă minimum cinci luni din an (noiembrie—martie), în timp ce în podiş numai trei luni (decembrie—februarie). Luna cea mai rece a anului este ianuarie, iar decada cea mai rece este 21—31 ianuarie (Rarău -8°C, Fălticeni -4,6°C).

Întreaga zonă muntoasă, cu excepţia unui culoar în lungul văii Moldovei şi a Bistriţei Aurii, are în timpul iernii tempera-

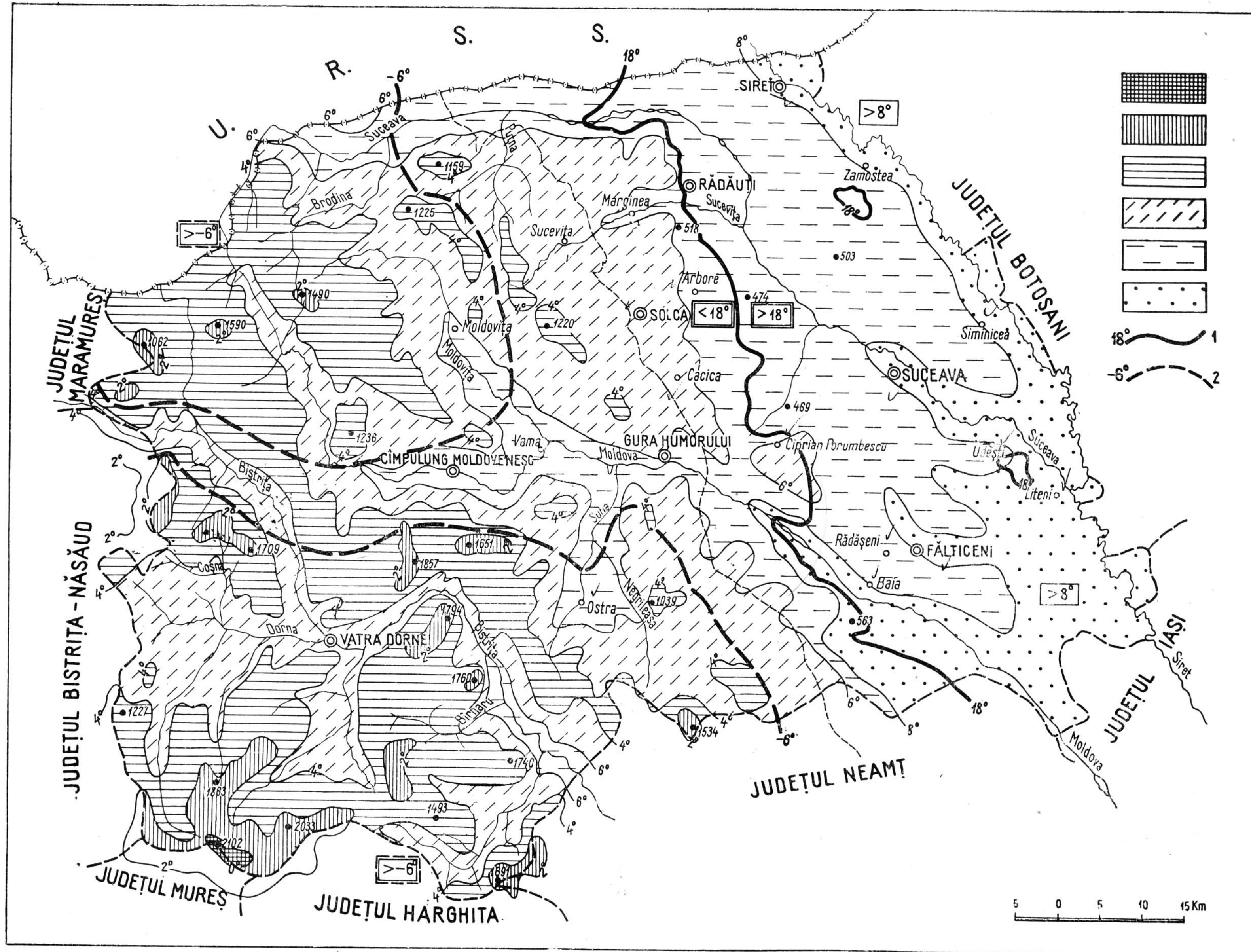

Fig. 7. — Harta temperaturilor medii anuale (după *Atlasul climatologic al Republicii Socialiste România*, 1966).

1, Izoterma de iulie (18°); *2*, izoterma de ianuarie (−6°)

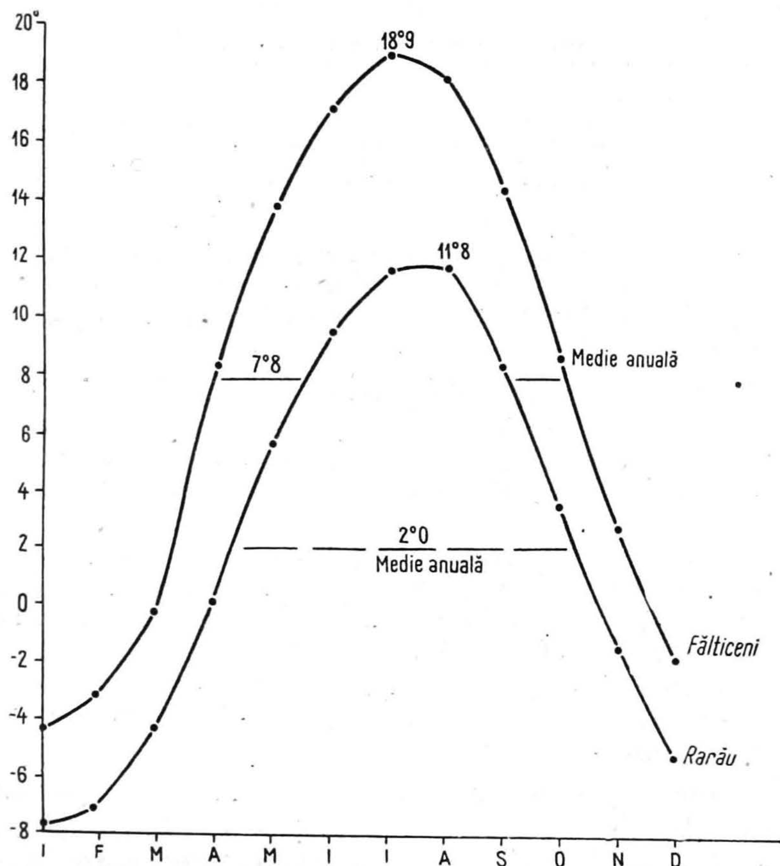

Fig. 8. — Curba anuală a temperaturilor medii (lunare).

turi mai joase de —6°C. În munții Bistriței, iarna este cu o lună mai lungă decît pe valea Bistriței, situație ce nu împiedică stabilirea unei inversiuni de temperatură, iarna, în depresiunea Dornelor.

Caracterul continental al climei este evident iarna, cînd pe teritoriul județului s-au înregistrat minime absolute foarte

Tabelul nr. 1

Temperaturile medii multianuale 1896–1955

Stația	Luna												Anual
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
Rarău 1536 m	−7,7	−7,2	− 4,3	0,0	5,6	9,4	11,6	11,8	8,4	3,5	−1,4	−5,2	2,0
Fălticeni 335 m	−4,3	−3,1	− 1,7	8,1	13,7	17,1	18,9	18,3	14,3	8,6	2,7	−1,8	7,8

coborîte. De exemplu, în podiș, la Rădăuți — 32,5°C (27 ianuarie 1954), la Suceava —31°C (20 februarie 1954), la Fălticeni —30°C (24 ianuarie 1950). Se remarcă diferența de temperatură dată de poziția mai nordică a localității Rădăuți față de Fălticeni.

Alte minime absolute înregistrate au fost de—33,9°C (11 ianuarie 1940) la Cîmpulung Moldovenesc, de —37,2°C (27 ianuarie 1954) la Cîrlibaba și de —38,5°C (13 ianuarie 1950), minimum minimorum, la Vatra Dornei.

La munte, datorită fenomenului de inversiune termică, s-au înregistrat: la Cîmpulung Moldovenesc —33,9° (pe vale), față de Rarău (munte) cu numai —28,4° (februarie 1955).

În zonele cu aspect depresionar se produc frecvent iarna inversiuni termice.

După o iarnă relativ rece, primăvara vine brusc. Media lunii aprilie este cu cel puțin 4—5° mai caldă decît cea a lunii martie. Dar primăvara este scurtă, cel mult 1—2 luni, după care se instalează vara, în iunie, cu un nou salt termic de cel puțin alte 4°. Vara durează minimum 3 luni, cu temperaturile cele mai mari între 25 iulie și 5 august. Luna cea mai caldă a anului este iulie în podiș (Fălticeni, 21—31 iulie cu 19,9°C) și august la munte (Rarău, 1—10 august cu 12,1°C).

Izoterma de 18° (luna iulie) urmărește limita piemontului pericarpatic și culoarul Moldovei, podișul avînd în ansamblu

temperaturi superioare, iar zona muntoasă şi subcarpatică valori inferioare.

Temperaturi ridicate în timpul verii se întîlnesc şi la nord de 47° latitudine. Astfel, în podiş s-au înregistrat la Rădăuţi 33,5°C (iulie 1950), la Suceava 38,8°C (17 august 1952) şi la Fălticeni 37°C (16 august 1905). În zona de munte s-au înregistrat: la Cîmpulung Moldovenesc 38°C (15 august 1954), la Vatra Dornei 36,4°C (15 august 1957), la Poiana Stampei 30,4°C (29 august 1950), la Rarău numai 28,8°C (15 august 1954). După cum se poate constata, temperatura maximă înregistrată (maximum maximorum) rămîne cea de la Suceava (38,8°C).

Vara se prelungeşte uneori pînă în noiembrie în podiş (Fălticeni 8,6°C media lunii octombrie), pe cînd la munte luna octombrie este deja rece (Rarău 3,5°C), iar în noiembrie iarna este instalată (—1,4°C).

Amplitudinile termice medii anuale sînt în jurul a 20°C, fiind mai mari în zona deluroasă (Fălticeni 23,2°C), decît în sectorul montan (Rarău 19,5°C). Pe munte, temperaturile se menţin relativ scăzute vara (Rarău — media verii 10,9°C, Fălticeni — media verii 14,7°C), fără a coborî excesiv iarna (Rarău — media iernii —6,7°C, Fălticeni — media iernii —3,1°C). În timpul iernii pe deasupra culmilor muntoase (Căliman, Munţii Bistriţei) trec mase de aer mai cald venite din vest, care atenuează gerul.

Vîntul. Ca urmare a circulaţiei generale a maselor de aer în sensul vest-est, în judeţul Suceava frecvenţa cea mai mare o are vîntul din direcţia vest (31,7%) în comparaţie cu cel de est (9,4%). Orientarea reliefului poate modifica circulaţia generală, oferind o gamă variată în regimul eolian (tabelul nr. 2).

În zona montană, în general, vînturile sînt slabe (2—3 m/s), dar şi ca viteză cele mai tari sînt tot vînturile de vest (3,2 m/s). Vîntul suflă tare, cu cel mult 60 km/oră (16 m/s), numai 4 zile într-un an. Furtunile sînt rare; ele se produc îndeosebi vara. În restul anului sînt inexistente.

În Podişul Sucevei, regimul vînturilor este total diferit. Aici circulaţia aerului se face paralel cu marginea munţilor şi canalizat pe culoarul văilor Suceava şi Siret. Vînturile dominante sînt dinspre nord-vest, ca de exemplu la Rădăuţi, Suceava

şi Fălticeni. Sînt zile cînd vîntul se răstoarnă, dar suflînd mai slab şi mai rar dinspre sud-est. Direcţia vîntului se menţine aceeaşi în tot timpul anului neexistînd diferenţe între iarnă şi vară.

Tabelul nr. 2

Frecvenţa (%) şi viteza medie (m/s) a vîntului. Cîmpulung Moldovenesc 1946–1955

Direcţia	N	NE	E	SE	S	SV	V	NV	Calm
Frecvenţa	2,5	2,8	9,4	8,4	3,1	8,5	31,7	5,6	28,0
Viteza	2,0	1,6	2,3	2,0	1,5	2,8	3,2	3,1	—

Precipitaţiile sînt în strînsă legătură cu distribuţia lunară şi anuală a temperaturii, cu regimul vînturilor şi cu unităţile de relief, mai exact cu altitudinea. Cantitatea anuală a precipitaţiilor scade de la sud-vest către nord-est, din Căliman, cu peste 1 300 mm, spre valea Siretului, unde se înregistrează mai puţin de 600 mm anual (fig. 9).

Cantităţile cele mai mari de precipitaţii cad la începutul verii (mai—iulie), iar cele mai puţine iarna, februarie fiind luna cu cele mai reduse cantităţi (14—42 mm).

Zona muntoasă, în genere, se caracterizeză prin precipitaţii de peste 800 mm (Rarău 926 mm) (fig. 10), cu excepţia Ţării Dornelor, unde cad numai 700 mm (Vatra Dornei 672 mm) (fig. 11). În podiş, precipitaţiile se reduc de la vest spre est (Horodniceni pe Moldova 655 mm, Dolhasca 552 mm) şi de la sud spre nord (Fălticeni 635 mm, Suceava 538 mm) (fig. 12).

Se constată mari contraste în ceea ce priveşte repartiţia precipitaţiilor pe luni şi ani. Astfel, luna februarie primeşte numai 18 mm la Fălticeni şi 42 mm la Rarău, în timp ce în luna iunie cad 93 mm de ploaie la Fălticeni, iar în mai 143 mm la Rarău.

Variaţia cantităţii de precipitaţii de la un an la altul este mare. Astfel, în anul 1912, un an ploios prin excelenţă, la Bog-

Fig. 9. — Harta precipitațiilor medii anuale (după *Atlasul climatologic al Republicii Socialiste România*, 1966).

1, Stație meteorologică; *2*, stație pluviometrică. (Cifrele indicate la stații reprezintă cantitatea medie anuală de precipitații).

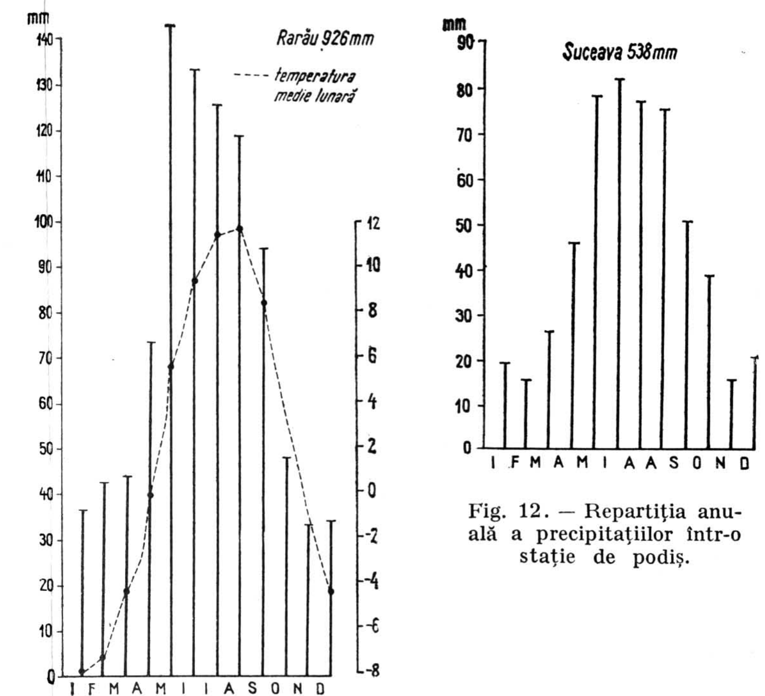

Fig. 10. — Repartiția anuală a precipitațiilor, într-o stație de munte (medii lunare).

Fig. 12. — Repartiția anuală a precipitațiilor într-o stație de podiș.

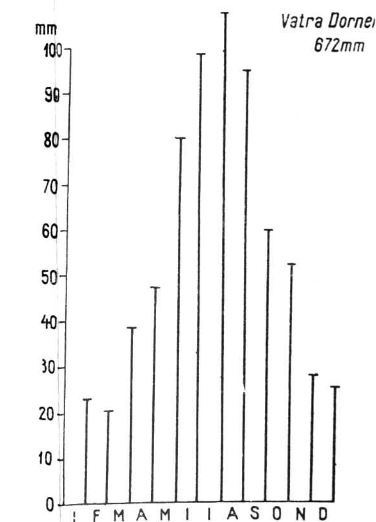

Fig. 11. — Repartiția anuală a precipitațiilor într-o depresiune intramontană.

dănești, în Subcarpați, au căzut 1 160 mm (642 mm media), iar la Zvoriștea, pe malul Siretului, 973 mm (561 mm media). La Vatra Dornei au căzut în același an 1 033 mm față de 672 mm media multianuală.

Într-un an secetos, cum a fost 1921 sau 1943, la Bogdănești au căzut numai 364 mm, la Zvoriștea 266 mm (adică mai puțin decît în regiunile cele mai aride ale țării), iar la Vatra Dornei numai 470 mm (tabelul nr. 3).

Vara nu este lipsită de ploi torențiale. Astfel, la 30 mai 1954 la Fălticeni au căzut 60 mm precipitații în 60 de minute, iar la Dolhasca, la 22 iunie 1955, 70 mm numai în 30 de minute, adică aproape cît plouă în mod obișnuit în luna întreagă (84 mm). Există și zile foarte ploioase. Astfel, la Zvoriștea în 24 de ore (1 iunie 1907) au căzut 121 mm, adică mai mult decît plouă de obicei în toată luna (92 mm).

Alte fenomene meteorologice. Influența muntelui se simte asupra podișului, cam pînă în valea Sucevei, prin tendința de răcorire a vremii în unele zile, chiar în luna mai, cînd la munte se produc și brume tîrzii. La Cîmpulung sînt aproximativ trei zile cu brumă în aprilie. Cele mai multe brume se produc în octombrie, în medie 7—8 zile.

Ninsoarea este un fenomen obișnuit. La Suceava sînt cam 27 de zile de ninsoare pe an, cele mai multe fiind în lunile ianuarie și februarie (6—7 zile).

Ceața se produce mai rar, mai mult pe văi și în depresiuni. La munte, durata de strălucire a soarelui este destul de mare, fapt observat și în podiș. Astfel, la Fălticeni, în iulie, august și septembrie, peste 52% din timp este vreme însorită.

Zilele noroase sînt în număr de 84 pe an (Fălticeni, perioada 1948—1955). Cerul este acoperit mai mult iarna (decembrie și ianuarie), oferind numai 23% din durata posibilă de strălucire a soarelui.

În timpul verii cu insolație puternică, temperatura la sol este destul de ridicată. Astfel, la Suceava, cînd temperatura medie lunară a aerului este de 18—19°C, temperatura la suprafața solului (cernoziom levigat) urcă la 34—35°C.

Tabelul nr. 3

Precipitații medii lunare și anuale (în mm) 1896–1915 și 1921–1955

Stația	Luna												Anual
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
Vatra Dornei	23,5	20,3	38,5	47,1	80,4	98,4	108,2	95,1	60,1	47,2	27,8	25,4	672,0
Rarău	36,1	42,1	44,1	73,1	143,0	133,7	126,0	119,5	93,7	47,6	33,2	33,9	926,0
Bogdănești	34,1	24,6	33,3	53,0	83,2	86,5	92,0	82,2	51,8	48,4	21,7	31,2	642,0
Horodniceni	43,9	22,8	40,0	49,6	95,6	71,5	63,6	70,3	51,2	59,5	39,2	32,7	650,0
Fălticeni	28,6	17,8	31,2	50,6	85,9	92,6	92,4	79,7	58,9	48,0	23,9	25,4	635,0
Suceava	18,1	14,6	25,8	46,2	78,1	81,8	76,8	73,3	50,3	37,7	15,3	20,0	538,0
Dolhasca	17,3	14,5	20,3	40,2	83,6	83,8	64,0	80,7	51,9	50,3	23,3	20,1	552,0
Zvoriștea	27,0	26,8	31,6	44,1	66,8	91,7	79,0	53,9	43,3	36,5	33,4	26,8	561,0

Zonele climatice. Pe baza datelor înregistrate în reţeaua meteorologică şi cu ajutorul datelor de observaţie directă la teren se desprind în judeţul Suceava două zone climatice : *zona climatului montan*, cu topoclimate specifice în depresiunile intramontane şi pe văile largi, şi *zona climatului de deal* (300 — 700 m altitudine).

Climatul montan. În Căliman şi în Munţii Bistriţei, influenţele atlantice, de climat mai umed şi cu temperaturi mai moderate, sînt mai pronunţate, în special pe versanţii vestici, care sînt mai umezi. Precipitaţiile evidenţiază paralelismul culmilor şi discordanţa dintre culmi şi depresiunile intramontane.

Pe culmi predomină vînturile de vest şi nord-vest, în timp ce pe văi vîntul este canalizat în direcţia acestora. Pe înălţimile mari, vîntul este mai puternic. În depresiuni, vînturile sînt mai slabe şi mai puţin frecvente; iarna se caracterizează prin cer senin, timp calm şi rece. Cînd se simte „răsuflarea muntelui'' (briza de munte şi de vale) este semn de vreme bună. Mai mult de cinci luni pe an solul este acoperit de zăpadă. În părţile mai dosnice din Căliman, zăpada se menţine pe alocuri chiar pînă în luna iunie.

Vara sînt posibile ploi torenţiale, cu descărcări electrice şi furtună. Pe Rarău, la 24 iulie 1932, au căzut 39 mm în numai 13 minute. Sînt posibile însă zile reci, cu lapoviţă şi ninsoare, chiar în timpul verii.

La munte, iernile sînt mai lungi, dar mai blînde decît jos în văi, verile sînt mai răcoroase, precipitaţiile mai abundente şi durata de strălucire a soarelui mai lungă.

Etajarea climatică este reflectată în succesiunea pe verticală a formaţiunilor vegetale. Precipitaţiile cresc cu altitudinea. Ca dovadă, pe culmea Stînişoarei plouă mai mult decît în valea Bistriţei. Temperaturile medii anuale se menţin sub 7°C şi scad cu înălţimea pînă la 0°C media anuală (Căliman). Precipitaţiile ajung la 800 mm, iar pe înălţimi depăşesc 1 000 mm. În cursul anului (Rarău) sînt numai trei luni temperate, în schimb nouă luni sînt reci, umede. Amplitudinea termică multianuală este sub 20°.

Climatul de podiş se întîlneşte în partea de est a judeţului. Este tipul de climat continental atenuat, cu contraste

termice anuale mai mari, dar diurne mai mici (aer mai dens) decît la munte. Precipitațiile sînt mai reduse. Culoarul văilor Moldova, Suceava și Siret creează topoclimate de vale, cu vînturi de nord, cu precipitații mai reduse decît în podiș. Temperaturile medii anuale sînt de 7—8°C, iar amplitudinea anuală de 23°C. Precipitațiile scad sub 700 mm, iar vînturile dominante sînt de nord și nord-vest în culoarele văilor. În cursul anului sînt în medie opt luni temperate și patru luni reci, umede (Fălticeni).

În podiș, pe direcția Rădăuți — Suceava — Fălticeni, microclimatul se îndulcește treptat. Așa se explică, din punct de vedere climatic, prezența zonei pomicole Fălticeni.

HIDROGRAFIA

Apele de suprafață. Teritoriul județului Suceava aparține în întregime bazinului hidrografic al rîului Siret, care curge pe limita estică, de la intrarea în țară și pînă la confluența cu pîrîul Pietrosu, pe o lungime de 148 km. În cadrul acestui bazin hidrografic, teritoriul județului este drenat de trei afluenți mai importanți : Bistrița, Moldova și Suceava (fig. 13). Se exceptează o mică suprafață din sud-estul județului, unde, între Moldova și Suceava, se intercalează bazinul hidrografic al Șomuzurilor.[12] Rețeaua hidrografică, destul de deasă în zona de munte, se rărește treptat spre podiș, unde se schimbă și regimul hidrologic al rîurilor respective.

În ceea ce privește debitul apelor curgătoare, acesta este în strînsă legătură cu distribuția anuală a precipitațiilor. Ca

[12] Două pîraie de la izvoarele Ceremușului Alb (Izvorul Cățelei și Sărata) sînt pe teritoriul județului, în colțul său nord-vestic. Această porțiune este singura care aparține bazinului hidrografic al Prutului.

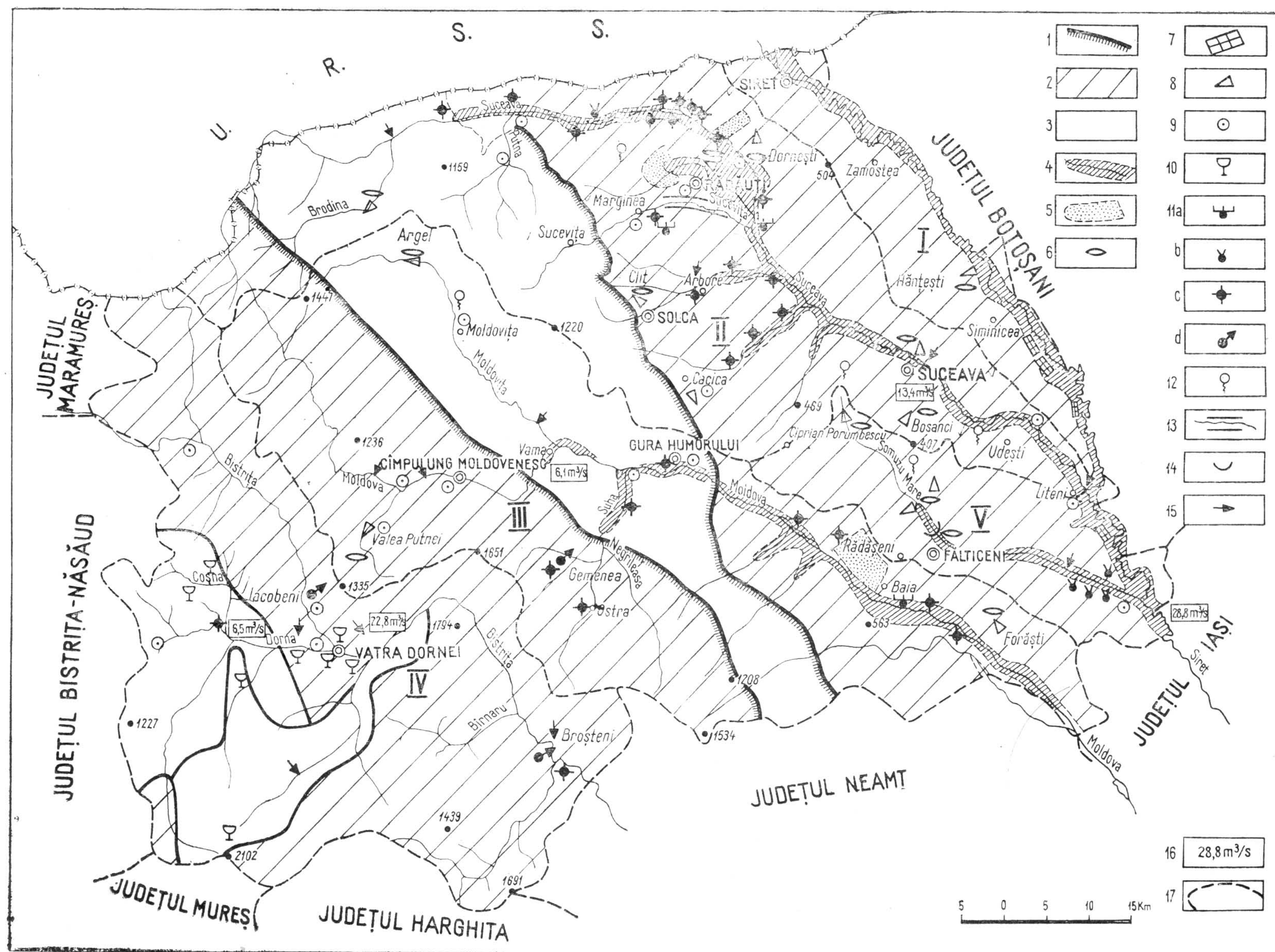

Fig. 13. — Harta apelor și a folosinţii lor (după *Atlasul cadastrului apelor din Republica Populară Română*, 1964). *I*, Bazinul hidrografic al Siretului (fără principalii afluenți); *II*, bazinul hidrografic al Sucevei; *III*, bazinul hidrografic al Moldovei; *IV*, bazinul hidrografic al Bistriței; *V*, bazinul hidrografic al Șomuzurilor.

1. Limita zonei cristaline și a flișului; *2.* regiuni cu roci impermeabile; *3.* regiuni cu ape subterane; *4.* lunci inundabile; *5.* zonă desecată; *6.* amenajare piscicolă; *7.* zonă irigată; *8.* lac de acumulare; *9.* alimentări cu apă din subteran; *10.* ape minerale; *11.* folosirea apei: *a*, gater, *b*, pivă, darac, *c*, moară de apă, *d*, microhidrocentrală; *12.* izvor (Ql – 10 l/s); *13.* dig; *14.* baraj; *15.* post hidrometric; *16.* debit mediu (Qm) multianual 1952 – 1967; *17.* limită bazin hidrografic.

urmare, se remarcă creşterea debitelor la sfîrşitul primăverii, în urma ploilor şi a topirii zăpezilor, şi apoi scăderea lor la sfîrşitul toamnei şi în iarnă. În unii ani, rîurile prezintă viituri mari provocate de ploile torenţiale sau de desprimăvărarea bruscă, dacă aceasta coincide cu ani bogaţi în zăpezi. De aceea, apele curgătoare capătă un caracter torenţial, caracter ce s-a amplificat prin diverse activităţi antropice : defrişări, desţeleniri etc. În condiţii de viitură, debitul solid sporeşte foarte mult, consecinţă a degradărilor de albii, maluri şi versanţi, precum şi a eroziunilor de sol. Aceasta a necesitat unele amenajări hidrotehnice, executate sau în curs de execuţie.

Bistriţa, cel mai important afluent al Siretului, drenează partea de vest a judeţului Suceava pe o distanţă de 122 km, din cei 290 km lungime totală a rîului, între Munţii Rodnei şi Bacău. Pe o suprafaţă de 2 520 km², din suprafaţa totală a bazinului de aproape 7 000 km², Bistriţa drenează prin afluenţii ei Munţii Căliman şi munţii cristalini cărora le-a dat numele, respectiv un teritoriu echivalent cu aproape 30% din suprafaţa judeţului.

Din apropierea izvoarelor sale (Bistricioara şi Putreda) şi pînă la Broşteni, în cursul superior, ca rîu de munte, Bistriţa coboară 500 m, cu o pantă medie de peste 4‰. Bazinul Bistriţei, în perimetrul judeţului Suceava, formează o reţea hidrografică deasă, cu numeroşi afluenţi (32 de pîraie). Dintre aceştia, mai importanţi sînt : Ţibăul (24 km), Cîrlibaba (24 km), Neagra Şarului (33 km) şi Neagra Broştenilor (40 km). Principalul afluent este Dorna (46 km) cu o reţea hidrografică mare (595 km² suprafaţa bazinului) şi înrămurată pînă la subafluenţi de ordinul 3. Ca rîu de munte, Bistriţa are peste 40—50% alimentare nivală, mai mult decît celelalte rîuri din judeţ. Scurgerea variază şi după anotimpuri : 15—20% primăvara, creşte la 35—40% vara şi scade spre toamnă şi iarnă la 25—35, respectiv, la 20%.

Ca zonă cu roci impermeabile, zona cristalină prezintă o reţea hidrografică deasă, peste 0,6 km/km², iar debitul este relativ crescut în toate anotimpurile, dar cu deosebire vara, cu prelungire spre toamnă, fapt ce permite Bistriţei şi unora din afluenţii ei să fie utilizaţi ca mijloc de transport al lemnului.

Sînt aproape 300 km lungime de rîuri flotabile în bazinul Bistriței. Plutăritul se făcea pe Bistrița (80 km) și pe afluenții ei Țibău (20 km), Dorna (20 km) și Neagra Șarului (40 km). Practica plutăritului, tradițională în bazinul Bistriței, se asigura prin reținerea apei din loc în loc, provocîndu-se viituri artificiale — haituri.

Pe Bistrița, la Iacobeni, și pe Neagra Șarului, la Broșteni, sînt două microcentrale cu o putere instalată de 88 și 22 kW și o producție medie de 760 000 și, respectiv, de 70 000 kWh/an. Obiectivele industriale instalate pe Bistrița (Dorna și Neagra) dau 25 surse de impurificare a apelor, cu un debit de peste 200 l/s.

Moldova, arteră hidrografică importantă a județului, este al doilea rîu ca mărime după Bistrița. Din cei 216 km lungime totală a rîului pînă la Roman și 4 315 km² suprafață de bazin, Moldova curge prin județul Suceava pe o distanță de 149 km, respectiv, între izvoarele sale din Masivul Lucina și localitatea Drăgușeni (pîrîul Sărata, ultimul afluent). Ea drenează Munții Bistriței și o parte din obcine în sectorul montan și versantul estic al culmii Stînișoara în sectorul de deal, însumînd o suprafață de bazin de 3 035 km², ceea ce reprezintă aproape 36% din suprafața județului. Rîul Moldova are deci cel mai mare bazin hidrografic în județul Suceava.

Are un curs mai repede decît Bistrița în zona de munte, în zona de deal panta reducîndu-se la jumătate. Debitul său (30 m³/s la Roman) este mult mai mic decît al Bistriței. Alimentarea nivală este mai redusă decît la Bistrița (sub 30%), din care cauză viiturile sînt mai frecvente ca urmare a ploilor torențiale de vară. Frecvența vînturilor de nord și nord-vest în zona de munte și în special la exteriorul muntelui dă ploi mai abundente pe versantul estic al culmii Stînișoara, care primește cu 100 mm precipitații mai mult decît versantul ei vestic. Aceasta menține și sporește debitul Moldovei prin afluenții de pe dreapta ei în zona subcarpatică.

Spre deosebire de bazinul Bistriței, asimetric în sectorul montan, datorită afluenților puternici pe dreapta, bazinul hidrografic al Moldovei este simetric în munte (fig. 14), dar devine asimetric de la Gura Humorului în jos prin pierderea afluenților de pe stînga.

Fig. 14. — Valea Moldovei la Prisaca Dornei (foto Comb. poligr. ,, Casa Scînteii'').

Rețeaua hidrografică este relativ deasă, peste 0,4 km/km². Rîul Moldova are 41 de afluenți, dintre care mai însemnați sînt în zona de munte Putna (20 km), Suha (33 km) cu afluenții Negrișoara (20 km) și Humor (26 km), iar în Subcarpați Suha Mică (24 km) și Suha Mare (29 km). Cel mai mare afluent al Moldovei este Moldovița (47 km lungime și un bazin hidrografic de 564 km²), care îi dublează debitul. Cel mai lung afluent este Rîșca (54 km), care, cu un bazin hidrografic de 201 km², are un debit mai mic.

Regimul relativ torențial al Moldovei și albia ei majoră largă au făcut ca acest rîu să nu poată fi folosit pentru plutărit și pentru amenajări hidrotehnice, cu excepția unei microcentrale la Gemenea, pe un afluent al Suhăi, cu o putere instalată de numai 10 kW.

Pe parcursul Moldovei sînt semnalate 18 puncte cu eroziuni de mal, care însumează o lungime de rîu de 15 km neprote-

jați. În zona Cornu Luncii s-a construit un dig de 12 km lungime pentru apărarea malurilor, iar printr-o îndiguire în luncă s-a asigurat apărarea împotriva inundațiilor a unei suprafețe de 250 ha, din care 60 ha teren arabil și 60 ha pășune.

Cele 31 de surse de impurificare a apelor Moldovei și afluenților ei totalizează un debit zilnic de peste 200 l/s.

Ca folosințe hidromecanice menționăm șapte mori de apă pe Moldova și Suha, cu o forță de 75 CP și un debit folosit de 7 m³/s.

Suceava, rîu de munte și de podiș, este al treilea ca importanță după Bistrița și Moldova. Este singurul rîu care de la izvoare, din Masivul Lucina, și pînă la vărsarea în Siret, la Liteni, curge pe teritoriul județului cu același nume. Lung de 170 km, cu o suprafață de bazin de 2 280 km², care reprezintă 26% din suprafața județului, Suceava are, ca și Bistrița, un bazin asimetric, mai dezvoltat pe dreapta. Cea mai mare parte a bazinului este în regiunea de munte.

De la izvor la vărsare, Suceava coboară peste 1 000 m, cu o pantă repede în munte, pînă la Straja. Intrînd în podiș își reduce panta la numai 2‰ și formează o luncă largă pînă la vărsarea în Siret, la cota de 240 m.

Suceava se formează din două pîraie: Izvor și Aluniș. Primește 32 de afluenți, dintre care mai importanți sînt: Putna (19 km) în zona munte, Pozen (25 km) în Depresiunea Rădăuți, Solca (27 km) și Soloneț (31 km) din Obcina Mare, Horaiț (22 km) și Hătnuța (19 km), două pîraie mici care vin din Podișul Dragomirna.

Principalul afluent al Sucevei este Sucevița (35 km), cu cel mai mare debit și cursul cel mai repede.

Cu o densitate de rețea de 0,38 km/km², bazinul hidrografic al Sucevei drenează Obcina Mare, parțial Obcina Feredeului și piemontul pericarpatic.

Regimul hidrologic al Sucevei și Suceviței prezintă mari variații anuale de debit între viiturile de primăvară, care nu inundă decît albia majoră, și scăderea pînă aproape de secare în cursul verii (Sucevița). Pozenul, avînd albia îngustă, la viituri îneacă mari suprafețe de teren. Aceasta a necesitat executarea de desecări pe o suprafață de peste 1 000 ha, din care

aproape 700 ha păşune. Asemenea lucrări s-au mai efectuat şi pe un mic afluent de pe stînga Sucevei, Climăuţ, unde au fost desecate 1 300 ha teren arabil.

La Suceava şi Suceviţa se produc cele mai mari degradări de albii şi maluri, care însumează o lungime de peste 30 km. Unele lucrări de protecţie a malurilor şi de corectare a albiei s-au făcut pe rîul Suceava pe o distanţă de 15 km în Depresiunea Rădăuţi.

Plutăritul caracteriza Bistriţa şi cîţiva afluenţi ai ei, în schimb folosinţele hidromecanice caracterizează Suceava şi afluenţii ei Suceviţa, Soloneţul etc. Din cele 54 de mori de apă (pive şi gatere), jumătate sînt instalate pe Suceava.

Cele mai mari surse de impurificare din judeţ le prezintă Suceava, datorită unităţilor industriale instalate în lunca ei. Debitul mediu zilnic evacuat din acestea este de aproape 700 l/s.

Şomuzurile. Al patrulea bazin hidrografic din judeţ aparţine la două rîuri gemene: Şomuzul Mic (30 km lungime) şi Şomuzul Mare (51 km). Ambele izvorăsc din Podişul Sucevei, la sud de oraşul Suceava, fiind singurele rîuri de podiş pe toată lungimea cursului lor. Bazinul lor hidrografic, în suprafaţă de 617 km², se intercalează între Suceava şi Moldova.

Şomuzul Mic nu are nici un afluent, în schimb Şomuzul Mare, faţă de lungimea lui, are o reţea foarte înrămurată (0,36 km/km²), reţea destul de deasă pentru un bazin de podiş.

Şomuzul Mare se varsă în Siret la Dolhasca, la cota 230 m. Panta longitudinală medie este $6^0/_{00}$, dar se atenuează foarte mult, ajungînd la mai puţin de $3^0/_{00}$ de la Fălticeni în jos.

Panta redusă, în special a Şomuzului Mare, şi lunca inundabilă a acestuia au impus cele mai mari lucrări de desecare din judeţ, lucrări în suprafaţă de peste 7 000 ha, din care 4 800 ha teren arabil.

Siretul. Exceptînd bazinele hidrografice principale (Bistriţa, Moldova, Suceava şi Şomuz), bazinul propriu-zis al Siretului se rezumă în judeţul Suceava la albia lui majoră şi la cîţiva afluenţi mărunţi direcţi pe dreapta. Panta mică în acest sector face ca Siretul să aibă o luncă largă, un curs foarte

meandrat, iar în unele locuri chiar dublarea albiei minore cu cîte un Sireţel.

În dreptul Sucevei, înainte de primirea afluenţilor principali, Siretul este încă departe de a avea alura celui mai mare rîu al ţării, după Dunăre, cu un debit la vărsare de 225 m³/s. Siretul este aici un rîu modest, de talia rîului Suceava, care dezamăgeşte pe călătorul neprevenit şi care îl cunoaşte de la Tecuci în jos; în amunte de Paşcani, Siretul este aproape lipsit de afluenţi pe stînga, fiind ameninţat în mai multe locuri cu captarea de către afluenţii Jijiei; în amunte de primirea Sucevei, afluenţii de pe dreapta sînt toţi mici şi săraci în ape.

Apele stătătoare. Judeţul Suceava este lipsit complet de lacuri naturale. În schimb se întîlnesc 16 lacuri antropice, acumulări piscicole pe văi. Cele mai importante sînt cele trei retenţii de pe Şomuzul Mare, lîngă Fălticeni, cu un volum total acumulat de 1 200 000 m³, apoi lacurile de acumulare relativ mici, fiecare cu un volum de circa 300 000 m³, pe Pozen, pe Hatia (mic afluent pe stînga Moldovei) la Drăguşeni, pe pîrîul Dragomirna la nord de municipiul Suceava etc.

Tot în categoria apelor stătătoare, dar cu un caracter oarecum intermitent, sînt şi haiturile,

Apele subterane şi izvoarele. Sub acest aspect judeţul Suceava se prezintă foarte diferenţiat, în sensul că există regiuni cu roci impermeabile lipsite aproape total de ape subterane, dar există şi regiuni bogate în resurse de ape subterane.

Zonele lipsite de strate acvifere sînt cele mai întinse şi cuprind eruptivul din Munţii Căliman şi zona cristalino-mezozoică a Munţilor Bistriţei, inclusiv zona flişului cretacic. De asemenea, cu roci impermeabile, dar care nu exclude posibilitatea existenţei unor ape subterane, este zona podişului marnos-argilos al Sucevei.

Ape subterane abundente se găsesc în zonele cu roci fisurate şi roci detritice. Acest tip de roci se întîlneşte în zona flişului paleogen, în terase, în lunci şi depozite de versant.

În roci cu permeabilitate mare, şi anume în piroclastitele din Munţii Căliman, în pietrişurile din Depresiunea Dornelor şi în prundişurile care intră în alcătuirea şesurilor aluviale ale

Moldovei, Sucevei, Siretului sau ale altor rîuri mai mici se găsesc strate acvifere locale.

În fine, în rocile fin fisurate, cum sînt gresiile flişului paleogen din Obcina Mare sau din flişul transcarpatic din nord-vestul Călimanului, se găsesc reţele acvifere intense.

Legată de apele subterane este apariţia izvoarelor. Astfel, în Depresiunea Dornei, în luncile şi terasele Dornei şi Negrei Şarului sînt cantonate ape freatice alimentate din precipitaţii şi din apele scurse de pe versanţi. Ele au importanţă locală. Totuşi, în zonă apar importante izvoare minerale. Acestea provin din ape de origine vadoasă care circulă prin fisurile din şisturile cristaline sau pe planurile de contact cristalin-sedimentar. În drumul lor spre suprafaţă, aceste ape dizolvă bioxidul de carbon liber provenit din emanaţiile mofetice postvulcanice, la care se adaogă sărurile solvite din rocile pe care le străbat. În felul acesta apar izoarele minerale reci din sectorul Vatra Dornei, de tipul hidrochimic bicarbonatat, feruginos, arsenical etc.

O altă serie de izvoare minerale (reci) sînt cele cantonate în orizonturile piroclastice din lungul dislocaţiilor care afectează versantul estic al Munţilor Căliman şi prin care circulă ascensional bioxidul de carbon. Aceste izvoare provin din ape de infiltraţie, care în prezenţa bioxidului de carbon capătă un caracter net carbogazos.

În fine, o ultimă categorie de izvoare minerale din Munţii Bistriţei, în afara celor cu caracter complex de la Vatra Dornei sau carbogazoase din estul Munţilor Căliman, sînt izvoarele din sectorul Iacobeni, care apar la contactul cristalinului cu calcarele bituminoase triasice şi au caracter sulfuros.

În categoriile amintite se citează izvoarele minerale din bazinul Dornelor de la Vatra Dornei, Şaru Dornei, Poiana Negrii, Neagra Şarului, Negrişoara, Dorna Candrenilor, Poiana Stampei, Coşna, precum şi apele minerale de la Dîrmoxa, pe Neagra Broştenilor. Chimismul apelor minerale diferă de la un izvor la altul. Toate aceste ape au importanţă terapeutică. Aceasta explică apariţia şi dezvoltarea staţiunii balneare Vatra Dornei, una dintre cele mai importante din ţară. Cea mai bună apă minerală este cea de la Şaru Dornei.

În zona clipelor calcaroase, inclusiv Rarăul, la contactul cu cristalinul apar izvoare carstice cu debit bogat.

La limita flişului paleogen cu Podişul Sucevei şi Subcarpaţii, deci la contactul muntelui cu dealurile, apar izvoare clorurate sodice, puternic mineralizate, care însoţesc miocenul de molasă cu sare şi gips. Astfel de izvoare se semnalează, între altele, la Solca şi Rîşca.

Apele freatice cele mai importante sînt cele din şesurile aluvionare ale Sucevei şi Siretului şi în primul rînd din depresiunea piemontană Rădăuţi. Apele freatice sînt acumulate în prundişurile conurilor-delte ale Sucevei şi Suceviţei şi sînt alimentate din precipitaţii şi scurgerile pe pantă, ca dovadă paralelismul dintre curba de variaţie a nivelelor freatice şi curba repartiţiei anuale a precipitaţiilor. Cele două conuri-delte sînt conturate de numeroase izvoare bogate.

În podiş, izvoarele lipsesc pe interfluvii, însă ele există aproape de fundul văilor şi apar îndeosebi în lunca Sucevei şi a Moldovei din zona dealurilor, cu debite de 1—10 l/s.

Pentru alimentări cu apă potabilă şi ape industriale sînt folosite nu numai apele de suprafaţă, ci şi cele din subteran. Captări de ape subterane cu debite de peste 2 000 m^3/zi s-au făcut la Vatra Dornei, Cîmpulung Moldovenesc, Gura Humorului şi la Rădăuţi.

Captări de ape subterane din şesurile aluviale şi de ape de suprafaţă din rîurile principale, în scop menajer şi industrial, s-au realizat cu următoarele debite : Suceava 1 075 l/s, din care 270 l/s din subteran, Siret 500 l/s, din care 225 l/s din subteran, Bistriţa 255 l/s, din care 60 l/s din subteran, Moldova 200 l/s, din care 145 l/s din subteran, apoi Dorna şi Moldoviţa cu debite de suprafaţă şi din subteran, Şomuzul şi Suceviţa cu debite numai din subteran.

Debitul total utilizat în judeţ în alimetările cu apă este de 2 500 l/s, din care debitul din subteran este de aproape 1 000 l/s.

Distribuţia inegală a apelor subterane, ca şi densitatea reţelei hidrografice, este rezultatul compartimentării reliefului judeţului Suceava.

VEGETAŢIA, FAUNA ŞI SOLURILE

Vegetaţia. Pe un relief atît de diferenţiat, cu înălţimi ce depăşesc 1 800 m în Căliman şi Munţii Bistriţei şi care coboară apoi treptat spre est pînă la cote sub 300 m în lunca Siretului, este firească zonarea vegetaţiei, zonare condiţionată şi de climă. Vegetaţia, pe o diferenţă de altitudine de 1 500 m, se etajează în : pajişti alpine, pădure de conifere, pădure de foioase (fig. 15).

Pajiştile alpine se întîlnesc la peste 1 650 m în munţii Căliman, Suhard, Giumalău şi Barnar. În Rarău, ele coboară pînă la 1 500 m. Pajiştile alpine apar în locurile cu iarnă mai lungă de şase luni şi cu precipitaţii abundente, de peste 1 200 mm. Ele se dezvoltă pe un areal discontinuu, insular, în două etaje : unul alpin propriu-zis şi altul subalpin.

În etajul alpin propriu-zis, pajiştile sînt formate din asociaţii de *Poa alpina* (firuţă), *Carex curvula* (rogoz), *Hieracium aurentiacum* (ruşuliţă), *Gentiana nivalis* (ghinţură), *Campanula alpina*, *Nardus stricta* (ţepoşică); aceasta din urmă nefiind păşunată de animale s-a înmulţit micşorînd valoarea nutritivă a pajiştilor. În Rarău se întîlneşte şi *Leontopodium alpinum* (floarea de colţ). Plantelor ierboase li se alătură şi tufişuri de plante lemnoase, ca *Vaccinium myrtillus* (afin), *Dryas octopetala* (argințică), iar în Căliman şi *Rhododendron kotschyi* (smîrdar).

Etajul subalpin se caracterizează prin pajişti secundare cu *Agrostis rupestris*, *Festuca supina* (păiuş), *Hieracium alpinum*, *Luzula nemorosa* (horşti), dar mai ales prin tufişuri de *Pinus montana* (jneapăn), care formează jnepenişuri întinse în special în Căliman, asociat cu *Juniperus communis* (ienuper), *Alnus viridis* (arin de munte), *Salix herbacea* (salcie ierboasă).

Etajul subalpin este cel mai bine reprezentat pe culmile înalte ale Munţilor Bistriţei.

În general, pajiştile de munte sînt cele mai bogate pentru păşunatul vitelor, deoarece au peste 3 000 kg masă verde la hectar.

Pădurea de conifere corespunde celei mai întinse zone de vegetaţie din judeţul Suceava. Ea începe de la altitudini de 1 650 m şi coboară pînă la 1 000 m. În felul acesta, toată partea muntoasă de vest a judeţului, cu excepţia culmilor mai înalte, se încadrează zonei răşinoaselor, cu cele două etaje: unul superior, în care dominant este molidul, şi altul inferior, în care se dezvoltă în amestec molidul şi bradul; subordonat apare fagul.

Etajul pădurii de molid (*Picea excelsa*) acoperă, între înălţimile arătate, Călimanul pînă la 1 700 m, Munţii Bistriţei, obcinele Suhardului şi Mestecănişului între izvoarele Moldovei şi Putnei şi cursul superior al Sucevei. Molidul urcă pînă la limita superioară a pădurii. În Căliman, la limita superioară a pădurii se instalează zîmbrul (*Pinus cembra*), odinioară mult mai răspîndit. În judeţul Suceava (Suhard, Giumalău, Grinţieş sau în zona Brodina—Argel) se întîlnesc cele mai frumoase molidişuri din ţară. Lemnul lui este cunoscut ca lemn de rezonanţă. În molidişuri, molidul singur ocupă pînă la 90% din suprafaţa pădurii.

Etajul pădurii de brad-molid, la care spre limita inferioară se adaugă şi fagul (*Fagus silvestris*), acoperă Obcina Feredeului, Obcina Mare şi Munţii Stînişoarei. Bradul (*Abies alba*) ocupă cu precădere versanţii însoriţi, molidul oprindu-se în locurile mai umbroase. Spre limita inferioară a acestui etaj, molidul rămîne subordonat bradului.

Vegetaţia forestieră ocupă peste 53% din suprafaţa judeţului (circa 457 000 ha), coniferele acoperind cea mai mare parte din această suprafaţă.

Speciile forestiere cele mai vechi, alături de mesteacăn, sînt jneapănul, pinul şi lariţa, dar răspîndirea lor a fost mult modificată prin activitatea pastorală a omului.

Turbăriile. În zona coniferelor se intercalează, ca asociaţie vegetală specifică, turbăriile acide cu *Sphagnum* din Ţara

Fig. 15. — Harta fitogeografică şi a folosirii terenurilor (parţial după harta geobotanică din *Atlasul climatologic al Republicii Socialiste România*, 1960).

1, Păduri de răşinoase (dominant molidul); *2*, păduri de răşinoase (molid, brad) şi fag; *3*, păduri de fag; *4*, păduri de stejar (în amestec); *5*, pajişti montane; *6*, terenuri agricole (*a*, pajişti stepizate joase; *b*, pajişti stepizate înalte); *7*, zonă pomicolă; *8*, terenuri de luncă; *9*, limita vestică a zonei agricole; *10*, molidişuri cu lemn de rezonanţă; *11*, făgete cu lemn pentru placaj; *12*, *Pinus silvestris*; *13*, *Betula nana*.

Dornelor, cunoscute aici sub numele de tinoave. Sînt turbării înalte, căci sînt instalate în depresiune la altitudini de 900–1 000 m. O vegetaţie caracteristică le populează: *Betula nana* (mesteacăn pitic), *Empetrum negrum*, *Vaccinium oxicocos* (răchiţele) la care se adaugă ca plante ierboase *Drosera rotundifolia* (roua cerului, o plantă carnivoră-insectivoră), *Eriophorum vaginatum* (bumbăcăriţă). Se întîlnesc şi relicte glaciare, cum este muşchiul *Sphagnum vulfianum* şi o algă roşie endemică — *Batrachospermum dornense*. Nici un conifer, în afară de *Pinus silvestris* (pinul), nu suportă condiţiile edafice ale turbăriilor, dar şi acesta cu destulă dificultate. În condiţiile microclimatice actuale există tendinţa ca turbăriile să înceapă a fi invadate de pădure. Dintre turbăriile mai cunoscute şi a căror turbă are calităţi terapeutice menţionăm pe cele de la Poiana Stampei, Tinovul Mare de la Neagra Şarului şi tinovul de la Drăgoiasa.

Pădurea de foioase, prin cele două etaje ale sale (pădurea de fag şi de stejar în amestec), are o importanţă redusă pe teritoriul judeţului, datorită micilor suprafeţe ocupate de foioase. Pădurea de foioase se întîlneşte sub formă de petice numai în Podişul Sucevei, cu excepţia fagului care urcă şi pe versantul de est al Stînişoarei în partea de sud. Podişul Sucevei aparţine în întregime zonei pădurilor de foioase, dar el fiind o regiune bine populată pădurea a fost cu timpul sacrificată, fiind redusă la o serie de petice. Podişul Sucevei este astăzi prin excelenţă zonă agricolă.

Cele mai întinse făgete (*Fagus silvatica*), importante şi pentru lemnul lor de placaj, se întîlnesc în zonele Dragomirna, Dolheşti şi Ilişeşti în podiş, la care se mai adaugă făgetele de la Rîşca. Altitudinile de 300–600 m sînt cele mai favorabile fagului, care creşte aici asociat cu sorbul (*Sorbus aucuparia*), arţarul (*Acer platanoides*) sau carpenul (*Carpinus betulus*).

Stejărişurile amestecate ocupă suprafeţe şi mai mici şi numai pe dealurile din podişurile Dragomirna şi Fălticeni. Se pot cita ca fiind mai însemnate, deşi sub formă insulară, stejărişurile de la Calafindeşti sau din bazinul Şomuzurilor. Diferite specii de *Quercus* (*Q. petraea*-gorun şi *Q. sessiliflora*-stejar) trăiesc aici în amestec cu alţi arbori (ulm, tei, jugas-

tru) sau arbuşti (alun, sînger, corn). Sînt păduri rare şi luminoase, ceea ce permite formarea unui strat erbaceu bogat. În Depresiunea Liteni s-a instalat o insulă de silvo-stepă cu *Festuca pseudovinae*, în mijlocul zonei păduroase.

Vegetaţia de luncă. Intrazonal, în luncile Siretului, Sucevei şi Moldovei, de la ieşirea din munte a acestor rîuri, apare o asociaţie de plante higrofile lemnoase (salcie, plop, arin) sau ierboase (rogoz, pipirig, izmă, piciorul cocoşului, coada calului).

Specii rare. Pe teritoriul judeţului, cu deosebire în zona de munte, se păstrează o serie de plante rare, valoroase din punct de vedere ştiinţific. Acestea sînt protejate prin lege ca monumente ale naturii (floristice). În această categorie se cuprind conifere, ca *Taxus baccata* (tisa) ori *Pinus cembra* (zîmbru) din Căliman, arbuşti, ca *Rhododendron* (smîrdar) ori *Arctostaphylos uva-ursi* (strugurii ursului), sau plante ierboase, ca *Leontopodium alpinum* (floarea de colţ), *Cypripedium calceolus* (papucul doamnei) ori *Nigritella rubra* (sîngele voinicului). Interesant de notat că din cele numai 96 ha care se întîlnesc în ţară cu arbustul strugurii ursului, 91 ha sînt la Răchituş, în fitocenoza pinului silvestru.

Pentru ocrotirea naturii a fost creată rezervaţia botanică Lala-Bila de 1 000 ha, la vest de Cîrlibaba, pentru floră alpină, smîrdar, tisă şi zîmbru, precum şi rezervaţia de 200 ha din Munţii Căliman, pentru protecţia zîmbrului şi a golului alpin. De asemenea, rezervaţia de molid de la Slătioara de 325 ha, cea mai veche din ţară (1905), denumită şi „Codrul secular de la Slătioara". În aceşti codri, molidul creşte în amestec cu bradul şi fagul; ca specii asociate sînt tisa şi pinul. Aici se produce şi o variaţie tipologică cu inversiunea fagului la limita superioară a molidului. Pe rocile calcaroase se întîlneşte papucul doamnei.

Pinus silvestris (pin), un conifer ce a avut o mare arie de repartiţie în toţi munţii din judeţ, din Căliman pînă în Obcina Mare, se mai păstrează încă într-o serie de staţiuni disparate. Dintre acestea merită a fi amintite cîteva: Dornişoara, Lucina, Slătioara, Moldoviţa, Solca, Bucşoaia.

Mai sînt apoi o serie de plante rare care apar numai în cîte un singur punct, ca de exemplu *Betula nana* (relict glaciar) la Lucina, *Arctostaphylos uva-ursi* pe dealul Răchituşu Mare la

Breaza, *Nigritella miniata* pe Rarău, *Colluna vulgaris* în Obcina Mare, *Empetrum nigrum* în Giumalău, *Petrosia levitomentosa* în Pietrosu, la sud de Toance etc.

O regiune interesantă prin rarităţile sale floristice este Obcina Mestecănişului, respectiv versantul dinspre valea Moldovei între izvoare şi Breaza. În podiş, cea mai frumoasă specie rară, monument al naturii, care se întîlneşte insular la nord de latitudinea Sucevei, este *Fritilaria meleagris* (laleaua pestriţă), higrofilă, mai frecvent întîlnită în Depresiunea Rădăuţi, precum şi la Sasca şi Ilişeşti, iar în lunca Siretului la Rogojeşti. La Liteni, pe Şomuz, apare o altă plantă rară : *Centaurea marshal* (vineţeaua).

Fauna. Varietatea mare a condiţiilor fizico-geografice din judeţul Suceava se reflectă şi în cadrul lumii animale. Zona alpină şi pădurea de răşinoase sînt remarcabile prin bogăţia faunei cinegetice ; aceasta, în trecut, a fost şi mai bogată, căci unele specii au dispărut, iar altele s-au împuţinat mult, încît au trebuit să fie ocrotite prin lege. Dintre animalele dispărute amintim : bourul (dispărut în secolul al XVI-lea), zimbrul, marmota alpină şi antilopa saiga (oaia sălbatică de pădure), care mai trăiau încă în vremea lui Dimitrie Cantemir, *Capra ibex* (dispărută pe la mijlocul secolului al XIX-lea) şi *Rupicapra rupicapra* (capra neagră) din Căliman dispărută şi mai de curînd.

Din lumea păsărilor, în zona alpină trăieşte *Montifrigila nivalis* (cinteza alpină), în jnepenişurile din Suhard şi Căliman cuibăreşte *Lyrurus tetrix* (cocoşul de mesteacăn). În pădurile de răşinoase se întîlneşte *Tetrao urogallus* (cocoşul de munte), *Tetrastes bonasia* (ierunca) şi *Certhia familiaris* (cojoaica).

Dintre mamiferele de pădure importante sînt *Ursus arctos* (ursul brun) întîlnit în munţii Căliman şi Bistriţei, apoi *Lynx lynx* (rîsul) şi *Martes martes* (jderul), cele mai rapace mamifere. Fauna din pădure, care este cea mai bogată, cuprinde *Canis lupus* (lupul) şi *Canis vulpes* (vulpea), *Sus scrofa* (mistreţul) şi *Cervus elaphus* (cerbul carpatin). În pădurea de conifere mişună veveriţele (*Sciurus vulgaris*).

Din lumea peştilor, în apele de munte, cu deosebire în bazinul Bistriţei pînă la Cîrlibaba, trăieşte *Salmo fario* (păstrăvul) şi *Thymallus thymallus* (lipanul), de la Cîrlibaba în jos pînă la Broşteni. Asociat cu lipanul mai trăieşte *Salmo bucho* (lostriţa), iar pe pîraiele afluente *Barbus fluviatilis* (mreana).

Speciile al căror număr de indivizi s-a împuţinat sînt în prezent specii ocrotite. În această categorie menţionăm cocoşul de mesteacăn şi lostriţa. Rezervaţiile Lala-Bila şi 12 Apostoli au avut în vedere şi protejarea cocoşului de mesteacăn.

Pentru popularea apelor de munte cu puiet de păstrăv au fost create mai multe păstrăvării pe văile Bistriţei, Moldovei şi Sucevei.

Solurile. Cele două mari unităţi geografice ale judeţului Suceava, muntele şi podişul, atît de net diferenţiate climatic şi biogeografic, apar net deosebite şi din punct de vedere pedogeografic.

Ca rezultat al acţiunii organismelor asupra scoarţei de dezagregare şi alterare a rocilor, solul se modifică de la un loc la altul şi în legătură cu materialul parental. În funcţie de factorii arătaţi se disting astfel soluri montane şi soluri din zona de podiş. Strînsa legătură a genezei solului cu ceilalţi factori fizico-geografici explică asemănarea dintre harta solurilor şi harta geologică sau harta zonării reliefului şi vegetaţiei din regiunea considerată (fig. 16).

În categoria solurilor montane se disting cinci tipuri:

Soluri brune acide şi brune podzolice lutoase, formate pe rocile eruptive ale Munţilor Căliman, ca soluri argilo-iluviale.

Soluri podzolice brune lutoase, cu o largă răspîndire în toată zona cristalină, mai ales la vest de o linie ce uneşte valea superioară a Moldovei pînă la Pojorîta şi cursul Bistriţei în avale de Zugreni. Ele sînt cuprinse în categoria solurilor feriiluviale.

Soluri brune şi brune acide, care acoperă întreaga zonă a flişului, inclusiv a celui transcarpatic. Procesul de solificare este destul de slab, dar la cele acide humusul este repartizat pe o grosime mai mare.

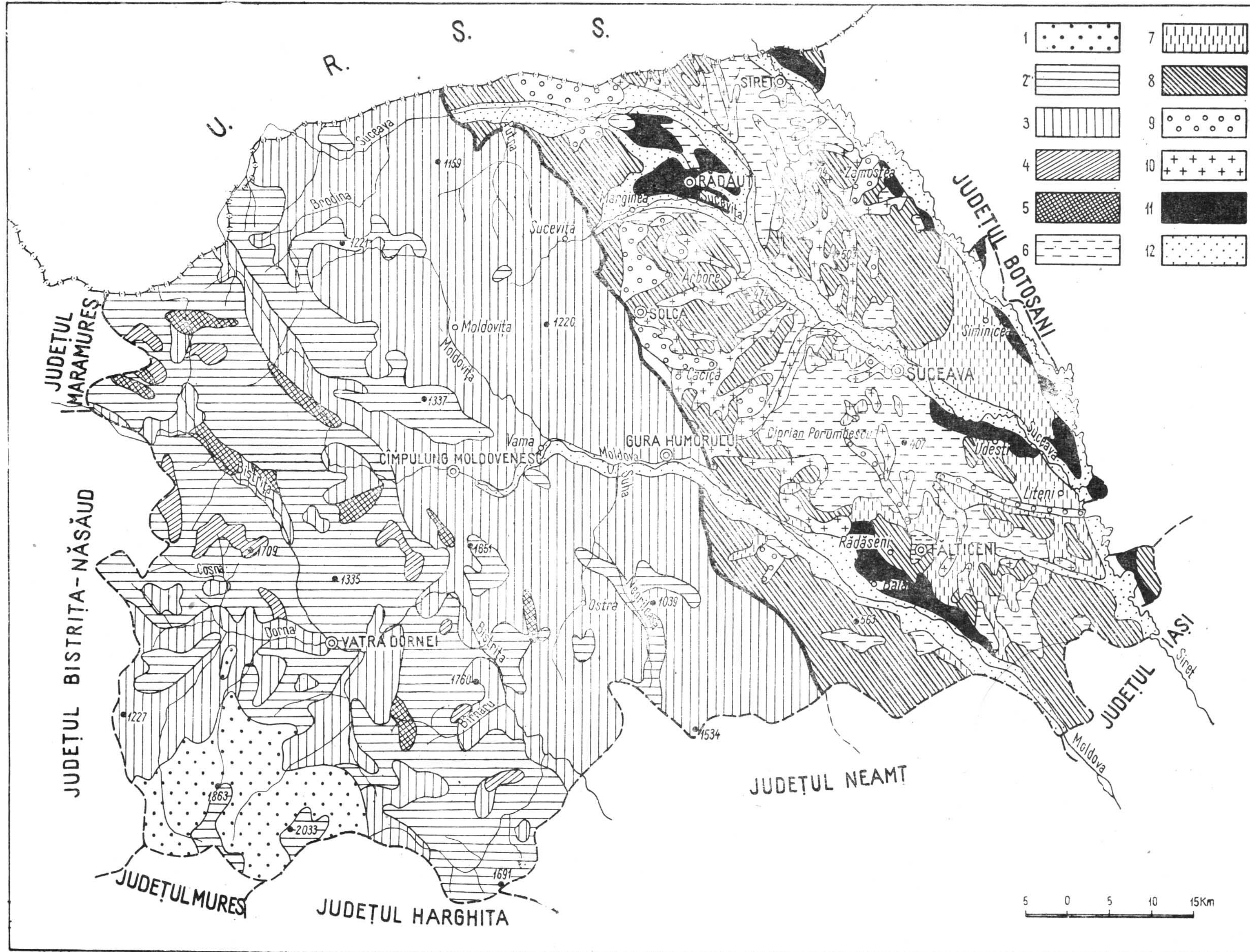

Fig. 16. — Harta solurilor (după *Harta solurilor Republicii Socialiste România*).

Soluri montane:

1, soluri brune acide și brune podzolice lutoase; *2*, soluri podzolice brune lutoase; *3*, soluri brune și brune acide; *4*, soluri brune podzolice subalpine; *5*, rendzine brune, negre și soluri la zi.

Soluri în zona de podiș:

6, soluri cernoziomice levigate (pratoziomuri); *7*, soluri argiloiluviale cenușii și cernoziomuri levigate; *8*, soluri argiloiluviale brune și podzolice; *9*, soluri hidromorfe gleice și pseudogleice; *10*, regosoluri și soluri diferit erodate; *11*, lăcoviști aluviale; *12*, soluri aluviale și aluviuni (frecvent gleizate).

Soluri brune podzolice subalpine, care apar insular în zona cristalină, pe culmile cele mai înalte, cu cel mai accentuat climat răcoros şi umed.

Rendzine negre şi brune, soluri litomorfe, legate de calcarele cristaline, acolo unde nu e chiar roca la zi. Ele conţin mult humus, au profil scurt şi mult material scheletic.

Din cele arătate, rezultă că solurile zonale montane, cu excepţia rendzinelor, sînt predominant soluri brune silvestre de diferite tipuri. În general, ele sînt soluri subţiri şi scheletice, formate pe terenuri accidentate supuse la eroziuni puternice.

Solurile de podiş, deşi reprezintă numai o treime din suprafaţa judeţului şi sînt dezvoltate pe un relief mult mai uniform, sînt totuşi mult mai diferenţiate.

Solurile argiloiluviale brune şi podzolice sînt cele mai răspîndite în podiş. Sînt soluri silvestre care se întîlnesc în zona piemontană şi subcarpatică, pe dealuri pînă la 500—600 m altitudine, ocupînd o mare parte din platourile interfluviului Suceava—Siret. Au o cantitate relativ mică de humus, care descreşte pe măsură ce podzolirea avansează; ele fac trecerea de la podzolurile pădurii de fag spre zona cernoziomurilor levigate. Se formează în zone relativ umede, pe argile şi gresii.

Solurile argiloiluviale cenuşii şi cernoziomuri levigate apar cu precădere în partea sudică a Podişului Fălticeni şi în unghiul dintre Suceava şi Siret. Ele se întîlnesc pe terasele fluviatile, în genere pe terenuri orizontale, în zone cu precipitaţii anuale sub 600 mm.

Solurile cernoziomice levigate (*pratoziomuri*) sînt specifice Podişului Sucevei. Aceste soluri par o formă relictă, corespunzătoare unei epoci mai secetoase din trecut, dat fiind faptul că sînt soluri tipice de silvo-stepă. Solurile de tip pratoziom s-au conservat numai în acele părţi ale podişului care au permis „întinerirea" lor permanentă prin aport de ape bicarbonate, care circulă prin profilul solului de-a lungul pantei. Ele manifestă o tendinţă de evoluţie către solurile podzolite (lessivate).

Solurile hidromorfe (*gleice* şi *pseudogleice*) au o slabă răspîndire, ele fiind legate de terenurile cu exces de umiditate, cu apa freatică aproape de suprafaţă sau din precipitaţii cînd tere-

nul este argilo-lutos. Se întîlnesc în Depresiunea Rădăuţi în diverse grade de hidromorfism.

Regosolurile şi solurile diferit erodate sînt cuprinse în categoria solurilor slab dezvoltate, alături de lăcovişti şi de solurile aluviale. Regosolurile apar exclusiv pe terenurile cele mai accidentate din podiş, cum sînt versanţii cu pantă mare. Sînt frecvent întîlnite atît în zona afluenţilor Sucevei (Solca, Ilişasca, Soloneţ), cît şi la tributarii acestora, acolo unde sînt pante abrupte pe care nu se pot forma altfel de soluri.

Lăcoviştile aluviale, formaţiuni hidromorfe cu exces de umiditate, puţin răspîndite în judeţ, sînt soluri gleice negre ce apar în locurile băhnoase din luncile Siretului, Sucevei şi Moldovei. Mai întinse sînt lăcoviştile de la Baia — Sasca şi din Depresiunea Rădăuţi, care necesită atît lucrări de aerisire a solului, cît şi lucrări de desecare.

Solurile aluviale şi aluviuni (frecvent gleizate) sînt tipice de luncă, fiind formate pe depozite fluviale de pietriş şi nisip. Ele sînt răspîndite în luncile Siretului, Moldovei, Sucevei şi Şomuzurilor.

Cele mai fertile soluri din zona arabilă a judeţului sau zona de „cîmp'' a Podişului Sucevei sînt în genere solurile argilo-iluviale şi pratoziomurile.

POPULAŢIA ŞI AŞEZĂRILE OMENEŞTI

Consideraţii de geografie istorică

Avea să scrie cronicarul: „După răsipa ţării dentîi,... mai apoi, după multă vreme, cînd păstorii den munţi pogorînd după vînat au nemerit la apa Moldovei, locuri desfătate, cu cîmpi deschişi, cu ape curgătoare, cu păduri dese, şi îndrăgind locul, au tras pre ai săi de la Maramureş şi pe alţii au îndemnat,

de au descălicat întîiu supt munte, mai apoi adăogîndu-se şi crescînd înainte, nu numai apa Moldovei, ce nici Siretiul nu i-au hotărît" (Gr. Ureche, 1967, pag. 75). Aceste aprecieri exprimă într-o formă lapidară ansamblul condiţiilor geografice ale Moldovei de nord, favorabile de timpuriu locuirii.

Primele investigaţii asupra culturilor materiale preistorice, efectuate la sfîrşitul secolului trecut în Podişul Fălticeni de N. Beldiceanu şi Gr. Buţureanu, au dus la identificarea a numeroase puncte locuite (majoritatea neolitice): Rădăşeni, Valea Glodului, Pleşeşti, Ştirbăţ, Preuteşti, Dolhasca, Dolheştii Mari şi Mici, Probota, Gulia, Ciumuleşti, Manolea, Drăguşeni. În partea nordică a judeţului, descoperirile arheologice, cu o datare asemănătoare, cuprind tot zona de podiş, în timp ce în zona montană [13] sînt consemnate doar sporadic (D. Olinescu, 1894).

Cercetările efectuate în ultimii 10—15 ani au adus contribuţii preţioase cu privire la popularea acestui teritoriu. Au fost astfel descoperite şi cercetate noi „arhive ale pămîntului" la Suceava, Ipoteşti, Bosanci, Tişăuţi, teritoriu unde s-a putut urmări continuitatea culturilor de la tipul Criş (neoliticul timpuriu — circa 4 000 î. e.n.), care cunoaşte ceramica şi practicarea agriculturii, pînă la aşezări ale populaţiei autohtone din secolele V—VII. Printre cele mai vechi aşezări ale populaţiei dacice, cunoscute în această parte a ţării, sînt cele de la Volovăţ (sec. V—IV î. e. n.) şi Botoşani (sec. III—II î. e. n.).

Ultimii ani au adus precizări de o mare valoare ştiinţifică asupra perioadei secolelor V—VI e.n. În acest context, descoperirile arheologice de la Udeşti s-au impus definitiv printre cele mai semnificative din Moldova de nord (informaţii Mircea D. Matei). Descoperirea în această zonă împînzită cu aşezări prefeudale a unor gropi de grîne de mari dimensiuni, adevărate hambare ale acelor vremuri, identificarea mai multor cuptoare de uz gospodăresc şi a resturilor materiale care

---

[13] Obiecte din silex la Cîrlibaba şi Poiana Micului, şanţuri (troiane) la Gura Humorului şi Vatra Dornei. Obiecte din silex paleolitice şi neolitic tîrziu au fost descoperite şi la Gemenea. Datarea celor neolitice a fost confirmată de S. Nicolăescu-Plopşor (Al. Paulencu, informaţie verbală).

atestă reducerea minereului și prelucrarea fierului dovedesc sedentarismul acestei populații. Rezultatele menționate întregesc concluziile care au reieșit cu ocazia săpăturilor efectuate anterior la Siliștea Scheii, Suceava și Botoșana.

În secolele XI—XIII sînt atestate pe teritoriul Moldovei unele formațiuni politice românești. Un moment însemnat în constituirea statală a Moldovei l-a reprezentat lupta de rezistență în fața pericolului tătărăsc. Astfel, în 1343—1345 se organizează o expediție cu participarea „vitejilor" maramureșeni, în urma căreia a fost creată o formațiune militară de tip marcă, condusă de maramureșanul Dragoș și avînd centrul la Baia.

Situația politică din ultimele decenii ale secolului al XVIII-lea a avut consecințe și asupra deplasărilor de populație. În timp ce emigrările dinspre Transilvania sînt sporadice, din Moldova de nord-vest se înregistrează mișcări centrifugale. Sînt cunoscuți „cordunenii" care, în scopuri economice, au migrat spre Cîmpia Moldovei. Totodată, căutînd să folosească condițiile avantajoase oferite, se produc curenți de populație în sens invers, atît dinspre sud, cît și dinspre nord.

Caracterul de arie endodinamică permanentă, la care se adaugă sporul natural ridicat, a făcut ca partea vestică, deluroasă, a județului Suceava să realizeze de timpuriu densități mari. În același timp, în zona montană, evoluția populării a fost mult încetinită datorită condițiilor naturale și specificului economico-geografic (predominarea economiei pastorale).

Populația

Numărul locuitorilor județului Suceava a evoluat după cum reiese din tabelul nr. 4.

Din analiza acestui tabel reiese că populația a crescut într-un ritm inegal, sporul mediu anual fiind de 1,9% în perioada 1948—1956, de 1,2% între 1956 și 1966 (scădere datorită reducerii natalității) și de 1,5% între anii 1966 și 1971. La 1 ianuarie 1973 populația totală a județului Suceava era de

Tabelul nr. 4

Evoluția numerică a populației

	25 ian. 1948	21 febr. 1956	15 martie 1966	1 ian. 1970	1 ian. 1973
Număr locuitori	439 751	507 674	572 781	612 040	635 386

635 386 de locuitori [14], ceea ce reprezintă 3% din populația Republicii Socialiste România, respectiv locul opt între județele țării.

Mișcarea populației. *Natalitatea* este elementul demografic cel mai important pentru mișcarea naturală a populației. De la 27,4‰ în 1956, ea scade treptat la numai 17,8‰ în 1966. După ce în 1967 atinge 30‰, în 1970 se oprește la 23,6‰. Ca urmare a succeselor înregistrate în domeniul ocrotirii sănătății, *mortalitatea* (8,2‰ în 1970) s-a menținut constant sub valoarea din 1956 (9,5‰). Valorile ridicate ale natalității și mortalitatea redusă au făcut ca *sporul natural* (15,4‰) să se situeze mereu peste media țării [15]. Mediul rural are un spor natural de 3—4 ori mai ridicat decît mediul urban (12,4‰ față de 3‰ în 1970).

Tabelul nr. 5

Mișcarea naturală și migratorie a populației (‰)

	1956	1960	1965	1966	1967	1968	1969	1970
Născuți	27,4	23,2	18,4	17,8	30,0	29,8	26,4	23,6
Decedați	9,5	8,7	7,8	7,5	8,2	8,0	8,6	8,2
SPOR NATURAL	17,9	14,5	10,6	10,3	21,8	21,8	17,8	15,4
Sosiți	. . .	. . .	13,9	12,8	. . .	11,4	11,0	10,6
Plecați	. . .	. . .	15,8	12,9	. . .	12,4	12,6	12,8
SPOR MIGRATOR	. . .	. . .	−1,9	−0,1	. . .	−1,0	−1,6	−2,2
SPOR TOTAL	. . .	. . .	8,7	10,2	. . .	20,8	16,2	13,2

[14] Media pe țară a populației unui județ este de 479 000 locuitori.

[15] În 1970 natalitatea medie pe țară era de 21‰, mortalitatea de 9,5 ‰, iar sporul natural de 11,6 ‰.

În ceea ce privește sporul migrator se observă că și mediul rural atrage populație, depășind în unii ani chiar numărul celor sosiți în orașe. În schimb, din mediul rural pleacă de 2—2,5 ori mai mulți decît din mediul urban. Diferența sosiți-plecați este ușor pozitivă (1—2‰) la orașe și ușor negativă (—3, —4‰) în mediul rural. Aceasta face ca, fără să atingă valori prea mari, să existe constant un deficit migrator.

Rezultă că populația județului Suceava crește exclusiv pe seama sporului natural.

Deplasările pentru muncă sînt generate de potențialul natural diferit de la regiune la regiune, de tipul de economie, de repartiția inegală a populației. Sînt cunoscute deplasările locuitorilor din ocolul Cîmpulungului, care primăvara arendau pămînt în zona de podiș, îl cultivau și toamna se întorceau acasă cu produse. Intrarea Cîmpiei Moldovei în circuitul agricol în a doua jumătate a secolului al XIX-lea și împroprietăririle efectuate aici după primul război mondial au avut drept consecință curenți de populație din zona de la vest de Siret. La început, aceste deplasări erau temporare, dar treptat o parte din populație s-a stabilit definitiv aici, iar așezările de tip „odăi" au evoluat spre forme rurale mai stabile. Deplasările pentru muncă continuă pînă astăzi, fiind însă atenuate și în forme diferite. Tendința de diminuare este caracteristică îndeosebi deplasărilor la distanțe mari. S-au înregistrat astfel migrații sporadice sezoniere din satele din jurul Sucevei spre fabricile de zahăr din Moldova și chiar din Banat, migrații viticole din satele Depresiunii Rădăuți spre Dobrogea, deplasări spre marile șantiere ale țării etc. O intensitate mare au avut-o și deplasările pentru muncile forestiere în afara județului: pe latura transilvăneană a Carpaților Orientali (satele din obcine), deplasări spre grupa centrală a acestor munți (satele din zona Baia) și, temporar, în Carpații Meridionali pînă în Banat. Odată cu trecerea la înfăptuirea unor importante obiective și în județul Suceava, această forță de muncă, a cărei disponibilitate era doar relativă, a fost absorbită în mare parte pe plan local.

Analiza hărţii densităţilor subzistenţiale (economice) (V. Giosu, E. Balaban, 1962) pune în evidenţă trei tipuri de areale :

— zona deficitară, care cuprinde partea extrem vestică a judeţului şi mici insule în Podişul Sucevei ;

— zona excedentară, care cuprinde aria depresionară Ţara Dornelor — Cîmpulung Moldovenesc — Gura Humorului şi valea superioară a Sucevei (Brodina — Vicov) ;

— zona echilibrată, care se suprapune Podişului Sucevei, Obcinei Mari şi Obcinei Feredeului.

Această distribuţie a potenţialului forţei de muncă generează curenţi de deplasare. Analizîndu-se acest fenomen în Moldova pe baza datelor recensămîntului din 1966 s-a evidenţiat că la vest de Siret, inclusiv în judeţul Suceava, centrele de atracţie sînt mai mici, dar mai numeroase şi diverse ca tipuri faţă de regiunile de la est (Al. Ungureanu, 1968). Ponderea cea mai mare a populaţiei venite o au localităţile incluse mediului urban sau chiar aşezări rurale, în prezent cu funcţii miniere : Ostra — 1 077 de persoane (populaţia venită, flotantă, raportată la populaţia stabilă existentă reprezintă 57,8%), Broşteni — 1 426 de persoane (30,5%), Iacobeni — 526 de persoane (14,8%).

Deplasările pentru munci forestiere au o largă răspîndire geografică, mai mare decît în agricultură. Aceste deplasări au ca puncte de plecare satele din zona de contact cu obcinele, bazinul Rădăuţi, valea Sucevei şi Podişul Fălticeni. Parţial contribuie chiar arealele deficitare în forţă de muncă, dar numai iarna, cînd stagnarea lucrărilor agricole eliberează o parte din forţa de muncă.

Un loc important îl ocupă deplasările sezoniere pentru construcţii în Suceava şi în celelalte oraşe, în localităţile miniere noi sau pe şantierele din afara judeţului.

Deplasările agricole se efectuează fie sezonier spre Cîmpia Moldovei, fie săptămînal, atunci cînd distanţa este sub 30 km, centrele de atracţie fiind unităţi agricole de stat. Se constată că I.A.S. din podiş, cu un profil economic mai variat, au şi o arie de influenţă mai extinsă, solicitînd forţa de muncă pe o perioadă mai lungă. Local, se produc deplasări pentru recoltarea fructelor în bazinul Fălticeni sau pentru recoltarea cartofului

şi sfeclei de zahăr la fermele de stat. În afara judeţului, deplasări agricole se fac spre Insula Mare a Brăilei, spre Bărăganul de est sau spre arealele viticole din Dobrogea şi centrul Moldovei.

Se mai înregistrează deplasări ale forţei de muncă necalificate, în perioadele de vîrf ale producţiei, la unele întreprinderi industriale: fabricile de conserve din fructe şi legume Suceava şi Fălticeni, topitoriile de in şi cînepă din Iţcani, Vereşti, Dorneşti, Cornu Luncii, fabricile de zahăr Bucecea şi Timişoara; deplasări pentru recoltarea stufului în deltă, spre Constanţa pentru munci portuare (M. Apăvăloaei şi colab., 1970). Mai pot fi amintite „migraţia fînului", altădată cu o intensitate mai mare, şi deplasările neorganizate pentru culesul fructelor de pădure, la care participă îndeosebi femeile şi copiii.

Continuarea mecanizării agriculturii a produs şi va produce modificări. Totuşi, date fiind condiţiile naturale ale judeţului, orientarea spre o agricultură intensivă şi sarcinile sporite ce revin zootehniei se poate aprecia că deplasările pentru muncă se vor menţine între anumite limite.

Odată cu dezvoltarea industriei, oraşele au devenit puncte de atracţie de o factură deosebită. Aria lor de influenţă este direct proporţională cu puterea economică. În multe cazuri 25—30% din salariaţii unor întreprinderi industriale se deplasează zilnic din satele învecinate, care capătă astfel funcţia de aşezări-dormitor (comunele suburbane ale Sucevei, apoi Bosanci, Dumbrăveni, Udeşti, Liteni, satele din Depresiunea Rădăuţi, Podişul Fălticeni, satele de pe văile Bistriţei şi Moldovei). Pendularea zilnică la distanţe scurte este sprijinită de faptul că oraşele nu-şi pot asigura prin resurse proprii şi într-un timp scurt forţa de muncă necesară şi nici nu reuşesc să asigure cazarea în cadrul vetrei. Pe de altă parte se evită regresul sau stagnarea satelor din aureola urbană, care, treptat, prin veniturile obţinute de locuitori, se ridică la un nivel superior de organizare. Înglobarea unora dintre acestea în mediul urban reprezintă o cale importantă de creştere a populaţiei urbane.

Densitatea populaţiei. Analiza hărţii densităţii populaţiei în 1930 evidenţiază două zone (fig. 17):

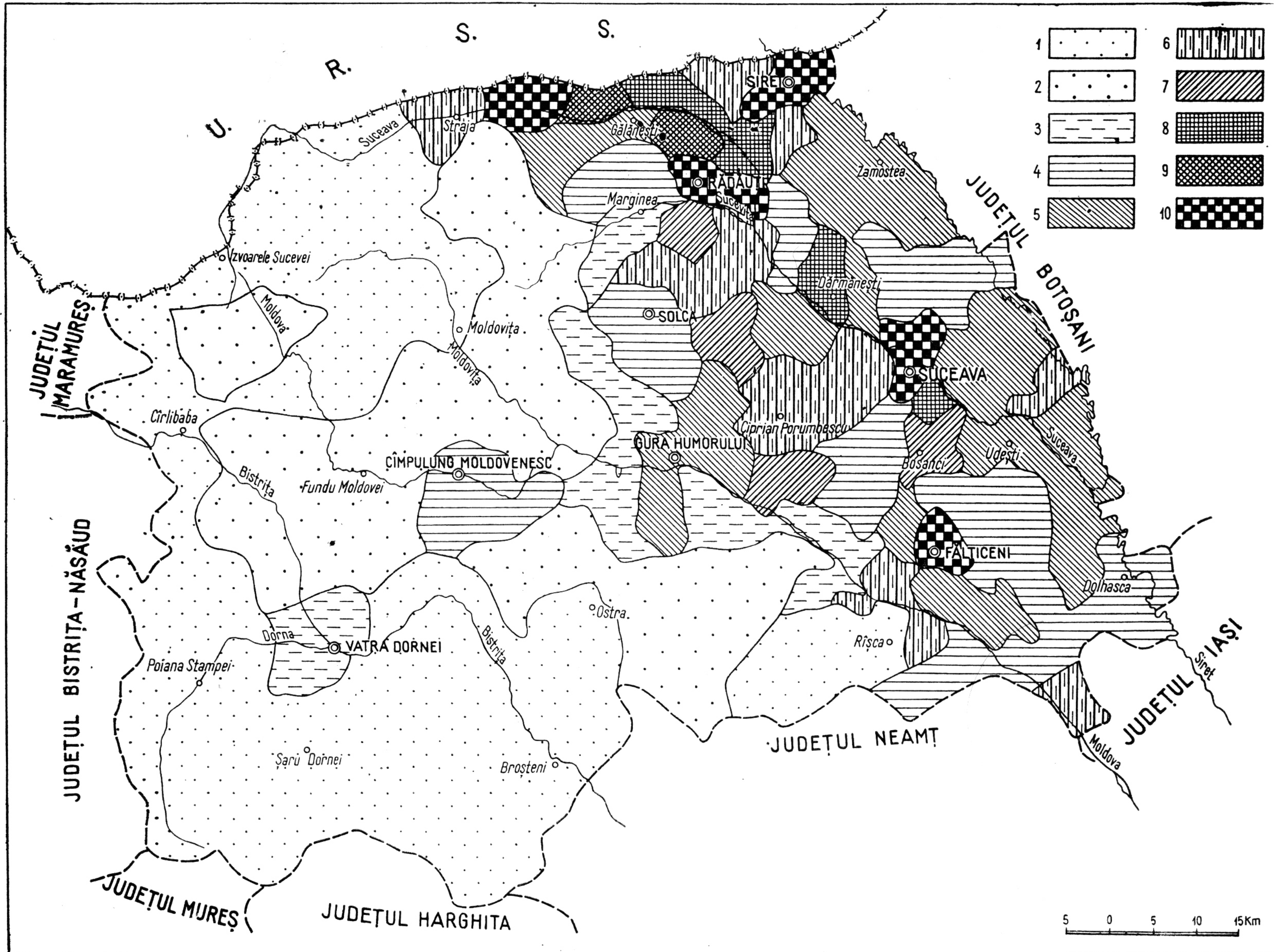

Fig. 17. — Densitatea populației în anul 1930.

1, sub 20 loc./km²; *2*, 20—40 loc./km²; *3*, 40—60 loc./km²; *4*, 60—80 loc./km²; *5*, 80—100 loc./km²; *6*, 100—120 loc./km²; *7*, 120—140 loc./km²; *8*, 140—160 loc./km²; *9*, 160—200 loc./km²; *10*, peste 200 loc./km².

a). Zona vestică, datorită reliefului muntos, suprafeţei mari a pădurilor şi tipului de economie, cuprindea densităţi sub 30—40 loc./km², dominante fiind cele sub 20 loc./km². Insule de densităţi mai mari reprezentau oraşele Gura Humorului, Cîmpulung Moldovenesc, Vatra Dornei, apoi comunele Frasin şi Mănăstirea Humorului.

b) Zona estică, Podişul Sucevei, înregistra densităţi mari. Condiţiile naturale au permis desfăşurarea timpurie a unor activităţi economice-agricole mai intense şi mai variate. Alături de sporul natural ridicat, la realizarea acestor densităţi a contribuit şi sporul mecanic. Densităţi mari (peste 140 loc./km²) erau caracteristice Depresiunii Rădăuţi şi văii Sucevei pînă la Vicovu de Sus. În acest areal, în afara oraşelor Rădăuţi şi Siret, chiar unele comune depăşeau 200 loc./km² (Satu Mare — 240 loc./km², Vicovu de Sus — 201,6 loc./km²). În rest, harta ne indică o repartiţie mozaicată a populaţiei, doar pe dreapta Siretului evidenţiindu-se o fîşie relativ continuă cu densităţi de 80—100 loc./km².

Cele două zone, vestică montană şi estică deluroasă, vin în contact brusc în partea lor nordică. Spre sud, între Horodnic şi Cornu Luncii — Boroaia ele sînt bine delimitate de o fîşie cu densităţi medii de 40—60 loc./km².

În 1971, limita între cele două zone se menţine la fel de clară, deşi, printr-o dinamică diferenţiată a populaţiei, nu mai apare sub forma unei fîşii cu aceeaşi densitate (fig. 18). Zona muntoasă arată o îndesire a populaţiei, aproape exclusiv pe seama sporului natural. Excepţii sînt oraşele Vatra Dornei, Cîmpulung Moldovenesc şi Gura Humorului a căror populaţie a crescut în acest interval de 1,5—1,9 ori şi comuna Ostra, cu cea mai spectaculoasă creştere — 4,8 ori (de la 10 la 48 loc./km²). Deşi se menţine şi astăzi cu valori de peste 100—120 loc./km², arealul din nordul Podişului Sucevei s-a fragmentat datorită bilanţului negativ. Apare, în schimb, în centrul podişului, o arie cu densităţi de peste 140 loc./km², care materializează teritorial creşterea potenţialului de influenţă a oraşului Suceava.

Astăzi, densitatea medie a populaţiei judeţului Suceava este de 72,5 loc./km², adică sub valoarea medie pe ţară (85 loc./km²). În 1930 situaţia era inversă — 65 loc./km² faţă de

60,1 loc./km² media pe ţară. Aceasta demonstrează legătura dintre fenomenele economice şi demografice: în timp ce alte judeţe, cu o dezvoltare industrială timpurie, au reprezentat zone de atracţie, dinamice economic şi demografic, populaţia judeţelor bazate în primul rînd pe o economie agricolă, ca Suceava, deşi a crescut ca valoare absolută, a scăzut ca pondere faţă de totalul populaţiei ţării. Prin atenţia dată industriei în ultimii 15–20 de ani, ca şi prin prevederile planului cincinal 1971–1975 sînt create toate premisele ca situaţia să se îmbunătăţească în perspectivă şi sub aspect demografic.

Populaţia pe medii. După numărul de oraşe (8), judeţul Suceava este depăşit doar de cinci judeţe. Acestea însă, cu excepţia oraşelor Suceava şi Rădăuţi[16], sînt oraşe mici, ceea ce face ca ponderea populaţiei urbane a judeţului Suceava (26,5%) [17] să fie mult mai mică decît valoarea pe ţară (40,8%), în timp ce pentru populaţia rurală situaţia este, evident, inversă (73,5% faţă de 59,2%) [18].

Tabelul nr. 6

Structura populaţiei pe medii

	1930	1948	1956	1966	1971
Mediul urban	91 893	72 758	107 029	148 021	166 387
Mediul rural	380 218	366 993	400 645	424 760	457 839
TOTAL	472 111	439 751	507 674	572 781	624 226

Aşa cum arată recentele documente de partid şi de stat şi în judeţul Suceava există comune cu o populaţie numeroasă, cu o poziţie geografico-economică avantajoasă, unele dintre

[16] 20 256 de locuitori în 1971. Aproximativ de aceeaşi mărime poate fi considerat şi oraşul Fălticeni (19 317 locuitori).

[17] Fără actualele comune suburbane, în 1971 populaţia urbană reprezenta 22,5%.

[18] În 1930, judeţul Suceava avea 21,7% populaţia urbană şi 78,3% populaţie rurală.

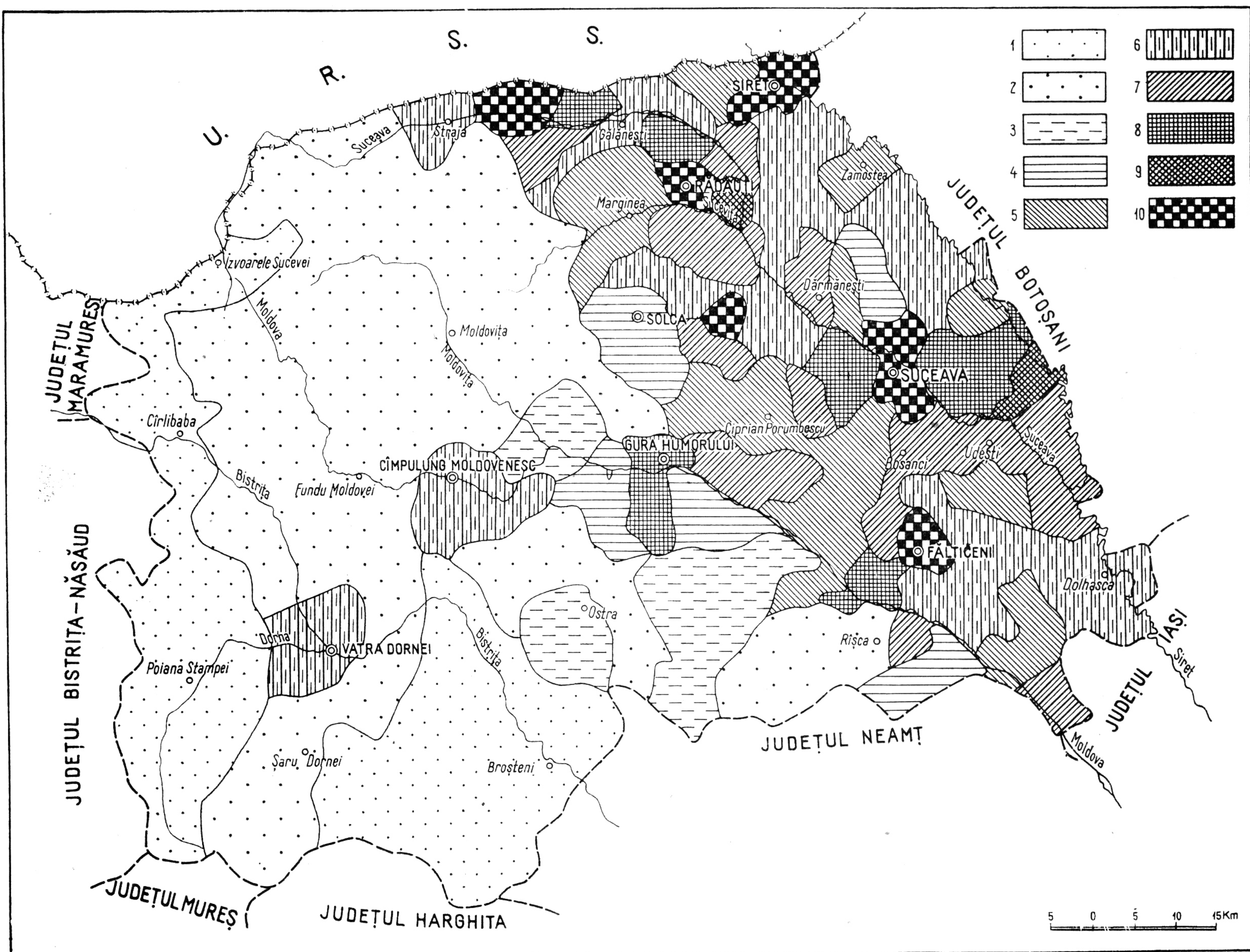

Fig. 18. — Densitatea populației în anul 1971.

1, sub 20 loc./km²; *2*, 20–40 loc./km²; *3*, 40–60 loc./km²; *4*, 60–80 loc./km²; *5*, 80–100 loc./km²; *6*, 100–120 loc./km²; *7*, 120–140 loc./km²; *8*, 140–160 loc./km²; *9* 160–200 loc./km²; *10* peste 200 loc./km².

ele avînd şi în prezent funcţii industriale, ,,care au toate condiţiile de a trece, în perspectivă, în categoria oraşelor''. Menţionăm în acest sens Vama, Broşteni, Frasin, Vereşti, Dolhasca, Cornu Luncii, Iacobeni, Fundu Moldovei, Vicovu de Sus.

Analizînd piramida *structurii populaţiei pe grupe de vîrstă şi sexe* (fig. 19) se observă că aceasta repetă forma piramidei pe ţară, care prezintă tendinţa generală de lărgire a bazei, pe fondul căreia se pun în evidenţă trei strangulări: două reprezintă scăderea natalităţii în perioadele imediat următoare celor două războaie mondiale, iar a treia, mai atenuată, este consecinţa directă a factorilor social-psihologici. Perpetuarea acestei situaţii ar fi însemnat să se revină la nivelul perioadei 1930–1940. De aceea intervenţia statului se impunea. Se remarcă, după o creştere bruscă în 1967, că natalitatea regresează uşor pînă la o valoare suficientă pentru a asigura necesităţile de perspectivă.

În ceea ce priveşte structura pe sexe se remarcă aceeaşi analogie [19]: repartiţie în general echilibrată la toate vîrstele şi o schimbare a ponderii sexelor de la bază spre vîrful piramidei. Dacă la grupele de vîrstă mică predomină uşor sexul masculin, treptat situaţia se inversează.

Din totalul populaţiei, aproximativ 63% reprezintă populaţia aptă de muncă (15–64 ani). Grupa 0–14 ani deţine 30% iar cea peste 65 de ani 7%.

Populaţia activă reprezintă peste jumătate (55%) din totalul populaţiei, 90% revenind sferei producţiei materiale. Agricultura deţine primul loc cu 60%, ceea ce explică dominanţa peisajului rural. Sectorul industrie-construcţii are încă o pondere mică – 23%. Din populaţia industrială, exploatarea şi prelucrarea lemnului, ramură caracteristică economiei judeţului, grupează cea mai mare parte (59%), la care se adaugă industria celulozei şi hîrtiei cu 4%. Industria alimentară, deşi reprezintă o altă ramură de bază a judeţului, prin specificul său de producţie ocupă doar 8% din populaţia industrială.

---

[19] Din totalul populaţiei judeţului, bărbaţii reprezintă 49,8%, cu o uşoară predominare în mediul urban (70 334 faţă de 70 104 femei), iar femeile 50,2 %, cu o pondere mai mare în mediul rural (242 925 faţă de 240 863 bărbaţi).

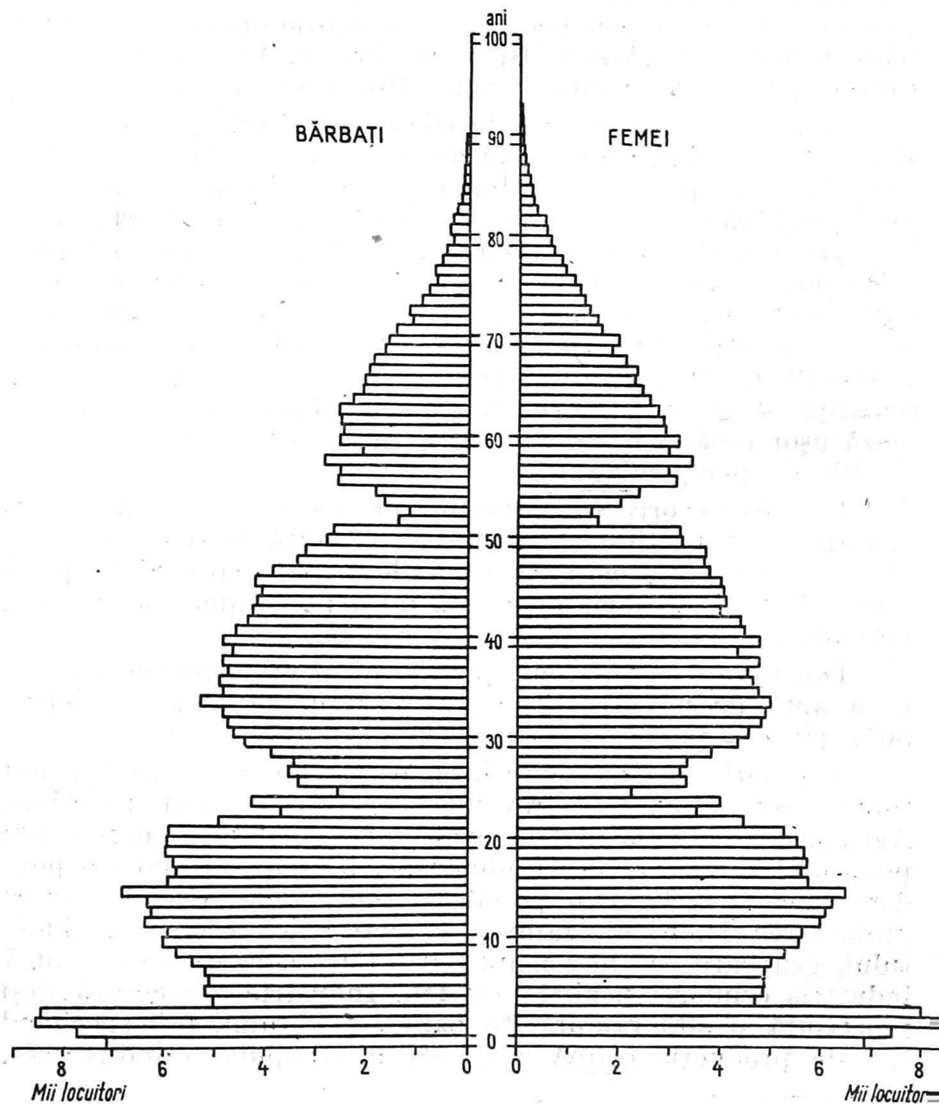

Fig. 19. — Structura populației pe grupe de vîrstă și sexe.

Industriei textile îi revine 5%, industriei constructoare de maşini şi a prelucrării metalelor 4,5%.

Structura naţională. Din datele recensămîntului din 1966 rezultă că românii reprezintă majoritatea absolută — 96,1% din totalul populaţiei. Peste acest fond autohton românesc s-au suprapus în diferite perioade alte naţionalităţi : ucraineni, huţuli, germani, polonezi, evrei etc.

Aşezările omeneşti

Aşezările rurale. În judeţul Suceava există 90 de comune, din care 4 suburbane : Ipoteşti, Mitocu Dragomirnei, Salcea şi Şcheia, dependente din punct de vedere administrativ de municipiul Suceava. Acestea, la rîndul lor, sînt alcătuite din 396 de sate, din care 17 sînt sate componente ale comunelor suburbane. Un număr de 8 localităţi sînt componente ale oraşelor (Vatra Dornei — 3, Fălticeni şi Siret — cîte 2 şi Gura Humorului — 1). Populaţia medie ce revine pe sat este de 1 220 de locuitori.

Aşezările rurale se disting după răspîndirea lor în cele două regiuni naturale — muntele şi podişul — , care au adăugat diferenţieri în evoluţie, formă şi structură, funcţii, mărime, densitate.

Densitatea medie este de 5 aşezări rurale la 100 km², mai mică decît în întreaga Moldovă (6 aşezări rurale/100 km²). Ca repartiţie spaţială, aşezările rurale au densităţile cele mai mari pe valea Siretului, în bazinul inferior al Sucevei şi pe Moldova, în avale de Păltinoasa. De menţionat că acestea sînt sate mici, din care cauză tocmai aici sînt şi comunele cu cel mai mare număr de sate (Vadu Moldovei — 12 sate, Udeşti — 11 sate), în timp ce la munte cele mai multe sate (cîte 10) au comunele Brodina, Broşteni şi Fundu Moldovei. Sate mari (peste 5 000 de locuitori) se întîlnesc în interiorul podişului (Dumbrăveni, Bosanci), dar sînt mai caracteristice fîşiei de la contactul acestuia cu muntele (Vicovu de Sus, Marginea, Arbore, Vicovu de Jos). În zona de munte, cele mai mari sate au peste 2 500 de locuitori : Straja (5 348 loc.),

apoi Iacobeni, Vama (peste 3 000 loc.), Fundu Moldovei, Pojorîta, Ostra, Stulpicani, Frasin, Moldovița.

După numărul de locuitori comunele se pot grupa astfel : (fig. 20) :

între 2 000 și 4 000 loc. — 22 de comune;

între 4 000 și 7 000 loc. — 52 de comune;

între 7 000 și 10 000 loc. — 13 comune;

peste 10 000 loc. — 3 comune (Dolhasca — 11 643, Vicovu de Sus — 11 489, Liteni — 10 354).

Ca număr de locuitori pe comună, județul Suceava (5 315 loc./comună) depășește substanțial media pe țară (4 722 loc./comună). Aceasta înseamnă unități administrative teritoriale puternice, corespunzătoare necesităților dezvoltării actuale și de perspectivă.

În ceea ce privește suprafața, comunele prezintă mari diferențieri (fig. 21) : de la 2 261 ha (Bilca) la 42 915 ha (Broșteni); 64 de comune au sub 9 000 ha, în timp ce 26 se repartizează pe un interval mult mai larg (între 9 000 și 43 000 ha). În general, comunele din zona muntoasă sînt mari, cu peste 8 000 ha, și de aceea au densități reduse. Comunele mici, de regulă, au densități mari: Cajvana — 216 loc./km², Ipotești — 202 loc./km². Vicovu de Sus, deși are o suprafață de 4 241ha, avînd și o populație mare, realizează cea mai mare densitate din județ : 271 loc./km².

După densitate comunele se grupează astfel (fig. 22) :

— sub 40 loc./km² — 25 comune, din care 7 au sub 20 loc./km² (Cîrlibaba — 10, Dorna Candrenilor — 14, Broșteni — 17, Poiana Stampei — 17, Crucea — 19, Izvoarele Sucevei — 19);

— între 40 și 80 loc./km² — 9 comune;

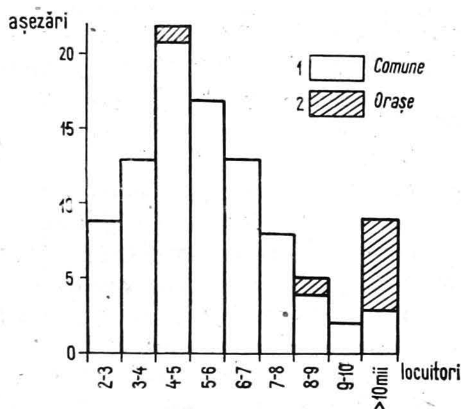
— ,, 80 și 100 loc./km² — 45 comune;

— peste 140 loc./km² — 11 comune, din care 3 cu peste 200 loc./km².

Din punct de vedere geografic se pot deosebi mai multe grupări (M. Apăvăloaei și colab., 1970) :

— Așezările rurale din zona de munte sînt așezări în general mici și mijlocii, specializate în creșterea bovinelor pentru lapte și carne, activitate forestieră (Moldovița, Sucevița, Brodina, Falcău, Vama, Frasin) și exploatări

Fig. 20. — Gruparea așezărilor după numărul locuitorilor (1971).

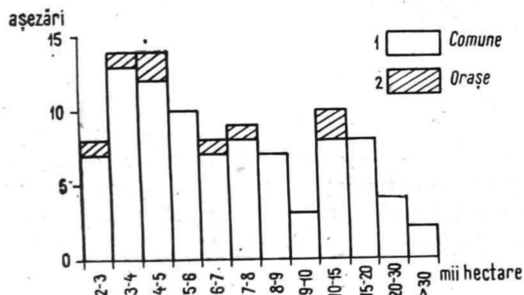

Fig. 21. — Gruparea așezărilor după suprafață (1971).

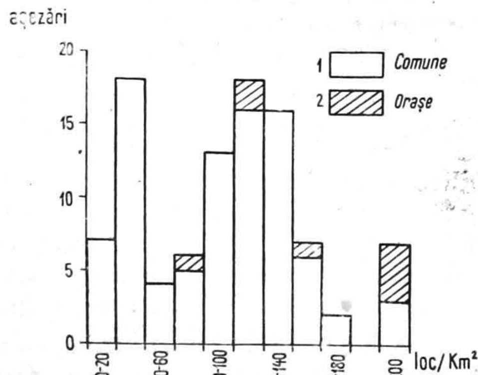

Fig. 22. — Gruparea așezărilor după densitatea populației (1971).
1. Comune; *2.* orașe.

miniere (baritină — Ostra, sulfuri complexe — Fundu Moldovei, mangan — Iacobeni, Şaru Dornei). În unele cazuri, funcţia industrială a trecut deja pe primul loc, populaţia activă ocupată în acest sector reprezentînd ponderi ridicate : Ostra — 91%, Tărnicioara — 70%, Broşteni — 54%, Pojorîta — 42%, Fundu Moldovei — 30%. Unele se vor putea dezvolta ca localităţi turistice sau balneoclimaterice de importanţă locală ori regională. Vetrele sînt aşezate în general pe terasele văilor, avînd o structură răsfirat-adunată. Tipul liniar, cu sate de multe ori înlănţuite, este caracteristic, împrumutînd forma alungită a „cîmpulungurilor". Spre deosebire de acestea, în Ţara Dornelor, pe obcine, viaţa umană se revarsă fie sub forma aşezărilor permanente de tip risipit (pînă la 1 300 m), fie sub forma „odăilor", care urcă şi mai sus. Toată această zonă poartă amprenta roirilor pastorale, iar risipirea este atît de caracteristică, încît e dificil de indicat care sînt satele matcă şi care sînt cele roite (D. Chiriac, 1969).

— Aşezările rurale din partea centrală şi nordică a Podişului Sucevei au o economie agricolă complexă: zootehnică, cerealieră şi plante tehnice. Zootehnia utilizează atît păşunile şi fîneţele naturale, cît şi plantele furajere, cartoful sau deşeurile industriei alimentare. Culturile au caracter intensiv. În zona agricolă, localităţile Dorneşti şi Dărmăneşti (noduri de cale ferată) fac excepţie. Ca morfostructură, satele din zona agricolă aparţin tipului răsfirat cu tendinţă de adunare sau chiar tipului adunat (contactul pericarpatic).

— Aşezările rurale de la periferia estică şi sudică a judeţului (culoarul Siretului, Podişul Fălticeni) sînt profilate pe culturi cerealiere şi, în secundar, pe zootehnie, ceea ce explică importantele disponibilităţi de forţă de muncă. Unele şi-au completat profilul funcţional prin deschiderea de balastiere (aşezările din valea Siretului), prin activităţi de transport (Vereşti, Dolhasca) sau industriale (Vereşti, Hănţeşti). Aşezări ca Rădăşeni, Lămăşeni, Horodniceni, Preuteşti, Buneşti sînt specializate în pomicultură.

— Aşezările din zona periurbană a Sucevei formează o categorie deosebită, fiind specializate în

producţia unor bunuri agroalimentare destinate aprovizionării curente a oraşului. Influenţa economică a oraşului se reflectă în procentul ridicat al populaţiei active industriale (pendulări zilnice). Ca şi celelalte aşezări din podiş, acestea au structură adunată sau răsfirat-adunată.

Aşezările urbane. În judeţul Suceava, fenomenul urban este cel mai vechi din întreaga Moldovă.

Ca vechime, unele oraşe au precedat sigur întemeierea statului feudal (Baia), altele probabil (Siret şi Suceava) (C. C. Giurescu, 1967). Desigur că centralizarea puterii politice a sprijinit dezvoltarea lor. Aceste oraşe-tîrguri s-au dezvoltat pe vechi aşezări, în locuri bine alese: vaduri, căi de comunicaţie importante, puncte cu potenţial economic variat. Faptul că toate (inclusiv Baia, cunoscută şi sub numele de Cetatea sau Tîrgul Moldovei — *Civitas Moldaviae*) au împrumutat numele de la rîurile pe care erau aşezate constituie o regulă pentru aceste oraşe feudale dependente genetic de funcţia comercială. În afara acestei funcţii, ele au devenit şi importante centre meşteşugăreşti. Funcţia de capitală a Moldovei, pe care au deţinut-o pe rînd Baia, Siret şi Suceava (fig. 23), le-a adus strălucire, iar fortificaţiile alăturate — protecţie şi siguranţă. Ele erau oraşe mari, excepţie printre oraşele româneşti medievale.

A doua generaţie de aşezări urbane, apărută la sfîrşitul secolului al XVIII-lea şi începutul secolului al XIX-lea, este generaţia tîrguşoarelor [20]. Preluînd vetrele unor sate preexistente, ele se leagă de producţia agricolă, dar în principal de activitatea comercială; dovadă aşezarea lor pe drumuri comerciale importante.

Înainte de 1944, lipsite de suportul industriei, oraşele judeţului Suceava au avut o evoluţie ezitantă, cu perioade de stagnare sau regres. În anii socialismului, adăugarea funcţiei industriale le-a asigurat baza obiectivă a unei dezvoltări continue, dinamice.

---

[20] Oraşelor Suceava şi Siret li se adaugă Fălticeni, Cîmpulung Moldovenesc, Vatra Dornei, Iţcani, Burdujeni, Gura Humorului, Solca, Cacica, Vama, Cîrlibaba (V. Tufescu, 1941).

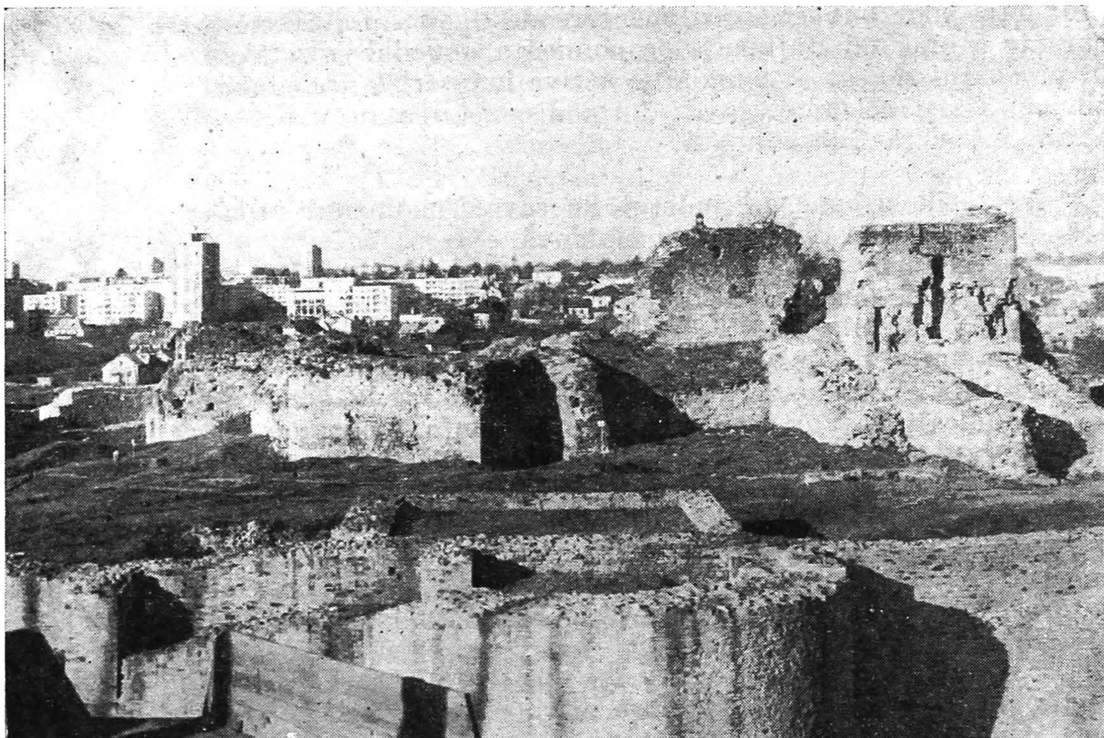

Fig. 23. — Suceava — trecut și prezent (foto D. Vințilă).

După funcții, în 1966, orașele se grupau astfel:

— orașe de tip industrie — servicii: Fălticeni (48, respectiv 40% din populația activă);

— orașele de tip servicii — industrie: Suceava, Rădăuți, Gura Humorului, Vatra Dornei, Cîmpulung Moldovenesc. În cazul orașelor Suceava (fără comunele suburbane) și Vatra Dornei, ponderea populației active industriale se apropia de cea a serviciilor;

— orașe de tip agricol — servicii: Solca (80% populație activă agricolă), Siret (50%).

Astăzi situația s-a modificat. Prin construirea unor importante obiective industriale, prin modernizarea și dezvoltarea

unor capacităţi existente, oraşele Suceava şi Vatra Dornei au trecut în prima categorie, alături de Fălticeni.

Municipiul Suceava (46 334 de locuitori în 1971) este cel mai mare oraş al judeţului. Împreună cu comunele suburbane are 72 283 de locuitori. Situat pe rîul Suceava, aproximativ în centrul podişului cu acelaşi nume (340 m), are o poziţie geografică favorabilă. Faţă de prima atestare documentară din timpul domniei lui Petru Muşat (1388), Suceava, ca centru populat, este mult mai veche. Săpăturile arheologice au arătat o locuire neîntreruptă pe vatra actuală a oraşului, începînd din neolitic. Dobîndirea funcţiei de capitală a Moldovei la sfîrşitul secolului al XIV-lea, construirea punctelor fortificate, Cetatea de Scaun şi Cetatea de Vest, au sprijinit direct activităţile comerciale şi meşteşugăreşti ale tîrgului. În secolele XV—XVI, Suceava era un mare oraş, cu o situaţie prosperă. La 1646 misionarul catolic Bandinus notează că Suceava avea 20 000 de români şi 3 000 de armeni, la care alte surse adaugă cîteva mii de saşi, unguri, italieni. În „Descrierea Moldovei", D. Cantemir apreciază că avea 14 000 de case. Centrul economic era situat în apropierea curţii domneşti, ocupînd aproximativ acelaşi amplasament ca şi centrul civic de astăzi. La Suceava se încrucişau vechi drumuri comerciale: „drumul Siretului", care unea Liovul cu porturile dunărene Galaţi şi Brăila, „drumul Sucevei" sau „de Sus", care făcea legătura cu oraşele transilvănene Rodna şi Bistriţa, apoi „drumul cel mare al Sucevei", care traversa podişul şi, pe la Fălticeni, ajungea în valea Moldovei, iar mai departe la Iaşi. Spre est, o ramificaţie se prelungea pînă în „drumul tătăresc", spre porturile din nordul Mării Negre. La Suceava se concentrau mărfuri din Polonia, Veneţia, Grecia, Turcia. Aici era vama mare a Moldovei. Un element interesant l-a constituit existenţa unei colonii de armeni negustori care au contribuit la dezvoltarea comerţului sucevean. Mutarea capitalei Moldovei la Iaşi, în timpul lui Alexandru Lăpuşneanu (1564), s-a resimţit asupra oraşului prin regresul care a urmat. Importanţa economică a Sucevei se reduce, fapt ce se reflectă în scăderea continuă a numărului său de locuitori [21].

[21] Fenomenul a continuat şi în secolul al XX-lea : 18 495 de locuitori la recensămîntul din 1912, 17 335 în 1930 şi 16 559 în 1948.

După o stagnare de cîteva secole, Suceava intră astăzi prin industrializare într-o nouă fază de dezvoltare sub toate aspectele.

Cele mai importante unităţi industriale ale oraşului sînt grupate pe platforma industrială din lunca rîului Suceava. Aici există cele mai bune condiţii pentru apă industrială, transport rutier şi feroviar, spaţiu liber amenajabil. Cu toate că este situată în mijlocul triunghiului format de cele trei cartiere (Iţcani, Burdujeni şi Centru), unităţile industriale nu poluează atmosfera din zona rezidenţială principală, datorită circulaţiei curenţilor atmosferici în lungul văii. Construirea acestei zone industriale a realizat o punte de legătură între Suceava şi Burdujeni. Unităţi mai vechi sînt situate în perimetrul cartierelor Iţcani şi Burdujeni.

O nouă platformă industrială şi de antrepozite se conturează în apropierea staţiei Suceava Vest. Amplasarea în această zonă urmăreşte, în afara condiţiilor amintite anterior, şi o poziţiei izolată faţă de zona industrială existentă din avale [22]. Dublarea zonelor de amplasare a industriei va avea drept consecinţă dirijarea spre două direcţii a fluxului de mărfuri şi a forţei de muncă, fapt demn de luat în considerare. Acelaşi aspect se poate surprinde la amplasarea Fabricii de tricotaje „Zimbrul''. Construirea ei s-a făcut şi în vederea încadrării forţei de muncă feminine în procesul de producţie, asigurîndu-se un echilibru necesar pentru oraş. Datorită industrializării, structura profesională a populaţiei a înregistrat mutaţii semnificative, grupa A mărindu-şi ponderea pe seama grupei C, în primul rînd. Transportul în comun este asigurat prin 29 de linii de autobuze.

Suceava nouă, care împleteşte gloria vechii capitale a Moldovei cu realizările „cetăţilor'' contemporane ale industriei şi culturii, s-a înscris cu paşi siguri pe un drum ascendent (fig. 24).

Oraşul Rădăuţi este astăzi al doilea ca mărime. Condiţiile geografice locale, ca şi cauze social-economice, i-au frînat încă de timpuriu dezvoltarea.

[22] Dată fiind specializarea noii zone în ramura alimentară, se asigură prin aceasta protecţia faţă de substanţele nocive produse de industria chimică.

Fig. 24. — Oraşul Suceava, vedere generală (foto Comb. poligr. ,, Casa Scînteii'').

Dintre componentele mediului geografic, condiţiile geomorfologice şi hidrologice-hidrogeologice, specifice Depresiunii Rădăuţi, au fost cele care, deşi optime pentru aşezarea feudală prin protecţia naturală oferită, au devenit nefavorabile pentru etapele ulterioare. Oraşul (370 m) ocupă două trepte de relief: terasa Suceviţei şi lunca inundabilă a Pozenului şi afluenţilor lui, cu apa freatică la mică adîncime, cu grinduri şi bahne, pe care se întinde o mare parte a oraşului (56%).

Ca aşezare, Rădăuţi este cunoscut încă din secolul al XIV-lea şi de el se leagă numele primului voievod al statului feudal Moldova — Bogdan, ,,descălecătorul''. Mai tîrziu (1402) devine reşedinţă episcopală. Acest factor n-a orientat evoluţia aşezării spre urbanizare (I. Şandru, 1955), dovadă că multă vreme după această dată Rădăuţii continuă să apară

în documente ca sat episcopal. Concurenţa noilor mănăstiri — centre fortificate: Putna, Moldoviţa, Suceviţa, care se dezvoltă în defavoarea Rădăuţilor, ca şi apropierea ocolului şi a curţii domneşti de la Bădeuţi, i-au frînat dezvoltarea. Mai mult, după cum reiese dintr-un document din 1768, chiar Rădăuţii depindeau la această dată de proprietatea Solca. Un alt element cu implicaţii negative — poziţia localităţii în afara principalelor drumuri comerciale, corelată cu prezenţa pînă acum sporadică a meşteşugarilor — explică de ce ea n-a căpătat, ca alte centre feudale, funcţia de tîrg. În secolul al XVIII-lea se constată o înviorare economică şi demografică, prin introducerea de noi culturi şi prin extinderea creşterii animalelor mari (cai). Imigrarea forţei de muncă specializate a contribuit la apariţia unei mici grupări industriale cu profil variat. Treptat s-a conturat şi ca centru comercial, depăşind oraşul Siret.

Astăzi oraşul Rădăuţi a devenit un important centru economic prin Întreprinderea de produse finite din lemn, Întreprinderea metalurgică, Fabrica de spirt. Cele două faze sînt clar întipărite în textura oraşului. La nord de actuala cale ferată textura este neregulată, corespunzătoare fazei vechi, rurale, a *satului* Rădăuţi, stînjenit în tendinţa de extindere spre terenurile mai bune din sud de către domeniul episcopal şi de sectorul mlăştinos central. Partea opusă, cu o textură geometrică, poartă insemnele etapei urbane care începe din secolul al XVIII-lea (oficializată în 1819), etapă conturată şi de evoluţia numărului populaţiei: 1 080 de locuitori în 1784, 7 400 în 1850, 16 604 în 1910 şi 20 256 la 1 iulie 1971.

Oraş cu adînci rezonanţe istorice, centru cunoscut astăzi pentru valorificarea superioară a lemnului, oraş-grădină — iată cîteva din caracteristicile înscrise în cartea de vizită a oraşului Rădăuţi.

Oraşul Fălticeni este situat în partea central-vestică a Podişului Sucevei (300 m), în bazinul mijlociu al Şomuzului Mare. El are o poziţie avantajoasă, la contactul unor subunităţi geografice cu caractere specifice — Podişul Fălticeni, Depresiunea Liteni, culoarul larg al Moldovei, nu departe de munte. Cu toate acestea, iniţial era în afara marilor drumuri

comerciale ale ţării, cu care era legat doar prin artere secundare. Ca aşezare, el a cuprins şi reunit vetrele unor sate vechi, menţionate încă din secolul al XV-lea : Şoldăneşti, Tîmpeşti, Folticeni (1490), Buciumeni şi Oprişeni. Ca aşezare de tip urban datează de mai puţin de 200 de ani. La 1780 Constantin Moruzi hotărăşte înfiinţarea unui tîrg pe moşia Şoldăneşti a stolnicului Ioniţă Başotă. Era de fapt o recunoaştere a situaţiei existente, pentru că acelaşi document aminteşte că în acest punct erau deja stabiliţi tîrgoveţi. Apariţia tîrgului, cunoscut la început sub numele de Şoldăneşti, a izvorît dintr-o necesitate economică, legată de avîntul general al producţiei meşteşugăreşti şi al schimbului între ţările române, ca urmare a păcii de la Kuciuk-Kainargi (1774). Iarmarocul de vară era cel mai important din Moldova, şi, după cel de la Leipzig, unul din cele mai însemnate ale Europei. Era un adevărat „port de uscat" al Moldovei (M. Iacobescu, Gh. Gafencu, 1970). La numai o jumătate de secol de la întemeiere, tîrgul, care prin extinderea pe moşiile vecine Tîmpeşti şi Folticeni primise numele acestuia din urmă (1826), se număra printre oraşele mari ale Moldovei (V. Tufescu, 1941). Înflorirea „tîrgului cel nou de pe deal" a fost lovitura de graţie dată vechiului tîrg Baia, situat în apropiere şi care, alunecat ireversibil pe panta unui declin de peste două secole, a dispărut ca aşezare urbană.

În paralel cu activitatea comercială se conturează şi funcţia meşteşugărească, dar o industrie propriu-zisă nu apare înainte de 1944 ; majoritatea „fabricilor" erau de fapt simple ateliere. Construirea sau modernizarea în ultimii ani a unor importante unităţi industriale — Filatura de in şi cînepă (1957), cea mai mare din ţară, Întreprinderea forestieră (1960), Fabrica de conserve din legume şi fructe (lărgită în 1961) —, amplasate în sud-estul oraşului, a avut drept consecinţă trecerea acestuia din categoria oraşelor de tipul agricol — servicii în rîndul celor de tipul industrie — servicii.

Etapele de evoluţie ale aşezării sînt oglindite şi de curba numărului populaţiei, care surprinde fidel fazele de prosperitate, stagnare sau regres economic (400 de locuitori în 1803, 2 345 în 1830, 12 584 în 1859, 8 476 în 1898) şi reliefează foarte bine consecinţele nefaste ale celor două războaie mondiale

(1912—13 724 de locuitori, 1930 — 11 894, 1941 — 12 607, 1948 — 10 563). Astăzi, Fălticenii au depăşit aceste valori, devenind al treilea oraş al judeţului (19 317 locuitori în 1971).

Tîrgul patriarhal de altădată, care trăia doar din amintirea celor care, trecîndu-i cîndva pragul şcolilor, au devenit mai tîrziu cunoscuţi oameni de cultură şi artă, este astăzi un oraş dinamic, cu o solidă bază industrială.

Oraşul Cîmpulung Moldovenesc ocupă, cu cei 16 474 de locuitori (1 iulie 1971), locul patru în judeţ. Poziţia lui geografică, la mijlocul importantei axe transcarpatice dintre Moldova şi Transilvania, i-a sprijinit în mod deosebit dezvoltarea. Dacă aşezarea a existat probabil înaintea întemeierii statului feudal Moldova, cert este că prima menţiune documentară datează din timpul lui Alexandru cel Bun (1411). Încă de timpuriu Cîmpulungul a reunit în jurul lui 15 sate vecine, impunîndu-se ca centru politico-administativ al acestei formaţiuni teritoriale.

În secolele XVIII—XIX Cîmpulungul continuă să se dezvolte în legătură cu intensificarea exploatărilor forestiere şi miniere şi construirea unor noi căi de comunicaţie. De la aşezarea rurală, în care creşterea animalelor domina celelalte ocupaţii, treptat Cîmpulungul se transformă, ca funcţii şi fizionomie, într-un tîrg (declarat oficial ca atare în 1794). Un alt act îl recunoaşte ca oraş în 1806.

Abia după 1944 oraşul este dotat cu unităţi industriale de primă mărime, orientate în mod just spre prelucrarea unor resurse locale care să-i asigure un mers ascendent: secţiile de mobilă şi de materiale de construcţie din cadrul Întreprinderii de industrie locală, Fabrica de conserve din lapte (1961) şi o modernă fabrică de mobilă, intrată de curînd în funcţiune (1969). Zona industrială, amplasată în partea de nord-vest a oraşului, nu aduce prejudicii celorlalte zone funcţionale.

A doua funcţie a oraşului este cea turistică. Beneficiind de o aşezare pitorească (620 m), de un cadru natural plăcut, de condiţii climatice favorabile mai ales pentru tratarea stărilor nevrotice, de vecinătatea Rarăului şi a Giumalăului, a unor biserici şi mănăstiri — monumente de artă, Cîmpulungul este vizitat tot anul de numeroşi turişti.

Oraş în plină ascensiune industrială, Cîmpulung Moldovenesc se va dezvolta în continuare şi ca importantă bază turistică.

Oraşul Vatra Dornei (800 m) este aşezat în partea vestică a judeţului, la confluenţa Dornei cu Bistriţa. Poziţia în cadrul depresiunii intramontane Ţara Dornelor i-a imprimat trăsături specifice, iar aşezarea la o confluenţă i-a împrumutat forma tentaculară. Clima relativ răcoroasă (valoarea medie anuală abia depăşeşte 5°), inversiunile de temperatură, foarte frecvente, ca şi numărul mare de zile (250—270) cu cer noros şi ceţuri imprimă o amprentă climatică deosebită, alături de o cantitate destul de mare de precipitaţii (aproape 700 mm anual). Umiditatea atmosferică este mai redusă toamna, anotimpul cel mai frumos. Vegetaţia naturală primară a fost mult modificată de om. Pădurile de molid, care şi astăzi deţin în extravilanul oraşului primul loc ca suprafaţă (peste 65% din total), au cedat totuşi mult în favoarea păşunilor şi fîneţelor. De mare importanţă economică este prezenţa apelor minerale cu proprietăţi terapeutice deosebite.

Secole de-a rîndul istoria localităţii Vatra Dornei, ca şi a celorlalte aşezări din Ţara Dornelor, a fost strîns legată de cea a Cîmpulungului Moldovenesc. Localitatea Dorna, cu rădăcini atestate încă din secolul al XV-lea, s-a dezvoltat la început ca aşezare rurală, cu pronunţat caracter pastoral. Poziţia favorabilă pe aceeaşi axă transcarpatică pe care este situat Cîmpulungul, cu care se aseamănă dealtfel şi în multe alte privinţe, cu toate că i-a adăugat atribute comerciale şi strategice, n-a fost totuşi suficientă pentru a-i imprima o dezvoltare urbană. Această evoluţie începe să se contureze abia după 1850, odată cu valorificarea apelor minerale şi a nămolului de turbă, cînd Vatra Dornei devine o reputată staţiune balneară. În paralel s-a dezvoltat exploatarea şi prelucrarea lemnului, ca şi activitatea specifică legată de el — plutăritul. Acest moment hotărîtor este reflectat şi de curba ascendentă a populaţiei : 300 de familii în 1819, aproape 5 000 de locuitori în pragul declarării sale ca oraş (1909) şi 7 759 de locuitori în 1930. Astăzi, cu cei 14 765 de locuitori, este al cincilea oraş al judeţului.

În decursul evoluţiei, oraşul Vatra Dornei a avut un profil economic pe care l-a păstrat în bună parte pînă astăzi. Într-o regiune în care gradul de împădurire este mult mai mare ca valoare pe ţară, Vatra Dornei a fost şi rămîne un important centru forestier, iar prelucrarea industrială a laptelui, legată de creşterea animalelor — o altă ocupaţie tradiţională în aceste locuri —, oferă produse binecunoscute şi competitive. Alte unităţi productive completează profilul industrial al oraşului.

Vatra Dornei, una din cele mai căutate staţiuni de cură şi odihnă din ţară (fig. 25), cu un pronunţat caracter subalpin, are frumoase perspective. Specificul ei se întregeşte tot mai mult ca bază pentru sporturile de iarnă şi valorificarea potenţialului turistic al Ţării Dornelor şi al masivelor muntoase care o străjuiesc.

Retras cu 2 — 3 km spre munte faţă de contactul acestuia cu dealurile, *oraşul Gura Humorului* (10 230 de locuitori în 1971) ocupă valea Moldovei la confluenţa cu pîrîul Humor (490 m). Valea acestui pîrîu este destul de largă, încadrată între obcine cu înălţimi de 700—800 m. De cealaltă parte, pe pîrîul Voroneţ, peisajul este asemănător. Tocmai astfel de ,,cotloane'', retrase faţă de drumurile principale, erau preferate de aşezările omeneşti şi de centrele monahale în nesiguranţa acelor timpuri, cînd ,,tot răul venea pe drum''. Prezenţa localităţii în imediata apropiere a două mari şi vechi mănăstiri — Voroneţul şi Humorul — a făcut ca pînă spre mijlocul secolului al XIX-lea Gura Humorului să rămînă un simplu sat. În timp ce satul Voroneţ este vechi, menţionat încă la 1435, cel de la Gura Humorului abia avea cîteva case în secolul al XVIII-lea. Pe măsura activizării drumului comercial transcarpatic şi prin construirea căii ferate Dărmăneşti — Cîmpulung Moldovenesc, localitatea devine tîrguşor; oraş este declarat abia în 1905. Treptat îşi dezvoltă şi unele activităţi industriale.

Astăzi, Gura Humorului este un important centru pentru exploatarea şi industrializarea lemnului, centru de coordonare a activităţii miniere din nordul Moldovei şi punct turistic însemnat nu atît prin el însuşi, deoarece, ,,oraşul în sine nu

Fig. 25. — Clubul staţiunii balneoclimaterice Vatra Dornei (foto D. Vinţilă).

prezintă nici o ademenire pentru un popas îndelungat" (I. Simionescu, 1925), ci ca bază de plecare spre două din cele mai remarcabile comori de artă românească din nordul Moldovei.

Oraşul Siret (8 170 de locuitori în 1971), situat în nordul Podişului Sucevei (320 m), este una din cele mai vechi aşezări urbane din Moldova. Prima menţiune documentară sigură datează din 1340, deci dinaintea întemeierii statului moldovenesc, dar descoperirile arheologice din vatră atestă o locuire foarte veche. Oraşul, pentru o scurtă perioadă capitală a Moldovei (1365—1388), se dezvoltă sub protecţia a două cetăţi: una pe dealul numit sugestiv astăzi „Ruina", alta pe dealul Sasca. În 1371 devine reşedinţă episcopală, ocazie cu care primeşte şi atributul de „civitas". Dar, în tendinţa de afirmare

a independenţei, capitala tînărului stat moldav este mutată la Suceava. În aceste condiţii, fiinţa urbană a Siretului este perpetuată exclusiv de funcţia comercială, favorizată de aşezarea lui la un vad important pe cunoscutul „drum al Liovului". Din a doua jumătate a secolului al XIV-lea localitatea Siret este menţionată ca important punct de vamă. Mutarea capitalei Moldovei la Iaşi (1564) afectează indirect şi Siretul, căci o ramură importantă a „drumului baltic" se mută acum pe la Dorohoi, Ştefăneşti, Iaşi, spre Galaţi. Totuşi la 1759 este declarat tîrg, iar în paralel îşi dezvoltă şi activitatea meşteşugărească. În 1938, Siretul avea cîteva mici unităţi industriale, aparţinînd industriei uşoare. Toate aceste condiţii n-au putut susţine satisfăcător evoluţia oraşului după al doilea război mondial, aflîndu-se astăzi, ca număr de locuitori, sub cifra anului 1930. Construirea fabricii de confecţii şi tricotaje (1972) va influenţa pozitiv viaţa oraşului.

Solca, cel mai mic oraş al judeţului, are împreună cu satul Poieni-Solca, 4 892 de locuitori (1971). Istoria mai veche a aşezării, atestată încă la 1418, se împleteşte cu cea a mănăstirii Solca. La începutul secolului al XX-lea, datorită poziţiei sale în cadrul unei mici depresiuni (520 m), la contactul Obcinei Mari cu Podişul Sucevei, Solca se dezvoltase ca staţiune balneoclimaterică de importanţă locală. Avea şi un ferăstrău mare cu aburi, dar numele său era legat în primul rînd de vechea fabrică de bere, astăzi modernizată. De remarcat că, la fel cu oraşul Siret [23], nu are acces direct la calea ferată, element care i-ar fi putut sprijini dezvoltarea. Declararea tîrzie ca oraş (1926) se explică prin menţinerea funcţiei agricole ca funcţie principală. Tot aceasta este şi cauza pentru care Solca se redresează foarte lent, populaţia sa în 1971 fiind încă sub valoarea anului 1930.

În genere se observă că oraşele din zona montană au multe trăsături comune, în timp ce oraşele din podiş îmbracă aspecte mai variate ca geneză, evoluţie, funcţii.

---

[23] Oraşul Siret este situat pe o şosea internaţională importantă, care a preluat traseul vechiului drum comercial al Liovului.

Creşterea bunăstării materiale şi spirituale a populaţiei

Planul cincinal 1966—1970 a consacrat judeţul Suceava ca judeţ industrial-agrar. Succesele înregistrate pe plan economic au avut drept urmare creşterea continuă a veniturilor populaţiei; semnificativ este faptul că din totalul salariaţilor aproape jumătate lucrează în industrie. Satele şi oraşele îşi schimbă din temelii înfăţişarea. În perioada 1966—1970 s-au construit 15 721 de locuinţe din fondurile statului şi ale populaţiei şi numai în municipiul Suceava peste 70% din locuitori trăiesc astăzi în case noi. Ultimul an din cincinalul trecut a adus şi o altă importantă realizare: cu satul Pocoleni s-a încheiat electrificarea întregului judeţ.

Pentru ocrotirea sănătăţii şi asistenţă socială s-au repartizat investiţii însemnate. O cifră este edificatoare: în numai 5 ani cheltuielile pentru ocrotirea sănătății (666 milioane lei) au sporit cu 52% pe cap de locuitor. Pe lîngă construirea unor unităţi, ca: modernul spital din Suceava (600 de paturi), policlinicile din Gura Humorului, Fălticeni, Cîmpulung Moldovenesc, spitalul din Frasin pentru boli profesionale ale minerilor, staţia de salvare Suceava, 11 dispensare şi case de naşteri la sate [24], a crescut şi numărul cadrelor cu pregătire medico-sanitară superioară şi medie. Astfel, în 1970 revenea 1 medic la 976 de locuitori faţă de 1 medic la 1 170 de locuitori în 1965. În toate comunele judeţului există cîte un dispensar deservit de 1—2 cadre cu pregătire superioară. În judeţul Suceava funcţionează 17 spitale, din care 9 în mediul rural. Raportînd numărul de paturi la 1 000 de locuitori rezultă o valoare peste media pe ţară.

Un alt indicator, la fel de expresiv, este volumul mărfurilor desfăcute prin comerţul socialist, mai mare cu 234% în 1970 faţă de 1965; în acelaşi timp populaţia a crescut cu numai 113%.

Factor principal în instruirea şi educarea tinerelor generaţii, învăţămîntul a beneficiat în perioada 1966—1970 de investiţii în valoare de 761,5 milioane lei. În 1948 erau 497 de unităţi şcolare cu 54 700 de elevi şi 1 947 de cadre didactice; azi sînt 824 de unităţi şcolare cu peste 127 600 de elevi

[24] În judeţ funcţionează 82 de case de naşteri la 90 de comune.

Fig. 26. — Casa de cultură a sindicatelor din Suceava (foto I. M î n d r e s c u).

şi 5 790 de cadre didactice. Începînd cu anul 1963, prin înfiinţarea Institutului pedagogic, Suceava a devenit al 15-lea centru de învăţămînt superior din ţară, în prezent cu 4 facultăţi.

O consecinţă directă a dezvoltării economice şi sociale este înflorirea vieţii spirituale a unui ţinut care a dat ţării atîtea personalităţi din lumea artistică şi culturală. În judeţul Suceava funcţionează 178 de cămine culturale, 8 case de cultură, în cadrul cărora îşi desfăşoară activitatea 721 de formaţii artistice de amatori cu peste 12 000 de membri (fig. 26). Artiştii suceveni au prezentat în ultimii ani comorile folclorului românesc în 12 ţări din 3 continente. Ansamblul „Hora" a fost distins cu două premii la Festivalul internaţional de folclor de la Zakopane (Polonia) şi tot locul I a ocupat ansamblul „Marama" la o manifestare similară în Belgia. Comoara folclorului local, dublată de larga accesibilitate şi participare la toate formele de exprimare a artei şi culturii, se reflectă în cele peste 40 de premii obţinute la concursuri artistice republicane. Sînt bine cunoscute astăzi corurile din Putna, Boroaia,

Fig. 27. — Meşterul Colibaba din Rădăuţi (foto D. Vinţilă).

Pojorîta, Dolheşti, Udeşti, formaţiile de teatru din Dolhasca, Vama, Mănăstirea Humorului sau cele de jocuri populare din Pîrteşti şi Frătăuţi. La festivalurile naţionale studenţeşti de la Cluj (1970) şi Bucureşti (1972), formaţiile folclorice ale studenţilor din Suceava au obţinut locuri fruntaşe. Programele artistice susţinute de artiştii suceveni în sezonul estival pe litoral sau Valea Prahovei s-au bucurat de cele mai bune aprecieri din partea oamenilor muncii din ţara noastră aflaţi la odihnă şi a turiştilor străini.

Creaţiile culturii materiale sînt rodul aceluiaşi simţ artistic deosebit, cu rădăcini milenare. Meşterii care dau viaţă lutului inert, ca cei de la Marginea şi Rădăuţi, sau care încrustează în lemn ceva din frumuseţea calmă a obcinelor, cu pajiştile şi pădurile lor de molid, sînt cunoscuţi şi dincolo de hotarele ţării (fig. 27 şi 28).

Fig. 28. — Incrustații în lemn (foto Comb. poligr. „Casa Scînteii").

Muzeele din județ expun creații ale artiștilor locali la Cîmpulung Moldovenesc — Muzeul lemnului, la Rădăuți — Muzeul etnografic, la Suceava — Secția de artă populară a Muzeului județean. Remarcabile creații arhitectonice, ca noul local al Institutului pedagogic sucevean și Casa de cultură a sindicatelor, își au izvoarele în arta populară.

Plaiurile de legendă, unde veacuri de-a rîndul a pulsat inima ţării Moldovei, au devenit astăzi locuri de necontenite şi complexe înnoiri.

ECONOMIA

Pe harta ţării, Suceava se înscrie pe scara ascendentă a judeţelor cu economie în plină dezvoltare. Avînd neasemuite frumuseţi naturale, valori arhitectonice inegalabile, oameni harnici şi minunaţi, judeţul îşi dezvoltă armonios industria şi agricultura, participînd cu o cotă parte de la an la an mai substanţială la înflorirea societăţii socialiste româneşti multilateral dezvoltate.

Pămînt străvechi, Suceava a cunoscut încă din epoca feudală o permanentă şi intensă activitate de schimb, iar odată cu întemeierea Moldovei şi stabilirea în timp a capitalelor acesteia pe teritoriul actual al judeţului, produsele muncii oamenilor de pe aceste plaiuri au fost cunoscute de la Marea Neagră la Marea Baltică, din stepele Ucrainei pînă în inima Europei şi mai departe.

Sfîrşitul secolului al XVIII-lea marchează începuturile industriei extractive, iar în a doua jumătate a secolului al XIX-lea se instalează un număr de ferăstraie (gatere) pentru prelucrarea lemnului, care devin cu timpul proprietatea şi sursa de înavuţire a capitaliştilor autohtoni şi străini. Alte ramuri bazate pe bogăţiile solului şi subsolului se găseau în faza de meşteşuguri şi ateliere cu un foarte mic număr de lucrători. Agricultura, ramura economică de pondere a judeţului în România capitalistă, a cunoscut o exploatare moşierească crîncenă, care a secătuit de cereale şi vite satele, men-

ţinîndu-le în stare de înapoiere şi umilinţă, ca dealtfel în întreaga ţară.

În anii de după eliberare, judeţul Suceava a cunoscut o dezvoltare armonioasă a tuturor ramurilor economiei. De la etapă la etapă s-a dezvoltat noua industrie suceveană, care reflectă politica ştiinţifică a partidului de creştere a ponderii industriale în toate judeţele ţării pe baza consolidării ramurilor de tradiţie, a valorificării resurselor subsolului, puse în evidenţă în ultimii ani, prin crearea unor noi industrii şi prin diversificarea unor subramuri industriale născute în ultimul cincinal. Numai în perioada 1966—1970 s-au investit peste 5,3 miliarde lei, cu peste 41% mai mult ca în cincinalul anterior, repartizîndu-se industriei 3,2 miliarde lei, beneficiind în ordine de aceste investiţii industria extractivă a metalelor neferoase şi a minereurilor nemetalifere, industria celulozei şi hîrtiei, industria exploatării şi prelucrării lemnului — ramuri de bază în industria judeţului —, apoi industria constructoare de maşini, industria alimentară şi uşoară, industria energiei electrice etc. Pe baza acestor investiţii, în cincinalul 1966—1970 s-au construit 33 de întreprinderi industriale, agricole, de transporturi şi telecomunicaţii, s-au dezvoltat şi modernizat 20 de unităţi. Numai în primii doi ani ai cincinalului 1971—1975 au fost puse în funcţiune Fabrica de conserve şi semiconserve din carne la Suceava, Fabrica de plăci şi aşchii de lemn la Fălticeni, Fabrica de nutreţuri combinate la Vereşti, Fabrica de sticlă ambalaj la Suceava etc.

Produselor sucevene, binecunoscute ţării, li s-au adăugat baritina, maşinile-unelte pentru aşchierea metalelor, automacaralele, piesele de schimb pentru industria materialelor de construcţii, plăcile fibrolemnoase înnobilate, tricotajele de bumbac, conservele de carne şi altele. Astăzi, în numai 32 de zile este realizată producţia globală a întregii industrii din anul 1950. Noua cetate industrială a Sucevei şi modernele fabrici răspîndite raţional pe întreaga suprafaţă a judeţului dau produse competitive pe piaţa externă (40 de ţări din 5 continente cunosc produsele acestora), contribuind totodată la creşterea substanţială a numărului de salariaţi. Astfel, în 1970 acesta a fost cu peste 22% mai mare faţă de 1965, fiind un factor

deosebit de important în creşterea numerică a clasei muncitoare, a ridicării nivelului de trai al oamenilor muncii de la oraşe şi sate.

Noul plan cincinal va determina modificări importante în toate sectoarele vieţii economice a judeţului. Investiţiile sporite vor permite construirea a 27 de noi obiective industriale, dînd o pondere însemnată industriei extractive a sulfului şi metalelor neferoase, industriei constructoare de maşini, industriei textile şi alimentare. Faţă de specificul industrial al judeţului, a resurselor de materii prime folosite, a înfiinţării şi dezvoltării de noi capacităţi, ponderea dominantă va aparţine şi pe viitor industriei lemnului (39,3%), urmată de industria alimentară (22,9%), industria uşoară (14%), industria locală şi de cea minieră. În aceste sectoare, la sfîrşitul cincinalului se va realiza 92% din producţia industrială a judeţului.

Odată cu industria se dezvoltă agricultura, ramură importantă a economiei judeţului. Încheierea cooperativizării agriculturii a permis aşezarea acesteia pe baze noi, socialiste. Sprijinul acordat de stat nevoilor agriculturii, folosirea mai raţională şi pe baze ştiinţifice a resurselor solului, dar mai ales hărnicia oamenilor muncii au dus de la an la an la realizarea unor producţii agricole incomparabile cu cele din trecut, fapt care situează judeţul pe primul loc în ţară la producţia de cartofi şi la cea de lapte (inclusiv laptele praf), pe locul trei la carne şi la brînzeturi. Aceste rezultate au făcut să se depăşească cu mult sarcinile participării judeţului la fondul centralizat al statului, au asigurat producţia-marfă de calitate la export, precum şi un surplus de produse necesare nevoilor judeţului. Înalta apreciere din partea conducerii de partid şi de stat, prin conferirea Ordinului Muncii clasa I unor unităţi agricole care au obţinut recolte mari de cartofi în anii 1971 şi 1972, vine să întărească o dată mai mult angajamentele ţăranilor cooperatori, muncitorilor, mecanizatorilor, tehnicienilor şi inginerilor de a depune toate eforturile pentru ridicarea pe mai departe a tuturor indicilor producţiei agricole, încît la sfîrşitul cincinalului 1971—1975 să existe o agricultură multilateral dezvoltată, modernizată, înfloritoare.

Căile de comunicaţie reflectă fidel dezvoltarea industriei şi agriculturii judeţului, a schimburilor comerciale şi a turismului. În funcţie de particularităţile reliefului, reţeaua de comunicaţii este mai dezvoltată în zona de podiş; în regiunea montană, unde s-au păstrat în general traseele vechilor drumuri comerciale, se deschid noi căi de acces, exploatarea forestieră avînd prioritate, se modernizează căile rutiere cu ajutorul cărora un număr tot mai mare de turişti români şi străini să poată vizita şi cunoaşte neasemuitele frumuseţi şi bogăţii materiale şi spirituale ale judeţului.

Industria

Avînd în vedere că astăzi industria participă cu aproximativ 70 % la realizarea produsului global, Suceava a devenit un judeţ cu o economie preponderent industrială. Din ponderea de 1,9 %, cu cît participă la producţia globală industrială a ţării, jumătate revine industriei lemnului, celulozei şi hîrtiei, ramură industrială de tradiţie, alături de care s-au dezvoltat vertiginos în ultimul cincinal industria extractivă a metalelor neferoase, industria constructoare de maşini, industria uşoară şi alimentară (tabelul nr. 7).

În actualul cincinal, sarcinile sporite ale dezvoltării industriale vor face ca producţia globală industrială să înregistreze o creştere de 49 % faţă de 1970, cu un ritm mediu anual de 11,4 %. Acest ritm va fi determinat de amplificarea capacităţilor existente, construirea de noi unităţi, de folosirea raţională a investiţiilor; în acelaşi timp, prin angajarea tuturor factorilor se va ajunge la o eficienţă economică maximă, tot mai înaltă. Avînd în vedere aceste eforturi, productivitatea muncii în industrie va trebui să crească în 1975 cu 39,4 % faţă de 1970, pe seama acestei creşteri urmînd să se obţină circa 88 % din sporul producţiei globale pe întregul cincinal.

Astăzi, în judeţ, există 49 de întreprinderi industriale, din care 33 republicane, 6 ale industriei locale şi 10 cooperatiste, însumînd un număr de 55 133 de salariaţi, din care 49 893 sînt

Tabelul nr. 7

Structura producţiei globale industriale a judeţului pe ramuri în 1965 şi 1970*

Ramurile industriale	Ponderea faţă de total judeţ (%)		Ponderea faţă de total ţară (%)	
	1965	1970	1965	1970
Total industrie	100,0	100,0	2,0	1,8
Metalurgia feroasă	0,8	0,7	0,2	0,2
Metalurgia neferoasă (inclusiv extracţia)	0,7	3,6	0,4	2,1
Extracţia minereurilor nemetalifere	0,3	1,2	2,5	8,7
Industria construcţiilor de maşini	2,5	6,7	0,2	0,5
Industria materialelor de construcţii	1,4	1,4	0,9	0,7
Industria exploatării şi industrializării lemnului	44,8	34,7	11,1	10,1
Industria de celuloză şi hîrtie	10,8	15,2	17,6	20,5
Industria textilă	6,1	7,8	1,7	2,0
Confecţii	1,1	1,4	0,5	0,6
Pielărie şi încălţăminte	2,4	2,8	2,1	2,4
Industria alimentară	27,8	23,1	2,6	2,5

* *Anuarul statistic al Republicii Socialiste România* 1971.

muncitori. Dată fiind dezvoltarea pe mai departe a industriei sucevene, numărul mediu scriptic de salariaţi va fi în 1975 cu 9 270 mai mare faţă de 1970.

Industria energetică este puţin dezvoltată în judeţul Suceava. Se extrage turba pentru nevoile industriale[25] de la Poiana Stam-

[25] Turba se mai foloseşte ca îngrăşămînt în agricultură şi ca factor curativ.

pei. Local se mai exploatează sporadic la Poiana Zvoriştea. În 1972, producţia de turbă va spori cu 11 %, prin prospectarea şi valorificarea superioară a rezervelor din Depresiunea Dornelor, precum şi prin îmbunătăţirea tehnologică de preparare şi împachetare.

Industria energiei electrice este în plină dezvoltare. Puterea instalată de care dispunea judeţul în 1970 era de 57,8 mii kW, iar producţia dată de grupurile electrogene existente, trei microhidrocentrale (Iacobeni, Gemenea şi Broşteni) şi centrala termoelectrică de la Suceava, se ridică la 227,3 milioane kWh. Necesarul de energie electrică este completat de la sistemul energetic naţional. Exprimînd din plin pulsul industrial şi agricol, dar şi nevoile progresului cultural, consumul de energie electrică a crescut de la an la an. Totalizînd, în 1966, 195 mii kWh, astăzi consumul a ajuns la 508 mii kWh. Cele peste 239 milioane lei investiţi în cincinalul trecut au sporit reţeaua de transport de la 1 700 km în 1966 la peste 5 000 km în 1970, înscriindu-se la loc de frunte încheierea electrificării rurale (1970). Dintre obiectivele principale realizate în cincinal se numără punerea sub tensiune a liniei Bicaz — Barnar, prin care s-a creat a doua sursă de alimentare de la sistemul energetic naţional a judeţului Suceava, linia de 110 kW Frasin — Cîmpulung Moldovenesc şi Barnar — Vatra Dornei, cu două staţii de transformare, precum şi amenajarea dispeceratului la reşedinţa judeţului. Desigur că dezvoltarea tuturor ramurilor economice ale judeţului şi creşterea continuă a consumului de energie electrică impun valorificarea în viitorul apropiat a resurselor hidroenergetice de care dispun apele curgătoare ale judeţului, mai ales Bistriţa, Moldova şi Suceava, în sectorul montan.

Industria extractivă a cunoscut cea mai spectaculoasă creştere ca urmare a descoperirii şi valorificării unor importante resurse ale subsolului.

Industria extractivă a metalelor feroase s-a dezvoltat datorită celor mai mari zăcăminte de *mangan* din ţară, în Munţii Bistriţei, răspîndite pe o arie alungită, de 45 km. Prezentîndu-se sub formă de corpuri lenticulare prinse în şisturi cristaline, zăcămintele de minereu de mangan — rodocrozit (carbonat

de mangan) şi piroluzit (oxid de mangan) — au fost exploatate încă din secolul al XVIII-lea. Într-un document din 1860 se citează existenţa unor exploatări miniere înainte de 1770 sub conducerea unor întovărăşiri de moldoveni, exploatări care începînd cu 1790 devin sistematice. Principalele guri de extracţie a minereului sînt : Arşiţa (la sud de Iacobeni), Orata, Oiţa, Nepomuceni, Dealul Rusului (comuna Şaru Dornei). După naţionalizarea principalelor mijloace de producţie s-a trecut la valorificarea superioară a minereului prin prăjirea carbonatului de mangan brut la Iacobeni, iar după 1960 la prepararea oxizilor de mangan prin metode moderne (zeţaj), în scopul îmbogăţirii conţinutului de mangan. Producţia anuală este aproximativ de 116 000 tone, o parte din minereu mergînd la export, iar alta la combinatele siderurgice de la Galaţi, Hunedoara etc.

Minereul de fier (*limonitul*) a fost descoperit odată cu manganul la Arşiţa, cu două secole în urmă. În ultimii ani, amplificîndu-se prospectarea piritelor cuprifere în zona Fundu Moldovei, a fost descoperit şi dat în exploatare zăcămîntul de minereu de fier (sideroză) de la Delniţa.

Industria extractivă a metalelor neferoase îşi are începuturile în zorii secolului al XIX-lea, prin încercările de exploatare a calcopiritei de la Dealu Negru (Fundu Moldovei). Activitatea de cercetare şi prospectare sistematică a bogăţiilor subsolului din Munţii Bucovinei, începută în 1952 şi care se continuă şi astăzi, a scos la iveală două mari perimetre de metale neferoase: cel de impregnaţie cupriferă de la Fundu Moldovei, situat pe valea superioară a rîului Moldova şi cel de sulfuri complexe din zona Leşu Ursului de pe valea Bistriţei. Exploatarea minieră de la Fundu Moldovei a intrat în funcţiune la începutul anului 1968, iar cea de la Leşu Ursului în 1965. În ultimii ani, exploatările s-au intensificat tot mai mult, încît în 1972 producţia a sporit de 4,2 ori faţă de anul 1966, avînd un ritm mediu anual de 33 %. Aceasta a făcut ca, în imediata apropiere a zăcămintelor de la Leşu Ursului (Tarniţa) şi Fundu Moldovei, să se construiască uzine de preparare a minereurilor, care sînt trimise apoi marilor combinate metalurgice din ţară.

Zăcămintele nemetalifere în județul Suceava sînt reprezentate prin *sulf*, *baritină* și *sare*.

Bogatele zăcăminte de *sulf* descoperite în cîmpul minier Negoiu Românesc din Munții Căliman constituie singura resursă naturală de sulf nativ din țara noastră. După stabilirea perimetrului și evaluarea rezervelor, încheiate de curînd, s-a procedat la decopertarea sterilului în vederea exploatării masive la zi a zăcămîntului prin cariere. Cantitățile mari, ce vor fi extrase anual, vor putea duce în anii viitori în înființarea sau lărgirea capacităților unor unități chimice.

Prospecțiunile geologice pentru extinderea exploatărilor sulfurilor complexe au pus în evidență și rezerve însemnate de *baritină* pe raza comunei Ostra, reprezentînd cel mai bogat zăcămînt din țară. Exploatările intense se fac la zi, iar valorificarea baritinei în industria petrolieră și chimică este posibilă în urma preparării și micronizării în stația de preparare construită de asemenea în ultimul cincinal la Tarnița.

Sarea, exploatată încă din 1791 la Cacica, este unicul zăcămînt din nordul Moldovei. Extragerea sării se făcea la început prin evaporare din izvoarele sărate naturale, iar mai tîrziu se producea din saramura artificială; începînd cu 1936 s-a trecut la fabricarea sării extrafine (pachete de 0,500 kg). Pînă în 1959 s-a extras și sare gemă. De la această dată metoda de exploatare este în soluție prin sonde. Cercetările din ultimul timp au permis fabricarea brichetelor furajere antihelmitice din sare cu fenotiazină și experimentarea unor sorturi de sare medicinală. În 1923 s-au extras 4 589 de tone de sare; producția s-a dublat în 1965, iar în anul 1971 salina dădea peste 34 000 de tone de sare prin evaporare, produsele fiind trimise în toate județele țării pentru consum, la fabricile de conserve (Tecuci, Tg. Mureș, București etc.) și la export în trei continente.

În perioada 1966—1970, pentru dezvoltarea industriei miniere au fost alocate investiții de peste 778 milioane lei, extinzîndu-se exploatările miniere, mecanizarea acestora și sporirea capacității de prelucrare a minereurilor, astfel că la finele anului 1970 s-au produs de 2,6 ori mai mult cupru și de 1,3 ori mai multă baritină față de 1966. În cincinalul 1971—1975, ponderea acestei industrii pe județ va crește de la 3,6 % în 1970 la 5,3 %

în 1975, punîndu-se în exploatare zăcămîntul de sulf din Masivul Căliman, dezvoltîndu-se capacităţile de producţie ale exploatărilor miniere Leşu Ursului şi Fundu Moldovei, realizări cu importante implicaţii şi transformări sociale în viaţa locuitorilor judeţului. Comunele Broşteni, Ostra şi Fundu Moldovei au devenit adevărate orăşele miniere; spre aceste centre se modernizează şoselele (care au şi o mare frecvenţă turistică) de pe valea Bistriţei mijlocii, valea Neagra Şarului şi valea superioară a Moldovei; se formează un puternic detaşament al clasei muncitoare — minerii —, mai ieri crescători de animale sau agricultori.

Industria construcţiilor de maşini şi a prelucrării metalelor a primit în ultimii ani importante investiţii, încît în prezent deţine 9,2 % din producţia industrială a judeţului. Se poate aprecia că această ramură şi-a pus adevăratele temelii în cincinalul care a trecut. Cele două întreprinderi de reparaţii, care fiinţau înainte de 1965 la Vatra Dornei şi Suceava, au devenit în aceşti ani adevărate uzine; prima este o puternică uzină de utilaje şi piese de schimb, iar a doua, Întreprinderea mecanică Suceava, este o modernă uzină producătoare de maşini-unelte. Anul 1966 înseamnă prima mare realizare în domeniul construcţiilor de maşini — punerea în funcţiune, la Suceava, a Uzinei de reparaţii auto, care anual efectuează peste 6 000 de reparaţii capitale şi produce noi repere prin adaptarea la unele tipuri de autovehicule a unor agregate şi utilaje solicitate de nevoile economiei întregii ţări. În anul 1968 a intrat în funcţiune, la Suceava, Uzina de utilaje şi piese de schimb pentru industria materialelor de construcţii, unde, la 22 august 1969, în cinstea celei de a 25-a aniversări a eliberării patriei de sub jugul fascist, a avut loc o premieră de însemnătate istorică pentru judeţul Suceava: turnarea primei şarje de oţel. Pînă la finele cincinalului 1966—1970 în această întreprindere s-au produs 4 181 de tone de oţel, necesar realizării a peste 2 500 de repere, care pun în evidenţă strădania şi priceperea harnicului colectiv de muncitori. Aceste mari unităţi industriale, care fabrică masini-unelte şi utilaje cu care judeţul se face cunoscut chiar peste hotarele

țării (mașini de roluit și bordurat tablă, polizoare, mașini-unelte pentru așchierea metalelor, mașini de găurit M.G. 13 M, autobasculante, utilaje pentru curățat zăpadă, numeroase piese de schimb etc.), au condiționat apariția unor noi profesiuni (oțelari, forjori, turnători, rectificatori etc.).

Eforturile deosebite pentru folosirea judicioasă a investițiilor alocate de stat (237 milioane lei în ultimul cincinal), dar mai ales traducerea în viață a valoroaselor îndrumări date de conducerea superioară de partid și de stat, de tovarășul Nicolae Ceaușescu personal, au dus la diversificarea producției, la extinderea și folosirea rațională a spațiilor de lucru și a capacităților existente, încît industria constructoare de mașini a cunoscut o creștere de aproape 6 ori față de 1965. Dezvoltarea capacității de producție a Întreprinderii mecanice Suceava, lărgirea gamei de produse prin dezvoltarea capacității Uzinei de utilaje și piese de schimb Vatra Dornei deschid noi perspective pentru ca ponderea pe județ a ramurii construcțiilor de mașini să crească și mai mult în viitor.

Industria chimică, reprezentată prin *subramura industriei celulozei și hîrtiei*, a apărut pe scara economică a județului odată cu intrarea în funcțiune, în 1962, în lunca Sucevei, a marelui combinat de celuloză și hîrtie, care livrează astăzi țării și pieții externe 30% din producția de hîrtie românească. Folosind ca materie primă lemnul rotund de rășinoase și rămășițele de cherestea abundente în județ, Combinatul de celuloză și hîrtie ridică pe o treaptă calitativ superioară tradiționala industrie a lemnului, demonstrînd o dată mai mult cît de mare este saltul de la micile gatere de cherestea de altă dată, la mașinile moderne de fabricat hîrtie.

În cadrul etapei a doua de dezvoltare a C.C.H. Suceava, începînd cu 1967, capacitatea de producție de hîrtie și celuloză a înregistrat o creștere de 1,3 ori la finele anului 1971 față de 1965 și de 2,4 ori față de data intrării combinatului în funcțiune. Ca urmare, județul Suceava ocupă locul întîi pe țară la producția de hîrtie și de celuloză și locul al doilea la plăci fibro-lemnoase. Construirea la Suceava a acestui complex industrial a determinat calificarea și specializarea a peste 2 200

de salariaţi, foarte mulţi dintre aceştia fiind fii ai oamenilor muncii din ţinutul Sucevei. Dintre produsele mai importante ale Complexului de celuloză şi hîrtie din Suceava amintim : celuloza sulfat, hîrtia pentru saci, hîrtia extensibilă (Clupack), hîrtia superioară pentru ambalaj, hîrtii înnobilate (acoperite cu parafină, polietilenă, bituminată, metalizată), saci şi sfoară de hîrtie. Circa 25 % din aceste produse ale ,,Cetăţii chimiei'' pleacă la export în 32 de ţări (Brazilia, Olanda, Franţa, R.F. Germania, U.R.S.S., Iran, Irak, Tunisia etc.).

Mai trebuie menţionat că la Molid (comuna Vama) există o fabrică de mucava, care în ultimul cincinal şi-a dublat capacitatea datorită măsurilor de modernizare şi extindere a spaţiului de producţie existent.

Industria materialelor de construcţii participă cu 1,4 % la producţia globală industrială a judeţului, folosind din plin resursele naturale pe cît de variate, pe atît de proporţional răspîndite din Căliman pînă la apa Siretului. În trecut nu se cunoşteau în aceste părţi decît micile vărării şi cîteva cariere de piatră, folosite mai ales pentru nevoile locale. Astăzi, cea mai mare pondere în valorificarea materiilor prime în această ramură revine industriei locale.

Andezitele bazaltice se exploatază la Dornişoara, unde în 1970, prin punerea în funcţiune a unei staţii moderne de preparare, capacitatea a crescut la 240 000 de tone.

Calcarele se exploatează în carierele de la Botuş, Izvorul Alb şi Pietrele Roşii (Cîmpulung Moldovenesc), fiind folosite fie pentru nevoile industriei chimice, fie pentru fabricarea varului în furnalele de mare capacitate de la Iacobeni, Pojorîta, Cîmpulung Moldovenesc.

Gresiile şi *conglomeratele* exploatate în cariere la Măgura şi Muncelu (Pojorîta), precum şi la Păltinoasa, sînt extrase sub formă de blocuri brute, servind după prelucrare lucrărilor de taluzare, la terasamente etc. ; transformate ca şi andezitele sau calcarul cristalin în cribluri, mozaic sau praf filler, la fabrica din Vatra Dornei, sînt utilizate ca materiale de construcţii la şosele, construcţii civile etc.

Nisipurile şi *pietrişurile* se extrag din aluviunile luncilor Sucevei (la Suceava, Dărmăneşti, Lisaura, Tişăuţi etc.), Moldovei (la Berchişeşti, Gura Humorului, Păltinoasa, Drăguşeni) şi Siretului (la Dolhasca şi Liteni). În cele 35 de balastiere, producţia materialelor extrase depăşeşte 650 000 m³. Dezvoltarea acestei ramuri s-a materializat în cincinalul 1966—1970 prin lărgirea capacităţii fabricii de cărămizi de la Dorneşti, prin construirea poligonului de prefabricate a panourilor pentru construcţii de locuinţe la Suceava, prin utilarea modernă a balastierei de la Dolhasca, măsuri care au dus în 1972 la obţinerea unei producţii de peste 12 milioane bucăţi cărămizi şi blocuri ceramice, 500 000 de cahle teracotă, peste 27 000 t var gras, 2 000 m³ prefabricate din beton armat etc. În 1972 a fost pusă în funcţiune, la Suceava, o fabrică de sticlărie ambalaj, iar pentru nevoile economiei în cincinalul 1971—1975 va începe, la Fălticeni, construirea unei noi fabrici de sticlărie pentru menaj.

Industria de exploatare şi prelucrare a lemnului are vechi tradiţii în economia judeţeană. Ca pondere industrială ocupă locul întîi în judeţ cu 30,7% (în 1971) şi participă cu 10% la producţia globală industrială de ramură. „Ţara de Sus" este cunoscută ca avînd cel mai mare fond forestier, ocupînd locul întîi pe ţară cu 456 726 ha (53,2% din suprafaţa judeţului). Acesta este repartizat, pe specii, după cum urmează: 77,7% răşinoase, ocupînd jumătatea vestică a judeţului, 14,2% fag, răspîndit în regiunea montană joasă, în Subcarpaţi şi în regiunile mai înalte din Podişul Sucevei, 1,3% stejar şi gorun şi 6,8% diverse alte foioase. Administrativ, fondul forestier este repartizat unui număr de 23 de ocoale silvice. După vîrstă, pădurile tinere deţin 37% din suprafaţă, lemnul între 40 şi 80 de ani — 30%, iar cel de peste 80 de ani — 33%. Deci există şi pe mai departe posibilităţi de a se valorifica la o cotă superioară aurul verde al judeţului. Exploatarea nemiloasă desfăşurată de-a lungul deceniilor, precum şi unele calamităţi naturale (doborîturi de vînt) au mobilizat pe cei peste 1 800 de lucrători din sectorul silvic la o vastă campanie de împădurire şi protecţie a pădurilor. Măsurile impuse pentru refacerea

fondului forestier au făcut ca în cincinalul 1966—1970 să fie împădurite 22 667 ha, adică practic întreaga suprafață de păduri exploatată în cincinal; pentru ridicarea productivității fondului forestier se vor extinde speciile cu dezvoltare rapidă atît în regiunea submontană, cît şi în Podişul Sucevei (lariță, brad Douglas, pin, plop euro-canadian etc.). Totodată, în ultimii ani, ocoalele silvice împreună cu întreprinderile de specialitate valorifică fructele de pădure (afine, zmeură, mure), căutate pe piața internă şi la export.

Exploatarea lemnului, pînă în 1948, era concentrată în locurile uşor accesibile, ramura principală constituind-o industria cherestelei. Răspîndite pe cursurile superioare ale Sucevei, Moldovei şi Bistriței, cele 80 de ferăstraie şi fabrici aveau o capacitate mică de producție şi un număr redus de muncitori. Mai existau încă 7 fabrici de mobilă sau de alte produse de lemn, de asemenea cu producție scăzută.

În anii construcției socialiste, industria de prelucrare a lemnului s-a transformat fundamental. În primul rînd s-a trecut la o nouă repartiție a gurilor de exploatare în vederea echilibrării acestora pe bazine, astăzi existînd o pondere aproape egală în exploatările din bazinul Bistriței şi cel al Moldovei. S-a trecut apoi la exploatarea şi transportul mecanizat al masei lemnoase, fapt care a făcut să crească productivitatea muncii, iar în al treilea rînd s-a depăşit faza industrială a fabricării cherestelei, trecîndu-se pe scară largă la industrializarea superioară a lemnului, etapă care solicită concentrarea producției şi a forței de muncă în unități cu capacități sporite, de mare productivitate şi eficiență economică. Vechile fabrici de cherestea au fost concentrate fie în centre puternice, cum sînt Moldovița, Iacobeni, Putna, Vama, Falcău, Gura Humorului, Frasin pentru răşinoase şi Fălticeni, Rîşca etc. pentru fag, fie în mari combinate, ca cel de la Vatra Dornei (înființat în 1952), cel de la Fălticeni (în 1957), unități care la finele cincinalului trecut fabricau 954 070 m³ cherestea, situînd județul Suceava pe primul loc în țară la acest produs, mult mai mult față de producția, altor județe. Unităților de valorificare superioară a lemnului, Combinatul de prelucrare a lemnului (C.P.L.), înființat în 1959, Fabrica de mobilă Rădăuți (1961), li s-au adăugat

în cincinalul 1966—1970 alte premiere industriale, ca : fabrica de mobilă Cîmpulung Moldovenesc, fabrica de înnobilare a plăcilor fibrolemnoase din cadrul C.P.L. Suceava, Fabrica de plăci din aşchii de lemn (PAL) Fălticeni (1971), încît astăzi valoarea produselor obţinute dintr-un m³ masă lemnoasă a crescut cu peste 50%, producţia de mobilă a sporit de 1,3 ori (capacitatea anuală a fabricilor de mobilă fiind de 60 000 de garnituri), iar produsele unităţilor aparţinînd C.P.L. Suceava (mobilă, plăci fibrolemnoase melaminate, placaj, binale etc.) sînt cunoscute şi apreciate în 19 ţări din patru continente.

În noul cincinal, ţinînd cont de specificul industrial al judeţului sub aspectul materiilor prime, industria lemnului va ocupa în continuare primul loc (39,3% din producţia globală industrială), înregistrîndu-se o creştere a productivităţii muncii de peste 28% pe seama valorificării superioare a masei lemnoase, prin intrarea în producţia de serie a noi repere, prin creşterea capacităţii de producţie, prin generalizarea în unităţile industriale a schimbului doi şi extinderea schimbului trei.

Industria uşoară deţine 13,5% din producţia industrială a judeţului.

Industria textilă, subramură importantă a industriei uşoare a judeţului Suceava, deţine 9,2% (1971) din producţia industrială. Folosindu-se din plin materia primă existentă, pe teritoriul judeţului sînt astăzi patru topitorii de in şi cînepă (Vereşti, Suceava, Dorneşti, Cornu Luncii), care asigură cea mai mare parte a materiei prime necesare Filaturii de in şi cînepă din Fălticeni. Construită în 1951, filatura din Fălticeni este cea mai mare unitate de acest fel din ţară, avînd o capacitate anuală de peste 29 000 t fire de in şi cînepă. Reutilată cu maşini noi, dotată în 1967 cu o linie modernă pentru filarea firelor subţiri, filatura produce, pe lîngă firele de in şi cînepă, fire de in în amestec cu fibre metalice, aţă cizmărească şi fire de furtun, fiind unicul furnizor al acestor articole pe piaţa internă. Anul 1969 marchează punerea în funcţiune a unui nou obiectiv al industriei textile, Fabrica de tricotaje „Zimbrul”, ridicată pe platforma industrială din vestul oraşului Suceava (fig. 29). De la 16,7 milioane bucăţi tricotaje de bumbac în 1969, fabrica produce astăzi peste 27,4

Fig. 29. — Fabrica de tricotaje de bumbac „Zimbrul” din Suceava (foto I. Mîndrescu).

milioane bucăţi tricotaje în 32 de sortimente. Aici lucrează peste 3 000 de salariaţi, din care 80% femei a căror medie de vîrstă este de 22 de ani. Dezvoltarea în actualul cincinal a acestei ramuri va trebui să răspundă mai mult cerinţei de echilibrare a forţei de muncă bărbăteşti cu plusul de braţe de muncă existent încă în rîndul femeilor. Astfel, în anul 1972 a început construirea filaturii din Cîmpulung Moldovenesc şi s-a amenajat Fabrica de tricotaje din Siret, iar pînă la finele cincinalului va fi dată în funcţiune Filatura de bumbac de la Gura Humorului şi Fabrica de tricotaje din lînă de la Rădăuţi.

Industria pielăriei și încălțămintei este reprezentată de Fabrica „Străduința'' din Suceava, unitate care la finele anului 1971 a sărbătorit 90 de ani de existență. În anii socialismului, această fabrică a fost complet reutilată, mărindu-i-se capacitatea, încît, astăzi, într-o singură zi realizează producția anului 1949. Intrarea în producție, în 1966, a celor două linii tehnologice de fabricare a încălțămintei vulcanizate a însemnat un pas înainte în atingerea unor parametri superiori în producție. Dacă în anii 1948—1949 s-au realizat doar două modele de încălțăminte, în cincinalul trecut numărul sortimentelor s-a ridicat la 16, diversificarea producției ducînd la finele anului 1972 la o producție de aproape 2,7 milioane perechi, o parte din produse fiind cunoscute în 10 țări ale lumii.

Industria alimentară reprezintă cea mai veche și mai dezvoltată ramură industrială a județului. Ea oglindește preocupările tradiționale ale locuitorilor, care se disting ca buni crescători de vite și pricepuți agricultori, oameni capabili să asigure industriei alimentare materii prime din belșug. La finele anului 1971, industria alimentară deținea 24,7% din volumul producției industriale a județului, situîndu-se pe locul al doilea după industria lemnului, urmînd constant aceeași pondere pe tot parcursul cincinalului 1971—1975. În anii socialismului au luat ființă noi subramuri ale industriei alimentare, ca industria laptelui, industria frigorifică, industria conservelor de legume, fructe și carne, s-au lărgit mult capacitățile vechi, s-au diversificat produsele în funcție de cerințele pieții interne și externe.

Industria cărnii și a conservelor de carne, reprezentată de Întreprinderea de industrializarea cărnii de la Suceava (Burdujeni), care este utilată cu cele mai moderne mașini și agregate (o nouă sală de tranșare și de prelucrare a cărnii de bovine, instalație de tip Cryovac etc.), și-a dublat producția față de anul 1950. Prin extinderea abatorului, în 1970, producția de carne și preparate de carne s-a ridicat la 40 000 de tone anual. În 1971, în cea mai nouă zonă industrială a municipiului Suceava, Scheia, s-a construit Fabrica de conserve și semiconserve de carne, cu o capacitate de 4 200 t anual. O mare parte din pro-

Fig. 30. — Fabrica de conserve de lapte ,,Rarăul'' din Cîmpulung Moldovenesc (foto I. Mîndrescu).

dusele semipreparate și din conservele de carne iau drumul exportului în mai multe țări ale Europei. Ca urmare a rezultatelor deosebite obținute în îndeplinirea și depășirea tuturor indicilor de plan pe 1972, Întreprinderea de industrializarea cărnii Suceava a primit Ordinul Muncii clasa a III-a.

Industria laptelui și a produselor lactate este o subramură care, prin succesele înregistrate ca urmare a valorificării superioare a laptelui, ocupă locul întîi pe țară în producția pe ramură. Fabrica de lapte praf ,,Rarăul'' din Cîmpulung Moldovenesc (fig. 30), dată în funcțiune în 1961, are o producție de peste 3 000 de tone lapte praf anual și 910 tone unt, produse

apreciate în întreaga țară, competitive pe plan internațional. Întreprinderea pentru industrializarea laptelui Vatra Dornei, cu mai multe secții răspîndite în comunele din Țara Dornelor (Panaci, Dorna Arini, Şaru Dornei, Dorna Candrenilor), este binecunoscută în țară și peste hotare pentru brînzeturi, dar mai ales pentru produsul „Schweizer de Dorna".

Industria conservelor de fructe și legume este cunoscută prin gama largă a produselor celor două unități de la Suceava și Fălticeni, cărora în cincinalul trecut li s-au adus serioase înnoiri prin sporirea capacităților de producție și prin diversificarea produselor semiconservate și conservate (compoturi, dulcețuri, gemuri etc.), avînd astăzi o producție anuală de peste 11 000 t.

Industria morăritului este bine reprezentată atît prin morile țărănești răspîndite mai în toate comunele din zona de podiș, cît și prin morile sistematice de mare capacitate de la Suceava, Rădăuți, Dornești; de asemeni printr-o modernă fabrică de pîine la Suceava, cu capacitatea de 30 de tone pîine pe zi. În județ mai există o fabrică de amidon la Hănțești (comuna Adîncata), amplasată într-o largă zonă de cultură a cartofului, o fabrică de spirt la Rădăuți și una de bere la Solca. În prezent este în construcție o fabrică de bere la Suceava, iar pînă la sfîrșitul cincinalului 1971—1975 se va începe construcția unei mari fabrici de produse lactate la Suceava, menținîndu-se și pe mai departe un ritm susținut de dezvoltare al acestui sector care asigură cu produse alimentare nevoile de aprovizionare a populației județului și a întregii țări, a altor ramuri industriale și a exportului.

Industria locală, concentrată în șase unități, deține astăzi 10,4% din producția globală industrială a județului. Acordîndu-se o atenție sporită valorificării intensive a resurselor naturale existente în județ, s-a ajuns ca în 1972 să se realizeze o gamă largă de sortimente, producția industrială fiind cu 72,8% mai mare ca în 1965. Lemnul, rocile, deșeurile de mase plastice și textile etc. sînt cîteva din materiile prime ale acestei industrii, la care se adaugă extracția și valorificarea turbei, îmbutelierea apelor minerale, producerea unor piese de schimb în vederea

autodotării şi cooperării cu alte unităţi din industria republicană etc. Fabrica mixtă „Cheile Dornei" din Vatra Dornei îmbuteliază anual de la izvoarele Poiana Negrii, Şaru Dornei, Poiana Coşnei şi Poiana Vinului peste 20,5 milioane litri apă minerală, deosebit de eficientă în tratarea diverselor afecţiuni cardiace şi gastrointestinale.

În cincinalul 1971—1975, ponderea industriei locale se va menţine la 10,2% din producţia industrială a judeţului prin diversificarea produselor, prin evidenţierea şi valorificarea unor noi rezerve de creştere a producţiei şi productivităţii muncii, prin răspunderea promptă la nevoile altor ramuri industriale şi la cerinţele consumului intern şi extern.

Cooperaţia meşteşugărească a preluat pe scară largă vechile preocupări ale localnicilor, perpetuînd bogatele tradiţii folclorice din bazinele Sucevei, Moldovei şi Bistriţei, tradiţii materializate prin producţia de ceramică neagră, ţesături şi covoare, cojocărie, împletituri etc.

Agricultura

Agricultura, a doua ramură de bază a economiei judeţului după pondere şi importanţă, participă cu peste o pătrime (28,3%) la produsul global, între producţia vegetală (50,2%) şi cea animală (49,8%) fiind un raport aproape egal.

Pe ansamblul economiei naţionale, judeţul Suceava deţine 2,4% din suprafaţa agricolă a ţării şi, respectiv, 2% din cea arabilă, precum şi 3,0% din producţia globală agricolă, cele mai întinse terenuri cultivate situîndu-se în partea estică a judeţului (Podişul Sucevei).

Beneficiind de condiţii naturale favorabile, agricultura s-a putut dezvolta intens şi multilateral numai odată cu încheierea procesului de cooperativizare. Organizarea agriculturii pe baze socialiste a necesitat investiţii substanţiale din partea statului, dotarea cu tractoare şi maşini agricole, chimizare, îmbunătăţiri funciare şi ameliorări, irigaţii, cadre cu pregătire superioară şi medie, o vastă activitate de cercetare

pusă în slujba sporirii producției vegetale și animale. Toți acești factori au mobilizat țărănimea muncitoare la realizarea unor indici sporiți în cultura plantelor și creșterea animalelor, au determinat transformări serioase în conștiința oamenilor, în pregătirea lor profesională. Investițiile acordate agriculturii județului (peste 701 milioane lei în perioada 1966—1970, din care peste 203 milioane fonduri ale C.A.P. și credite pe termen lung) au dus la consolidarea tinerelor unități cooperatiste, la dezvoltarea unor ferme agricole și zootehnice de mare productivitate.

Județul dispune de o bază tehnică importantă atît în ceea ce privește numărul mașinilor agricole, cît și diversitatea lor. Astfel, la finele anului 1971 au lucrat pe ogoarele județului 1 961 de tractoare fizice, cu 568 mai multe ca în 1965 (fig. 31). Cincinalul trecut a adus în plus 264 de mașini pentru plantarea cartofilor, 136 de tractoare pentru lucrări în legumicultură și terenuri în pantă, 182 de combine pentru păioase, peste 200 de mașini diferite pentru împrăștiat îngrășăminte chimice. Aceste dotări, care au mărit parcul de tractoare și mașini agricole existente, au permis lărgirea mecanizării lucrărilor și, totodată, eliberarea forței de muncă fizică necesară industriei sucevene în plină dezvoltare. Astfel, în 1971 reveneau 80 ha teren arabil pentru un tractor în C.A.P. și 33 ha în I.A.S. față de 109 și, respectiv, 47 ha în anul 1966. Amplificînd efectul pozitiv al prelucrării solului, îngrășămintele chimice au contribuit la sporirea producției agricole, dînd posibilitatea utilizării unor hibrizi și soiuri intensive. Cantitatea de îngrășăminte chimice a crescut cu 40,6%, încît în 1970 reveneau în medie 353 kg la hectar față de 251 kg în 1965. Erbicizarea a devenit o preocupare curentă a unităților agricole. Numai în 1970, suprafața erbicizată a fost cu 89% mai mare ca în 1966, ceea ce reprezenta un plus de 2 451 ha. Dacă la acestea mai adăugăm intensificarea combaterii bolilor și dăunătorilor cu ajutorul aviației (peste 105 000 ha) și măsurile fitosanitare de protecție a pomilor fructiferi (anual aproape 5 milioane bucăți), ne putem imagina o vastă campanie de folosire a chimizării în scopul sporirii producției agricole. La finele anului 1970, suprafața irigată era de 6 037 ha față de 829 ha în 1965, respectiv o creștere de peste

Fig. 31. — Brigadă de tractoare de la S.M.A. Iacobești (foto I. Mîndrescu).

7 ori. Concomitent, în cincinalul trecut s-au executat lucrări de desecare pe 7 400 ha și de combatere a eroziunii solului pe 9 951 ha. Conducerea științifică efectivă a agriculturii județului revine celor 468 de specialiști cu studii superioare, față de cei 298 cîți lucrau în 1965, sprijiniți îndeaproape de cercetătorii Stațiunii de cercetări agricole de la Suceava și Stațiunii experimentale pomicole de la Fălticeni.

Proprietatea agricolă socialistă aparține celor 4 I.A.S.-uri (5,2% din întreaga suprafață agricolă), cu 9 ferme vegetale și 12 ferme zootehnice, care dețin 5,2 din întreaga suprafață agricolă, apoi unui trust de mașini agricole și tractoare, cu mai multe subunități pe raza județului, precum și celor 95 de

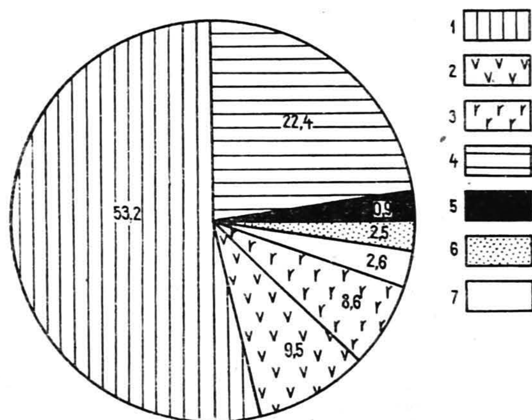

Fig. 33. — Repartiția terenurilor pe folosințe.

1, Fond forestier; *2*, pășuni; *3*, fînețe; *4*, arabil; *5*, livezi; *6*, construcții, drumuri; *7*, neproductiv.

C.A.P-uri (83,9% din suprafața agricolă a județului). Gospodăriile agricole individuale reprezintă un procent redus (9,0%), fiind situate numai în zona montană.

Structura terenurilor. Condițiile naturale de relief, sol și climă explică repartiția pe folosințe a teritoriului județului Suceava (fig. 32). Se detașează net două regiuni naturale distincte, zona de munte și zona de deal, în cadrul cărora cele 855 500 ha sînt repartizate astfel: păduri 456 726 ha (53,2%), pășuni 82 207 ha (9,5%), fînețe 73 557 ha (8,7%) teren arabil 191 535 ha (22,4%), livezi 7 837 ha (0,9%), vii 47 ha, terenuri inundabile, ape, terenuri neproductive 22 524 ha, (2,7%), căi de comunicație, intravilan 21 067 ha (2,6%) (fig.33).

Județul are un pronunțat caracter forestier, cu deosebire în zona muntoasă. Terenul arabil aparține zonei deluroase. Pășunile și fînețele au o largă răspîndire, mai ales la munte, ca pășuni submontane, cu o mare productivitate de masă verde, fapt ce denotă potențialul zootehnic ridicat al județului Suceava.

Zona de păduri și zona de teren agricol se suprapune celor două unități naturale, muntele și podișul, contactul fiind brusc. Se mai detașează o mică dar valoroasă zonă pomicolă pe valea Șomuzului.

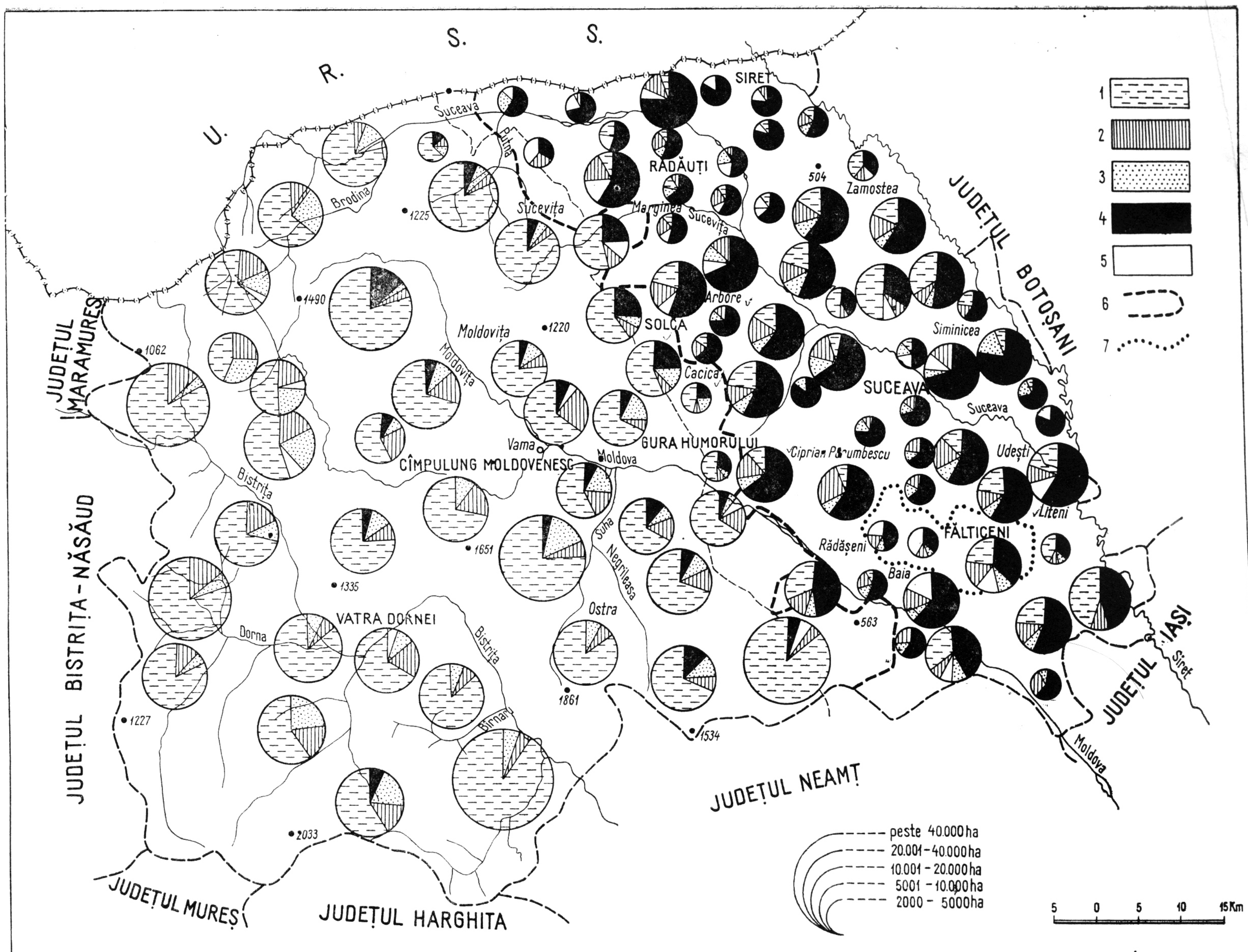

Fig. 32. — Harta repartiției terenurilor pe folosințe.

1 Păduri; *2*, pășuni; *3*, finețe; *4*, teren arabil; *5*, alte terenuri; *6*, limita între zona forestieră și zona de cîmp; *7*, limita zonei pomicole (suprafața de teren a fiecărei comune este redată prin cercuri proporționale).

Comunele de munte au terenuri foarte întinse spre deosebire de cele de deal, cu suprafeţe mult mai mici. Comunele din zona arabilă au terenuri care depăşesc 5 000 ha suprafaţă, pe cînd comunele din zona de munte rar coboară sub 7 000 ha.

În ceea ce priveşte folosinţa terenurilor, suprafaţa agricolă (41,5% din suprafaţa judeţului) este distribuită astfel: teren arabil — 54,0%, păşuni şi fîneţe — 44,0%, livezi şi vii — 2,0%.

Cultura plantelor. *Culturile cerealiere* deţineau în anul 1970 primul loc în economia agricolă a judeţului, ocupînd 88 534 ha, adică 46,2% din suprafaţa arabilă (tabelul nr. 8).

Cultura grîului ocupă 38% din suprafaţa cultivată cu cereale (33 738 ha), fiind răspîndită mai mult în partea centrală şi sudică a Podişului Sucevei. La recomandarea Staţiunii de cercetări agricole Suceava s-au experimentat şi introdus cu succes în cultură pe 80% din suprafaţă soiurile Bezostaia 1 şi Bucureşti 1, astfel încît producţia medie la ha a fost, în 1971, de peste 1 800 kg, cu toate condiţiile climaterice nefavorabile.

Porumbul ocupă ca suprafaţă primul loc (41 405 ha sau 44,2% din terenurile arabile), principalul producător fiind C.A.P-urile (66% din producţie). Suprafeţele cultivate sînt răspîndite în Podişul Sucevei şi în mai mică măsură pe văile rîurilor din regiunea montană. În anul 1971 s-a obţinut o producţie totală de 80 622 tone, adică o medie de 1 940 kg/ha, folosindu-se pe întreaga suprafaţă cultivată hibrizi dubli din grupele 90 (98 şi 99) şi 100 (101).

În cultura grîului şi a porumbului se practică cu succes rotaţia. Celelalte culturi (orz, ovăz, secară) ocupă împreună 15% din suprafaţa cultivată cu cereale.

Leguminoasele (fasolea şi mazărea) ocupă o suprafaţă redusă, fiind mai răspîndite în culturile intercalate. Producţia de fasole şi mazăre s-a ridicat la finele anului 1971 la 2 267 t, fiind folosită în alimentaţia curentă sau ca materie primă la Fabrica de conserve din Suceava.

Culturile de plante industriale sînt reprezentate în primul rînd prin plantele textile (5 209 ha sau 2,6%), care sînt cultivate de C.A.P.-uri şi de gospodăriile individuale, îndeosebi pe valea Sucevei, Siretului şi a Moldovei.

I n u l d e f u i o r este răspîndit pe cea mai mare parte din suprafaţa cultivată cu plante textile, respectiv pe 4 235 ha, înregistrînd o producţie de 5 917 t (2 300 kg/ha), situînd judeţul Suceava pe locul trei pe ţară. Aşa se şi explică prezenţa topitorilor de in şi cînepă amplasate în cele mai intensive zone de cultură a inului, cît şi cea mai mare filatură de in şi cînepă din ţară.

C u l t u r a s f e c l e i d e z a h ă r (4 005 ha), cu o producţie totală de 102 178 t în 1971, se practică mai ales în C.A.P.-uri (97%). Suprafeţele cele mai intens cultivate se află în unităţile de pe văile Siretului şi Sucevei, în imediata apropiere a fabricii de zahăr de la Bucecea (judeţul Botoşani).

C u l t u r a c a r t o f u l u i ocupă o suprafaţă de 39 786 ha (20,7% din arabil), judeţul Suceava situîndu-se pe primul loc în ţară (suprafaţa este de aproape 2 ori mai mare decît cea cultivată cu cartofi din judeţele Braşov, Covasna şi Harghita). Introducîndu-se treptat în cultură, pe lîngă soiul Mercur, şi soiurile semitimpuriu Urgenta, cel timpuriu Ostara şi cel semitîrziu Désiré, în toamna anului 1971 s-a obţinut o producţie totală de 700 116 t de cartofi, judeţul clasîndu-se pe primul loc în ţară. La realizarea unei asemenea producţii, pe primele locuri s-au situat C.A.P. Chilişeni (38 181 kg/ha) şi Reuseni (32 516 kg/ha) din valea Sucevei (fig. 34), Moara (31 528 kg/ha), Dumbrăveni, Ipoteşti, Bosanci, I.A.S. Suceava (26 030 kg/ha), precum şi Staţiunea experimentală agricolă Suceava (28 600 kg/ha), judeţul fiind şi în viitor un mare producător, avînd cele mai propice condiţii pedoclimatice pentru cultura intensivă a cartofului. Cu asemenea producţii a fost posibil să se livreze la fondul centralizat al statului, în 1970, 129 000 de tone de cartofi, cu o creştere de 66,7% faţă de 1965.

Legumicultura este strîns legată de nevoile de consum ale populaţiei şi de cerinţele industriei alimentare. Faţă de 1965, suprafeţele destinate culturii legumelor au crescut cu 1 068 ha, dezvoltîndu-se sectoare puternice atît în zona periurbană a oraşelor Suceava (C.A.P. Dumbrăveni, Salcea, Vereşti) şi Fălticeni (C.A.P. Fălticeni şi Fîntîna Mare), cît şi în unităţile de pe valea Siretului. Producţii mari s-au obţinut la ceapă

Fig. 34. — Sortarea cartofilor la C.A.P. Reuseni (foto I. Mîndrescu).

(5 140 kg/ha) şi la varză (18 350 kg/ha). În cultura legumelor sînt binecunoscuţi în întreaga ţară castraveţii de Rădăuţi.

Plantele de nutreţ constituie o a doua sursă importantă de hrană pentru animale. Ele totalizează 43 199 ha (22,5% din suprafaţa arabilă), din care 25 294 ha sînt cultivate cu plante perene pentru fîn, 12 632 ha cu trifoi, 1 518 ha cu borceag şi 7 266 ha cu porumb siloz. Rezervarea în ultimii ani a unor terenuri, în care peste 50% din suprafaţe sînt cultivate cu plante leguminoase bogate în proteine, a asigurat un spor de furaje necesar dezvoltării sectorului zootehnic.

Pomicultura este o subramură de tradiţie în cadrul judeţului Suceava. Astfel, din timpuri îndepărtate se cunosc aici

Tabelul nr. 8

Suprafaţa cultivată şi producţia vegetală în anii 1965 şi 1970 *

	Suprafaţa ha		Producţia			
			1965		1970	
	1965	1970	totală tone	medie la ha chintale	totală tone	medie la ha chintale
Cereale pentru boabe (total), din care :	105 154	88 534	157 281	—	110 198	—
grîu	40 545	33 738	59 788	114,8	35 019	10,4
secară	3 880	2 422	5 897	15,2	1 753	7,2
orz şi orzoaică	4 690	4 879	4 951	10,6	5 123	10,5
ovăz	4 985	6 035	3 553	7,1	3 695	6,1
porumb	50 818	41 405	83 017	16,3	64 569	15,6
Leguminoase pentru boabe	3 237	2 069	4 540	—	2 250	—
Plante textile (total), din care :	4 503	5 290	—	—	—	—
in pentru fuior	3 664	4 235	7 841	21,4	5 917	14,0
cînepă pentru fuior	839	974	2 739	32,7	2 237	23,0
Plante uleioase	1 000	740	931	—	290	—
Sfeclă de zahăr	5 030	4 005	75 493	150,1	75 251	187,9
Cartofi	32 568	39 786	314 930	96,4	380 083	95,4
Plante de nutreţ, din care:	32 613	43 199	—	—	—	—
porumb pentru însilozare	3 752	7 266	45 857	122,2	57 079	77,9
perene vechi şi noi pentru fîn	19 658	25 294	63 661	—	71 381	—

* *Anuarul statistic al Republicii Socialiste România* 1971.

merele de Rădăşeni. Transformarea socialistă a agriculturii a permis extinderea suprafeţelor cultivate cu pomi fructiferi atît în bazinul amintit, cît şi în alte zone pedoclimatice favorabile. Sînt cunoscute localităţile Preuteşti, Rădăşeni, Fălticeni, Vultureşti, Horodniceni, Buneşti etc., în primul rînd pentru cultura mărului, apoi a părului, cireşului, vişinului şi prunului. Suprafaţa cultivată cu pomi fructiferi ocupa în 1970 — 7 837 ha, adică 2% din suprafaţa agricolă, din care 474 ha erau livezi intensive (în 1965 asemenea livezi existau doar pe 28 ha). Cea mai mare întindere o au livezile din cadrul unor C.A.P.-uri, precum şi cele aparţinînd Staţiunii experimentale pomicole Fălticeni. Aici s-a creat şi omologat în 1968 un nou soi de prun, „Tuleul dulce", cu productivitate ridicată şi însuşiri superioare pentru deshidratare şi industrializare; totodată s-au ameliorat unele soiuri de meri şi peri. Pentru ridicarea producţiei pomicole, în sectorul socialist au fost repartizate în cincinalul 1966—1970 54 de tractoare pentru terenuri înclinate, 28 de maşini de stropit pomi, de săpat gropi etc., amenajîndu-se totodată livezi pe rod, pe pantele altădată supuse degradării torenţiale. Ca urmare a intensificării culturii celor peste 2,1 milioane pomi fructiferi (în 1971), în cincinalul 1966—1970 producţia totală de fructe a fost de 162 500 t; în 1971 s-au obţinut 13 538 t de mere (locul cinci pe ţară), 3 921 t de pere (locul doi pe ţară), apoi 4 645 t de prune, 1 365 t de cireşe şi vişine etc.

Creşterea animalelor joacă un rol deosebit în economia judeţului. Ocupaţia de bază a locuitorilor din trecut este cunoscută în zona montană încă de pe timpul „descălecatului". Despre stînile de oi de pe Rarău şi Giumalău sau despre conflictele celor din „ocolul" Cîmpulungului cu bistriţenii pentru păşunile din Ţara Dornelor şi Suhard sînt suficiente documente scrise (B a l a n T., 1960). Vitele, oile, brînzeturile, pieile constituiau pentru muntenii din obcine mijloacele unui schimb activ cu transilvănenii şi oamenii de la şes. Această îndeletnicire se păstrează parţial şi astăzi.

Numeric, cele mai multe sînt ovinele, apoi taurinele, porcinele şi cabalinele. Creşterea continuă a numărului de animale corespunde solicitărilor de produse pe piaţa internă şi externă.

Aceasta s-a putut realiza însă numai prin dezvoltarea bazei tehnico-materiale a zootehniei, concentrarea ei în unități specializate, folosirea rațională a furajelor și nutrețurilor concentrate, asigurarea unei tot mai bune asistențe sanitar-veterinare. Prin investițiile acordate zootehniei s-au dat în producție mari și moderne complexe zootehnice. În 1966, la Suceava s-a dat în funcțiune Complexul avicol (capacitate 1,2 milioane păsări), în 1967, la Rădăuți, îngrășătoria de taurine (6 000capete/an), în 1970, Complexul zootehnic Verești (capacitate 150 000 capete porcine/an), alături de care s-a construit, în 1971, Fabrica de nutrețuri concentrate, cu capacitatea de 200 000 tone furaje/an.

În sectorul cooperatist, în perioada 1966—1970, au fost construite 35 de grajduri pentru vaci și tineret taurin, cu o capacitate de circa 3 500 de locuri, și 30 de saivane, cu posibilitatea de a adăposti 25 000 de oi. Acest complex de măsuri a ridicat județul Suceava pe primul loc în țară în ceea ce privește numărul de *taurine* (în 1972—253 900 de capete, din care 112 200 vaci cu lapte), revenind 73,3 capete/100 ha teren arabil, densitate ce depășește cu mult media pe țară (39,1 capete/100 ha). Producția de lapte la finele anului 1971 a fost de 1 818 200 hl, situînd județul Suceava pe locul întîi pe țară. Rasele mai răspîndite sînt Pinzgau și Siemental.

Creșterea ovinelor este răspîndită pe întreaga suprafață a județului, cu precădere în zona muntoasă, unde densitatea lor este mai mare (fig. 35), totalizînd 298 900 de capete (1972). Producția de lapte a fost de 92 000 hl, iar cea de lînă de 463 t. Rasele mai importante sînt Țurcana și Țigaia.

Porcinele ocupă numeric locul trei, cu un efectiv total de 238 700 de capete, cu 49,3% mai mult în 1972 față de 1966. Din acest efectiv, 8,5% sînt scroafe de prăsilă, ponderea cea mai mare revenind I.A.S.-urilor (fig. 36), care dețin și numărul maxim absolut pe țară la suta de hectare teren arabil (1002,7 capete). Rasele principale sînt Marele Alb, Landrace, Hampshire, precum și metiștii Duroc, Cornwall, Pietrain.

Creșterea cabalinelor constituia în trecut o preocupare de seamă a locuitorilor acestor ținuturi. Astăzi există la Rădăuți o herghelie de prăsilă, iar la Lucina o secție a acesteia, care

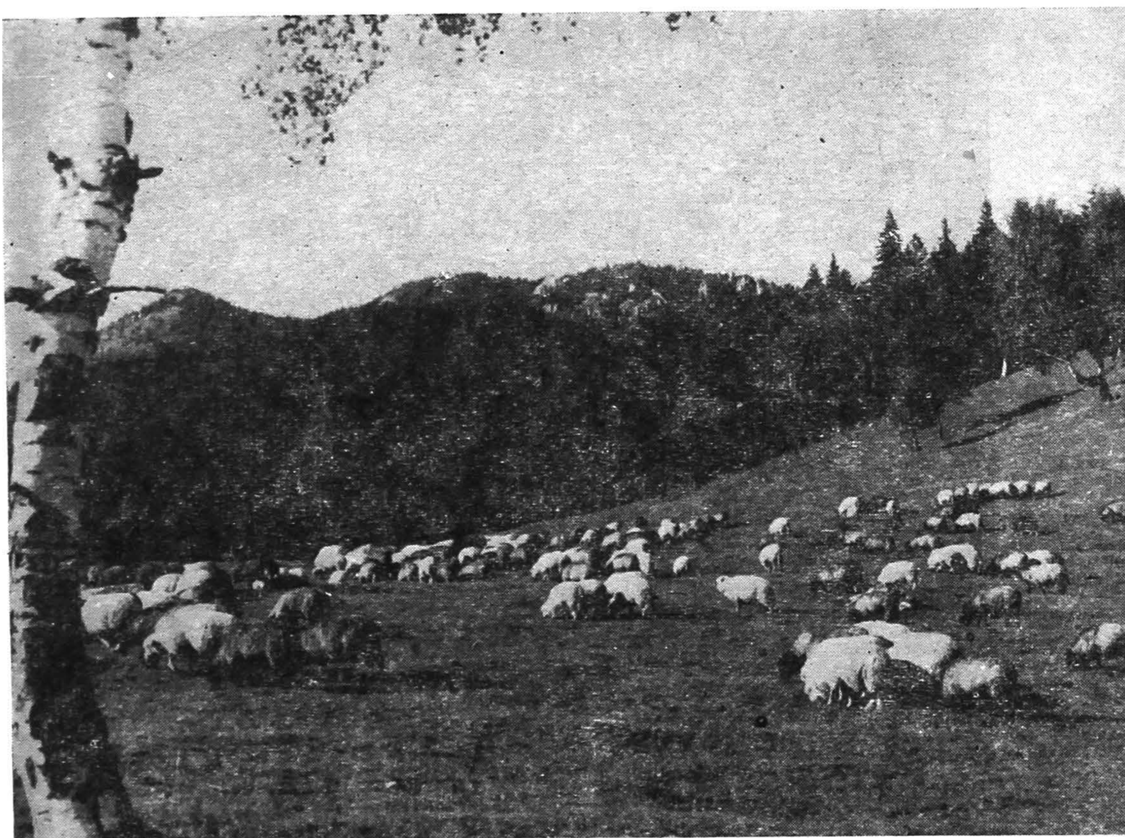

Fig. 35. — Păstorit în Obcina Feredeului (foto I. Mîndrescu).

se ocupă cu creşterea şi selecţionarea cailor, în mod deosebit a calului huţul.

Creşterea păsărilor se face intensiv în unele unităţi special construite sau în C.A.P.-uri. În moderna unitate avicolă din Suceava, în 1970, s-au obţinut rezultate deosebite, producţia de carne fiind de 1 349 000 kg. De la cele 1,2 milioane păsări (1 ianuarie 1972) s-au obţinut circa 91 milioane ouă.

Apicultura, îndeletnicire străveche, găseşte condiţii favorabile de dezvoltare pe întinsele fîneţe şi cîmpuri cultivate

Fig. 36. — Întreprinderea de stat pentru creșterea și industrializarea porcinelor Verești (foto D. Vințilă).

cu plante furajere. Sînt înregistrate astăzi un număr de peste 20 200 de familii, care dau anual circa 135 000 kg de miere și 5 500 kg de ceară.

Vînătoarea și pescuitul și-au găsit din totdeauna condiții prielnice, datorită varietății formelor de relief, desimii rețelei hidrografice, gradului mare de împădurire a suprafeței județului. Suceava deține cel mai mare fond de vînătoare din țară, obținînd de fiecare dată numeroase premii internaționale la trofee de cerb, căprior, urs, mistreț, rîs etc., animale care populează Munții Bistriței, Rarăul și Giumalăul, Călimanul, Suhardul și obcinele. Numai la expoziția de vînătoare de la Budapesta (1971), din cele 499 de medalii de aur obținute de țara noastră, trofeelor județului Suceava le-au revenit 64, rezultate deosebite obținîndu-se și în 1973 la Torino. În podiș

se vînează, pe lîngă unele răpitoare, iepurele şi în ultima vreme fazanul (Pătrăuţi). Judeţul participă cu peste 18% la planul de carne de vînat pe ţară.

Rîurile judeţului oferă condiţii deosebit de favorabile pentru pescuit. În apele de munte, locul principal îl ocupă păstrăvul şi lipanul, iar în cele de podiş cleanul, mreana, crapul, avatul, ştiuca. Pentru repopularea apelor Bistriţei, Moldovei şi Sucevei cu peşte, există astăzi două păstrăvării, una la Valea Putnei şi cealaltă la Prisaca Dornei, ultima dată în exploatare după 1965. De asemenea, pentru pescuitul sportiv există un fond lacustru corespunzător, cu o suprafaţă de peste 220 ha, precum şi iazuri şi amenajări pentru creşterea intensivă a crapului în regiunea de podiş (pe Şomuzul Mare, Şomuzul Mic).

Potrivit legilor obiective de dezvoltare echilibrată a economiei judeţului, noul plan cincinal prevede măsuri menite să ridice nivelul producţiei agricole şi animaliere cu mult peste indicii realizaţi pînă în prezent. În acest scop, importantele investiţii acordate vor fi îndreptate spre dezvoltarea mecanizării şi chimizării complexe a agriculturii, punîndu-se accent pe utilizarea maşinilor de mare randament, adaptate condiţiilor pedoclimatice ale judeţului. În pomicultură vor spori plantaţiile intensive în bazinul consacrat, dar în acelaşi timp se vor extinde plantaţiile noi de pomi fructiferi în cadrul C.A.P.-urilor. Pentru următorii 5 ani se prevede irigarea a încă 600 ha în sisteme noi, desecări pe 15 000 ha şi lucrări pentru combaterea eroziunii solului pe 17 400 ha. (T. N i t u, 1966). În cincinal atît efectivele, cît şi producţia animală vor creşte substanţial. Pînă în 1975 numărul bovinelor va fi cu 45% mai mare decît în cincinalul 1966—1970, producţia de lapte pe vacă furajată crescînd simţitor. Rezultate deosebite se prevăd şi la producţia de carne de bovine, de porcine şi păsări. La aceste realizări îşi vor aduce contribuţia atît unităţile I.A.S. şi C.A.P., dar şi construirea unor noi obiectve, dintre care complexele intercoope-

ratiste, specializate în creşterea păsărilor, a bovinelor şi a porcinelor. Un element nou în zootehnie îl constituie organizarea, în sectorul cooperatist, a unor complexe de tip industrial, bazate pe o tehnologie modernă de creştere, cu o productivitate şi o rentabilitate sporită. Creşterea producţiei agricole va asigura un plus de produse la fondul centralizat al statului, va răspunde solicitărilor de consum în continuă creştere ale judeţului.

În funcţie de dezvoltarea celor două sectoare ale agriculturii judeţului se poate vorbi de o zonare a acesteia, astfel:

1) zona montană, cu predominarea creşterii animalelor (a taurinelor îndeosebi), aflată într-o vastă arie de fîneţe şi păşuni naturale;

2) zona de podiş, caracterizată prin cultura cerealelor, a plantelor textile şi prin creşterea animalelor. Aici deosebim două areale restrînse:

— arealul de cultură intensivă a cartofului, pe valea Siretului şi pe ambele părţi ale văii Sucevei în podiş;

— bazinul pomicol Fălticeni, caracterizat prin cultura mărului;

3) zona periurbană a Sucevei, caracterizată printr-o mare dezvoltare a culturii legumelor, prin creşterea animalelor pentru lapte şi a păsărilor.

Sintetizînd rezultatele deosebite ale economiei judeţului, se cuvine să se evidenţieze aceste eforturi, ca o încununare a succeselor oamenilor muncii conduşi de comunişti, concretizate prin următoarele locuri fruntaşe:

— în industrie, locul întîi pe ţară la producţia de mangan, baritină, hîrtie, cherestea, fire de in, locul doi la celuloză şi lapte (inclusiv lapte praf), locul patru la carne şi produse din carne şi locul cinci la brînzeturi;

— în agricultură, primul loc la producţia totală şi medie la cartofi, precum şi la numărul de bovine, locul doi la producţia de plante textile, locul patru la producţia de pere şi locul cinci la producţia de mere.

CĂILE DE COMUNICAȚIE ȘI TRANSPORTURILE

Existența unor variate forme de relief, a unor străvechi drumuri comerciale, dar mai ales dezvoltarea rapidă a economiei au dus la răspîndirea unei întinse rețele rutiere și feroviare, care înlesnește transportul de călători și mărfuri de la un capăt la altul al județului și în întreaga țară.

Căile ferate au lungimea totală de 430 km, densitatea fiind de 50,3 km/1 000 km², față de 46,3 km media pe țară. În 1869 s-a dat în exploatare linia ferată Cracovia — Cernăuți — Ițcani — Roman și Dărmănești — Vatra Dornei. Între cele două războaie mondiale s-a realizat legătura cu Transilvania, prin construirea căii ferate Vatra Dornei — Ilva Mică. În perioada 1961—1964 s-a construit o nouă cale ferată, lungă de 42 km, între Suceava și Păltinoasa, evitîndu-se rampa grea a vechiului traseu Strigoaia — Cacica.

Principala arteră o constituie calea ferată București — Suceava — Vicșani, cu legătură spre U.R.S.S. și R.P. Polonă. Din acet traseu se desprind linii secundare, și anume : Dolhasca — Fălticeni (25 km), Verești spre Botoșani și Dorohoi, Dărmănești — Păltinoasa (34 km) și Dornești — Rădăuți — Nisipitu (59 km), cu ramificația Gura Putnei — Putna (6 km). Din artera internațională se desprinde, la Suceava, linia de legătură între inelul feroviar extracarpatic și cel intracarpatic, care pînă la Beclean pe Someș însumează 239 km. Pe teritoriul județului, din această linie ferată derivă traseele secundare Vama — Moldovița (20 km), Pojorîta — Fundu Moldovei (7 km), Floreni — Dornișoara (22 km), care deservesc atît localitățile de pe văile afluente mai importante ale Moldovei și Bistriței, cît și nevoile industriei lemnului.

Nodul feroviar cel mai important este Suceava, reşedinţa judeţului, municipiul avînd trei gări, dintre care cea din Burdujeni este o monumentală construcţie arhitectonică care datează din 1869. Prin acest nod feroviar rulează atît cel mai mare tonaj de mărfuri şi materii prime necesare industriei sucevene, cît şi cel mai mare număr de călători. Pe magistrala internaţională şi apoi pînă la capătul de vest al judeţului se face şi transportul cocsului metalurgic din Silezia spre Hunedoara. Pentru traficul de mărfuri prezintă importanţă şi nodurile feroviare Dorneşti şi Vereşti.

Vigoarea industrială a judeţului a făcut ca volumul de mărfuri transportat pe căile ferate să crească cu peste 47 % în 1970 faţă de anul 1965, 80 % din trenurile de marfă fiind remorcate astăzi de locomotive Diesel electrice.

Dintre lucrările deosebite, realizate în domeniul căilor ferate cu ecartament redus, trebuie amintită realizarea tunelului Aluniş (6 km), între Tarniţa şi Leşu Ursului, linie care deserveşte transportul minereului. Este în curs de execuţie dublarea căii ferate Bacău — Suceava.

Căile rutiere sînt repartizate neuniform pe suprafaţa judeţului. Dintre cele mai vechi este cunoscut fostul „drum al Sucevei", artera ce lega vechea capitală a Moldovei cu oraşul Bistriţa, precum şi „drumul Siretului". Astăzi şoseaua naţională modernizată, care traversează obcinele pînă în Depresiunea Dornelor, este principala arteră rutieră a judeţului (fig. 37). Ea leagă reşedinţa judeţului de oraşele Gura Humorului, Cîmpulung Moldovenesc şi Vatra Dornei, trecînd peste Mestecăniş, unul dintre pasurile înalte ale Carpaţilor, frecvent circulat. De la sud la nord, teritoriul judeţului este străbătut de şoseaua internaţională E 20, Bucureşti — Bacău — Siret, din care se desprinde drumul judeţean ce duce la Rădăuţi şi mai departe la Putna sau Suceviţa. În regiunea montană, densitatea reţelei rutiere a crescut ca urmare a deschiderii de noi şantiere, exploatări miniere sau drumuri forestiere. Lungimea totală a şoselelor este de 2 219 km, din care 367 km sînt modernizaţi. Din totalul reţelei, 470 km sînt drumuri naţionale (290 km modernizate), restul fiind drumuri de interes

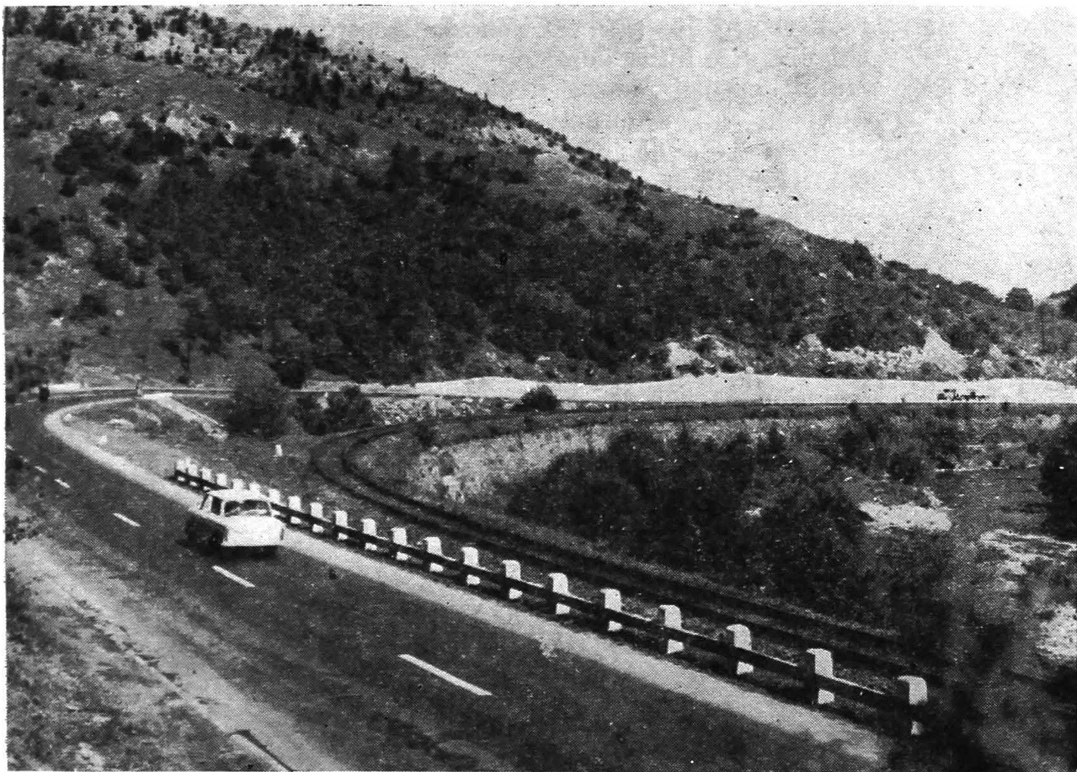

Fig. 37. — Magistrala rutieră și feroviară transcarpatică Suceava — Cluj (foto I. Mîndrescu).

local. Reține atenția faptul că spre obiectivele turistice de valoare internațională pornesc șosele modernizate. În prezent, acțiunea de modernizare a drumurilor se desfășoară cu toată intensitatea, urmînd ca în curînd să se dea în folosință șoseaua asfaltată Suceava — Liteni — Pașcani, Vatra Dornei — Poiana Teiului, iar în următorii ani Iacobeni — pasul Prislop — Vișeul de Sus și altele.

Transportul interurban de călători și de mărfuri este asigurat în întregul județ de un număr de peste 230 de autobuze și microbuze, precum și de un număr mare de autocamioane

repartizate la şase autobaze. Aceste mijloace de transport asigură atît buna deservire a traficului de călători şi de marfă, cît şi condiţii pentru deplasarea zilnică la locul de muncă a unui însemnat număr de salariaţi.

Transportul aerian este asigurat prin cursele TAROM (două pe zi), spre Bacău şi Bucureşti. În cincinalul 1966—1970 s-a modernizat aeroportul de la Salcea. Traficul de pasageri a crescut, în perioada 1966—1970, de 6 ori.

Poşta şi telecomunicaţiile au cunoscut înnoiri. Astfel, în 1967 s-a dat în folosinţă un releu de transmisie — recepţie de televiziune, mărindu-se numărul abonaţilor la 22 701 (cu 35% faţă de 1968), iar în 1969 s-au construit la Suceava un nou sediu P.T.T.R. şi o centrală telefonică automată de mare capacitate.

OBIECTIVELE TURISTICE

Prin potenţialul său turistic ridicat, judeţul Suceava este prin excelenţă unul dintre importantele judeţe turistice ale ţării atît ca varietate a obiectivelor, cît şi ca frecvenţă a acestora. El se situează alături de regiunile clasice de turism ale ţării, litoralul Mării Negre şi Braşov — Valea Prahovei, dar le depăşeşte prin diversitate. Regiunile amintite sînt profilate pe turismul sezonier legat de plaje sau de munte. Suceava oferă remarcabile monumente ale naturii, o bogăţie fără egal de artă populară nealterată, numeroase monumente istorice, fiind o regiune de veche tradiţie turistică (fig. 38).

Dacă Dobrogea se recomandă prin vestigiile antichităţii, Suceava este, în schimb, neîntrecută prin monumentele ei de artă feudală. Drumeţia de munte, alpinismul, sporturile de iarnă

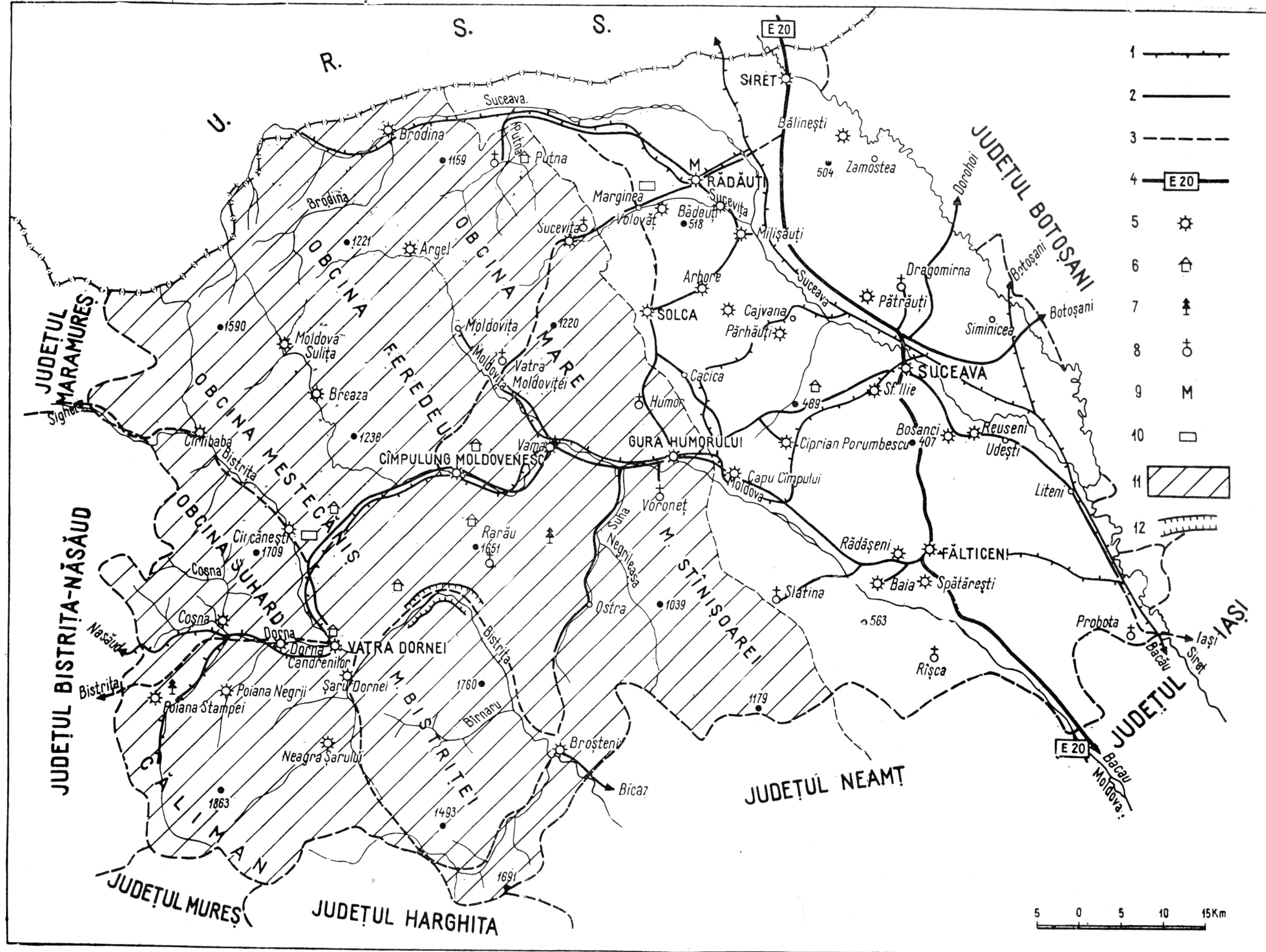

Fig. 38. — Principalele obiective turistice din județul Suceava.

1, Cale ferată; *2*, drum modernizat; *3*, drum de interes turistic; *4*, șosea internațională; *5*, localitate de interes turistic; *6*, punct turistic (cabană, camping); *7*, monument al naturii; *8*, monument arhitectonic; *9*, muzeu; *10*, artă populară; *11*, zona muntoasă; *12*, defileu (chei).

sînt la ele acasă prin părţile Braşovului, dar molidişurile şi tinoavele sucevene sînt unice în ţară, ca şi frescele exterioare ale monumentelor de artă feudală.

Dimitrie Onciul scria cîndva: „nicăieri pe tot pămîntul românesc nu se află pe un spaţiu atît de mic atîta bogăţie de istorie românească", iar George Vâlsan, referindu-se la munţii „ dascălecatului Moldovei", arăta că „acest ţinut de munţi are frumuseţea lui proprie; în preajma acestui ţinut şi în cuprinsul lui se află una din cele mai mîndre, mai isteţe şi mai rezistente populaţii din tot cuprinsul românesc".

Obiectivele turistice ale judeţului sînt numeroase şi felurite, ceea ce permite gruparea lor în mai multe centre turistice ca aşezare geografică: Ţara Dornelor, Căliman, Munţii Bistriţei, obcinele etc. sau în categorii de obiective turistice după specific (monumente ale naturii, monumente istorice, monumente de arhitectură, artă populară, muzee, case memoriale etc.).

Monumente ale naturii. Marea întindere a spaţiului muntos şi zona piemontană oferă o gamă întreagă de astfel de obiective şi abundă în frumuseţi peisagistice. Sînt două tipuri de turism proprii regiunilor muntoase: turism itinerant automobilistic sau drumeţie şi turism de sejur pentru tratament sau odihnă. Şoselele de mare interes turistic ale Sucevei, care reprezintă totodată şi căi de acces pentru turismul de drumeţie, sînt : Gura Humorului — Cîmpulung Moldovenesc — Vatra Dornei — Bîrgău şi Cîrlibaba — Vatra Dornei — Broşteni, în lungul Bistriţei. Cele două şosele se întretaie la Vatra Dornei, care este şi cel mai important centru montan rutier şi de drumeţie al judeţului. De la Vatra Dornei se pot organiza pe cele cinci şosele, care converg aici, tot atîtea trasee radiare şi tot de la Vatra Dornei se pot ataca în modul cel mai lesnicios toate masivele muntoase principale din judeţ :

a) Vatra Dornei — Prislop — Maramureş, pe Bistriţa Aurie. Acest drum oferă două obiective turistice: Ciocăneşti, ca zonă de pescuit a lostriţei, şi Cîrlibaba, pentru rezervaţia naturală Lala-Bila şi Piatra Ţibăului.

b) Vatra Dornei — Zugreni — Broşteni, pe Bistriţa în jos. Se traversează frumosul defileu de la Zugreni şi Toance, dintre masivele Giumalău, Rarău şi Barnar.

c) Vatra Dornei — Broşteni, pe Neagra Broştenilor, o frumoasă şosea de munte care traversează Munţii Bistriţei prin pasul Păltiniş.

d) Vatra Dornei — Poiana Stampei, cu rezervaţia botanică Tinovul Mare şi cele mai importante turbării din România cu valoare terapeutică.

e) Vatra Dornei — Mestecăniş — Cîmpulung Moldovenesc. Trecătoarea Mestecăniş oferă o vedere panoramică asupra munţilor din jur : Suhard, Căliman, obcine şi Giumalău. Coborînd către Sadova Cîmpulungului, pe valea Putnei, se ajunge la rezervaţia forestieră cu molid secular.

Atingînd la Pojorîta valea Moldovei şi mergînd pe vale în sus se întîlnesc mai multe rezervaţii botanice : la Breaza — tinovul Găina, cu floră relictă glaciară, la Moldova-Suliţa — coasta Răchitişul Mare, pe coastele Obcinei Mestecănişului, la Lucina, rezervaţia cu un alt relict glaciar — mesteacănul pitic. Călătorul temerar urcă Obcina Feredeului de la Moldova-Suliţa, pentru a coborî în valea Brodinei la Falcău.

De la Vatra Dornei, drumeţul de munte are trei căi pentru a ataca Masivul Căliman : pe Neagra Şarului şi Valea Haitei, pentru a ajunge la Pietrosu Călimanului — piscul culminant şi singurul vîrf de peste 2 000 m al judeţului —, şi pe drumul carosabil pînă la exploatarea de sulf de la Negoiu Românesc. La Pietrosu se mai poate ajunge pe o cale ocolită prin Dornişoara.

În fine, spre zona cea mai pitorească a Călimanului, creasta Lucaciului şi rezervaţia geologică 12 Apostoli (200 ha), se poate merge pe Negrişoara, dinspre vest, sau de la Neagra Şarului, dinspre est.

Turiştii pot folosi ca adăposturi, în zona turistică a Dornelor, cabana şi campingul Mestecăniş, casele de vînătoare Barnar, Valea Putnei şi Prinosul Mare de la Cîrlibaba, Cabana Rusca de pe Giumalău, în vecinătatea cheilor de la Zugreni, aparţinînd Institutului pedagogic din Suceava.

Zona turistică a Dornelor este cu atît mai valoroasă cu cît aici se poate desfăşura şi un intens turism de sejur pentru

tratament la admirabilele stațiuni balneoclimaterice din regiune, amplasate într-un cadru natural pitoresc : Vatra Dornei (800 m altitudine), stațiune deschisă tot anul, amenajată cu cele mai moderne dotări pentru cură, Dorna Candrenilor și Neagra Șarului. Acestora li se mai adaugă și alte stațiuni balneare de interes local, cum sînt : Coșna, Poiana Negrii și Șaru Dornei. Folosință balneoclimaterică prezintă și localitățile Broșteni (630 m) și Iacobeni (845 m).

Al doilea centru turistic montan este orașul Cîmpulung Moldovenesc. Pentru turism automobilistic se poate folosi, în afară de șoseaua modernă de pe valea Moldovei, și frumoasa șosea a obcinelor : Sadova — Vatra Moldoviței — Sucevița peste Obcina Feredeului și Obcina Mare. De la Moldovița se poate ajunge la Argel, a doua zonă de pescuit după Ciocăneștii Bistriței Aurii. În fine, o șosea nouă pînă la cabana Rarău.

Pentru drumeție, de la Cîmpulung se desfac cele mai bune căi de acces spre Giumalău și Rarău, acesta din urmă fiind, după Ceahlău, cel mai falnic munte din Carpații moldovenești prin pitorescul stîncilor Pietrele Doamnei (fig. 39) și „Popchii" Rarăului. De aici se pot organiza minunate excursii cu piciorul prin toți munții din jur și pînă la Toance, trecînd pe lîngă Schitul Rarău. Peticele de calcare compacte de sub Rarău permit dezvoltarea unor variate forme carstice, dintre care un colț deosebit de pitoresc îl constituie cheile Moara Dracului pe valea Caselor și Piatra Buhei pe Izvorul Alb, lîngă Cîmpulung, precum și rezervația geologică „Adam și Eva" de la Pojorîta. Este interesant de vizitat rezervația forestieră Giumalău (233 ha), cu pădure seculară de molid.

În afara modernului hotel turistic „Zimbrul" din Cîmpulung Moldovenesc (fig. 40), turiștii pot găsi adăpost la cabanele Rarău (1 520 m) și Deia (680 m), la Casa de vînătoare Argel și la campingul Vatra Moldoviței.

Cîmpulung Moldovenesc este un important centru de turism de sejur pentru odihnă, ca stațiune climaterică. Împreună cu Vatra Dornei sînt cele mai indicate centre pentru sporturile de iarnă, în special pentru schi.

Pentru a încheia cu zona montană și cu frumusețile naturale legate de aceasta, trebuie semnalat pitorescul drum de legă-

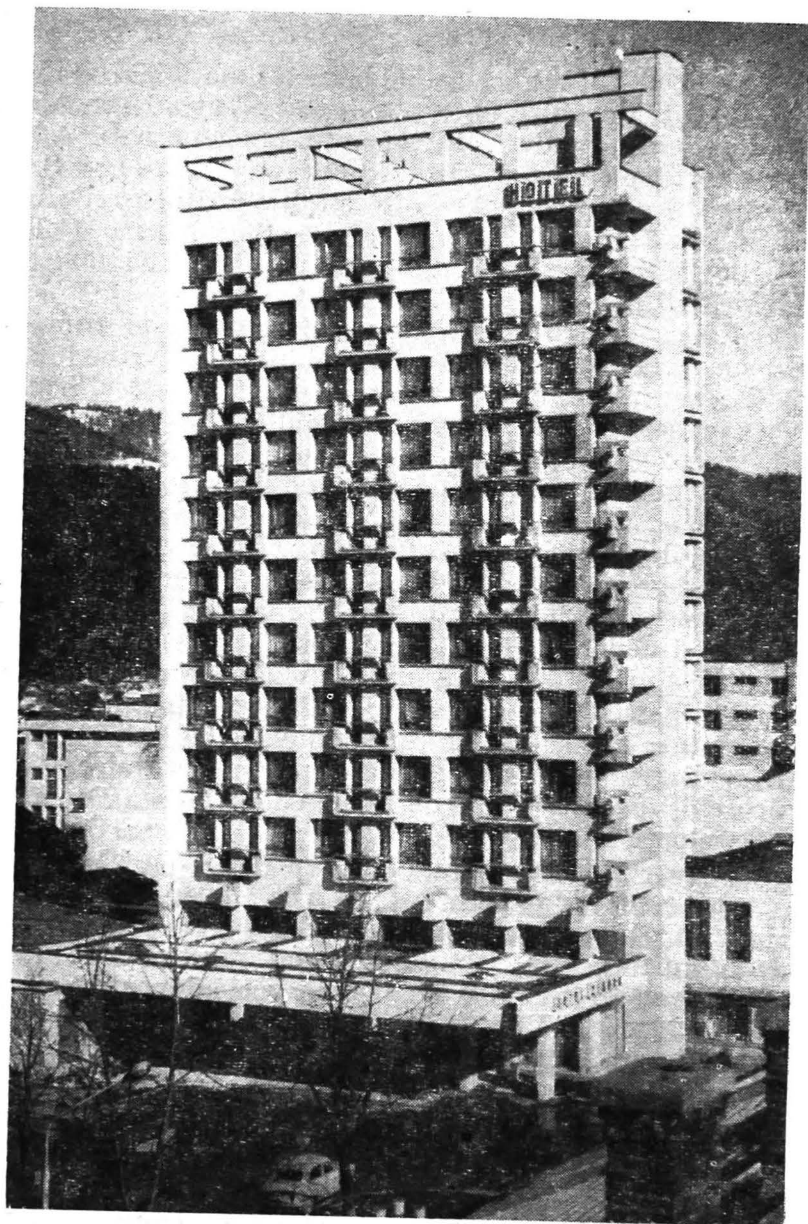

Fig. 40. — Hotelul ,, Zimbrul'' din Cîmpulung Moldovenesc (foto D. Vințilă).

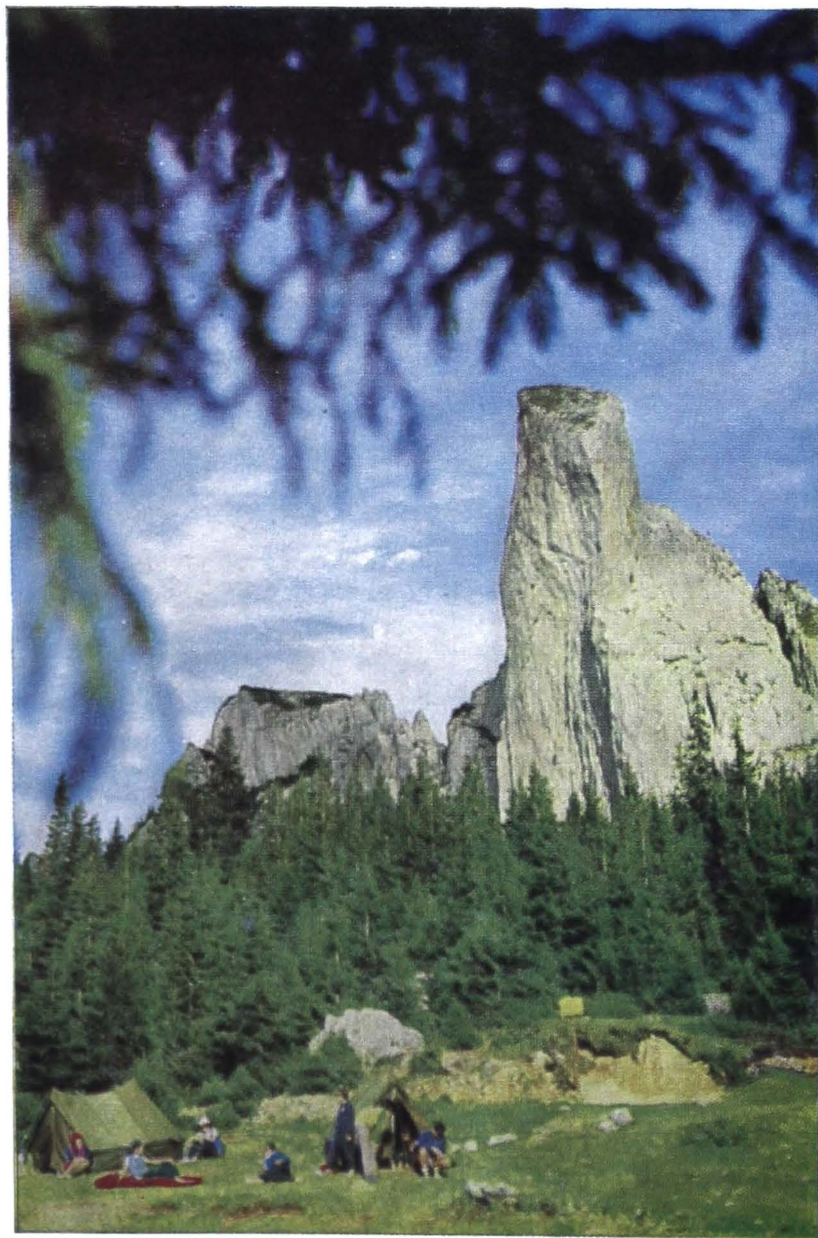

Fig. 39. — Pietrele Doamnei (Masivul Rarău) (foto A l. F l o r e s c u).

tură între valea Moldovei și valea Bistriței. Acesta pornește de la Frasin, de lîngă Gura Humorului, urcă pe Suha, trece prin centrul minier Ostra, taie Munții Stînișoarei pe la Tarnița și coboară în valea Bistriței la Holda.

Tot în zona turistică a Cîmpulungului, care poate fi prelungită pînă la Gura Humorului, se află codrul secular de la Slătioara și rezervația floristică Todirescu.

Monumente ale naturii, situate în afara domeniului muntos, sînt mai puține ; între acestea trebuie menționate stejarul multisecular de la Cașvana, stejarul monumental de la Botoșana, specia multiseculară de tisă de la Capu Cîmpului, rezervația de 24 ha a fînețelor seculare de la Ponoare (Bosanci) și rezervația de cerbi lopătari de la Pătrăuți. O atracție pentru turiști este lacul Dragomirna, folosit pentru pescuitul sportiv, și pădurea de agrement Adîncata, ambele în apropiere de Suceava ; de asemenea, obiectivul estetic parcul dendrologic (5 ha) din comuna Ciprian Porumbescu.

Un traseu turistic presărat cu numeroase obiective naturale și istorice este drumul din lungul piemontului : Mănăstirea Putna — Marginea — Solca (stațiune climaterică de interes local) — Cacica (530 m, una din cele mai mari saline din țară, stațiune balneară de interes local) — Humor — Fălticeni (Rădășeni, centru pomicol) — Baia — Mănăstirea Rîșca. Turiștii întîlnesc pe acest drum hanul și campingurile de la Putna și Solca, hotelurile turistice de la Gura Humorului și Fălticeni, hanul și campingul de la Ilișești (fig. 41), campingul de la Rădășeni, hanul Drăgușeni.

Suceava dispune de un bogat fond cinegetic și de pescuit, care acoperă întreaga suprafață a județului, constituind o atracție pentru vînătorii și pescarii sportivi. De la Broșteni la Cîrlibaba, de la Brodina la Voroneț și pînă la Dragomirna și Rîșca, munții, pădurile și apele sînt bine populate faunistic. Se citează recordul mondial la urs carpatin pe valea Putnei (1966) și recordul la căpriori de la Pătrăuți.

Monumente social-istorice. Turiștii iubitori de vestigiile trecutului sau de comorile artistice ale prezentului găsesc în județul Suceava o variată gamă de astfel de obiective. Cen-

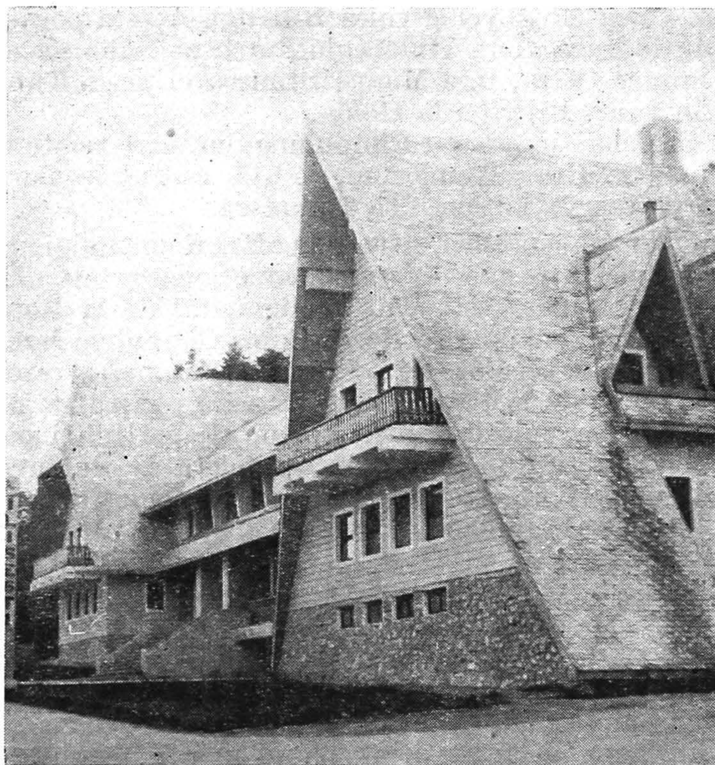

Fig. 41. — Motelul Ilișești (foto Ion Popescu Argeșel).

trul cel mai reprezentativ din acest punct de vedere este municipiul Suceava, iar personajul cel mai luminos este Ştefan cel Mare (fig. 42). Acest mare voievod este prezent pretutindeni, şi nu numai în Ţara de Sus, ca făuritor al neîntrecutelor monumente de artă feudală, la Voroneţ şi Sf. Ilie, la Pătrăuţi şi Volovăţ, la Reuseni şi Milişăuţi şi în multe alte locuri, iar alături de el vrednicul său fiu şi urmaş Petru Rareş, care s-a impus la Moldoviţa şi Probota, la Rîşca şi Baia.

Obiectivele social-culturale de interes turistic se grupează după specific în: monumente de arhitectură, obiective istorice, vetre folclorice şi de artă populară, muzee şi case memoriale, iar ca obiectiv complex Suceava însăşi.

Fig. 42. — Monumentul lui Ştefan cel Mare de la Suceava (foto I. Mîndrescu).

a) *Suceava* intră viguros în istorie, în ultimul pătrar al veacului al XIV-lea, cu Petru Mușat fondatorul dinastiei Mușatinilor, prin construirea cetății Scheia sau cetatea de vest, repede părăsită, ale cărei ruine se mai păstrează încă, și apoi prin Cetatea de Scaun sau cetatea de est, atestată documentar din 1388 prin nucleul ei, „fortul mușatin''. Ruinele celor două cetăți se află pe cei doi versanți ai pîrîului Cetății, la vărsarea acestuia în valea Sucevei. Între ele se afla curtea domnească, încă nedezgropată. Cetatea de Scaun este mărită, întărită și atinge strălucirea în epoca lui Ștefan. Niciodată, de-a lungul a 200 de ani de trăire intensă, această cetate n-a putut fi cucerită cu armele, decît o singură dată, prin trădare, în 1538. Cetatea Sucevei a dăinuit pînă în 1675, cînd a fost arsă și distrusă de Dumitrașcu Cantacuzino din ordinul Porții Otomane.

Dintre numeroasele obiective istorice ale orașului Suceava trebuie menționate în mod deosebit bisericile „Mirăuți'' și „Sf. Gheorghe''. Biserica „Mirăuți'', ctitoria lui Petru Mușat, a fost numită astfel, fiind locul de ungere (miruire) a domnilor Moldovei. Forma originală nu se mai păstrează, biserica fiind reconstruită integral în secolul al XVII-lea. Biserica „Sf. Gheorghe'', începută în 1514 de Bogdan, fiul lui Ștefan, și terminată de Ștefăniță în 1522, cunoscută sub numele de „Sf. Ioan cel Nou'', cu funcție de catedrală metropolitană începînd cu secolul al XVI-lea.

Există și două monumente de arhitectură : biserica „Sf. Dumitru'', ctitoria lui Petru Rareș din 1535, și mănăstirea armenească „Zamca'', construită în 1606.

La Suceava se găsește un bogat muzeu județean, cu specific istoric și naturalistic, apoi Hanul domnesc, de la finele secolului al XVI-lea, care găzduiește în prezent o secție de artă populară. Tot la Suceava se află două construcții moderne, unice în felul lor în țară : Casa de cultură a sindicatelor și localul Institutului pedagogic.

b) *Monumente de arhitectură*. Au fot inventariate în județ 24 de monumente de arhitectură. Dintre acestea demne de amintit sînt următoarele : mănăstirile Rîșca și Probota din sudul județului, ambele ctitorii ale lui Petru Rareș. Probota (1530),

Fig. 43. — Biserica Bogdana din Rădăuţi (foto Ion Popescu Argeşel).

cea mai importantă necropolă domnească (gropniţă) din Moldova, cuprinde mormintele familiei Rareş. Este o mănăstire-cetate şi prima biserică pictată din Moldova; frescele exterioare însă s-au şters.

Bogdana (biserica „Sf. Nicolae") din Rădăuţi este cea mai veche construcţie de zid conservată din Moldova, anterioară anului 1365, în stil romanic, înălţată de Bogdan fondatorul statului feudal Moldova (fig. 43).

Biserica „Sfînta Treime" din Siret, capelă a curţii domneşti, a cărei vechime nu se cunoaşte (poate este mai veche decît

Fig. 44. — Biserica mănăstirii Voroneț (foto Ion Popescu Argeșel).

Bogdana), datează din vremea cînd tîrgul Siret era capitala Moldovei. Monumentul din Siret este prima construcție cu plan trilobat din Moldova, fiind prototip în istoria arhitecturii moldovenești.

Cele mai valoroase monumente de arhitectură sînt cele cinci biserici ale mănăstirilor Voroneț — ctitoria lui Ștefan (1488) (fig. 44), Arbore — a hatmanului Luca Arbore (1503), Humor — a logofătului Teodor Bubuiog (1530), Moldovița — a lui Petru Rareș (1532) și Sucevița — a boierilor Movilești

Fig. 45. — Biserica mînăstirii Sucevița (foto Edit. pentru turism).

Fig. 46. — Fresca ,,Asediul Constantinopolului'', mînăstirea Moldovița (foto Comb. poligr. ,,Casa Scînteii'').

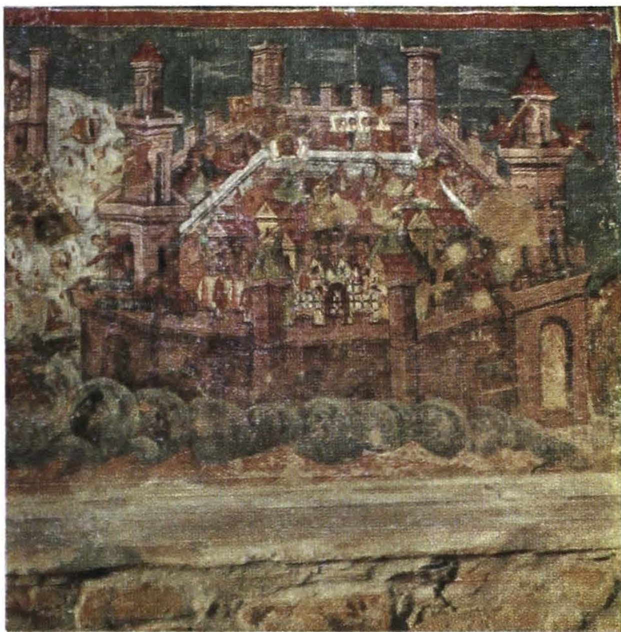

Fig. 47. – Mînăstirea Sucevița (foto Comb. poligr. ,,Casa Scînteii'').

(1584). Acestea sînt singurele biserici pictate, din multe cîte au fost, conservate ca atare, monumente de importanţă universală incluse în evidenţa UNESCO. Ele au fost pictate în epoca lui Rareş, la iniţiativa vărului său, mitropolitul Grigore Roşca, de şcoala de pictori moldoveni ce luase fiinţă la Voroneţ, unde se formase un important centru cărturăresc, cunoscut şi prin Codicele Voroneţean. Frescele exterioare, „de o mirifică exuberanţă cromatică" sînt comparate ca valoare artistică cu picturile murale de la San Marco din Veneţia (fig. 45). Dintre aceste cinci monumente de artă feudală, Voroneţul este cea mai valoroasă prin picturile sale monumentale, prin amploarea şi efectul lor decorativ ; ea este situată de istoricii de artă înaintea bisericilor din Athos şi Pisa. Suceviţa, care prin fresce continuă tradiţia statornicită de Rareş, încheie seria marilor monumente din epoca formării şi apogeului stilului moldovenesc.

Compoziţia culorilor — albastrul de Voroneţ, roşul de Humor, galbenul de Moldoviţa şi verdele de Suceviţa, culorile de fond ale frescelor — a rămas încă necunoscută. Prospeţimea culorilor, deşi pictate între 1537 şi 1547 (Suceviţa pictată în 1597), a rămas nealterată. Opera artiştilor (anonimi) moldoveni este comparată, ca valoare, cu operele unui Giotto, Leonardo da Vinci sau Michelangelo. Aceasta a îndreptăţit pe George Vâlsan (1965, p. 175) să noteze că „numai un popor de păstori munteni, al unui ţinut cu lumina învăluită în abur, ca în obcinele Bucovinei, a putut născoci o astfel de minune artistică, socotită azi ca una din cele mai alese realizări artistice populare ale Europei" (fig. 46).

Seria monumentelor de arhitectură se continuă cu Putna lui Ştefan (1466), cu Slatina lui Lăpuşneanu (1561), cu Dragomirna lui Anastasie Crimca (1609), model de broderie în piatră (turla), cu Solca lui Ştefan Tomşa (1621) şi multe altele, focare de cultură şi biserici fortificate (fig. 47). Întreaga istorie a Moldovei se înscrie în aceste monumente de artă.

În general, mai toate monumentele feudale de zid au fost ridicate pe locul altora mai vechi, de lemn, care au dispărut sau de zid, ale căror ruine se mai păstrează pe alocuri.

c) *Obiective istorice.* Cel mai important obiectiv istoric este Baia, prin reşedinţa domnească a Moldovei sub Dragoş. Aici

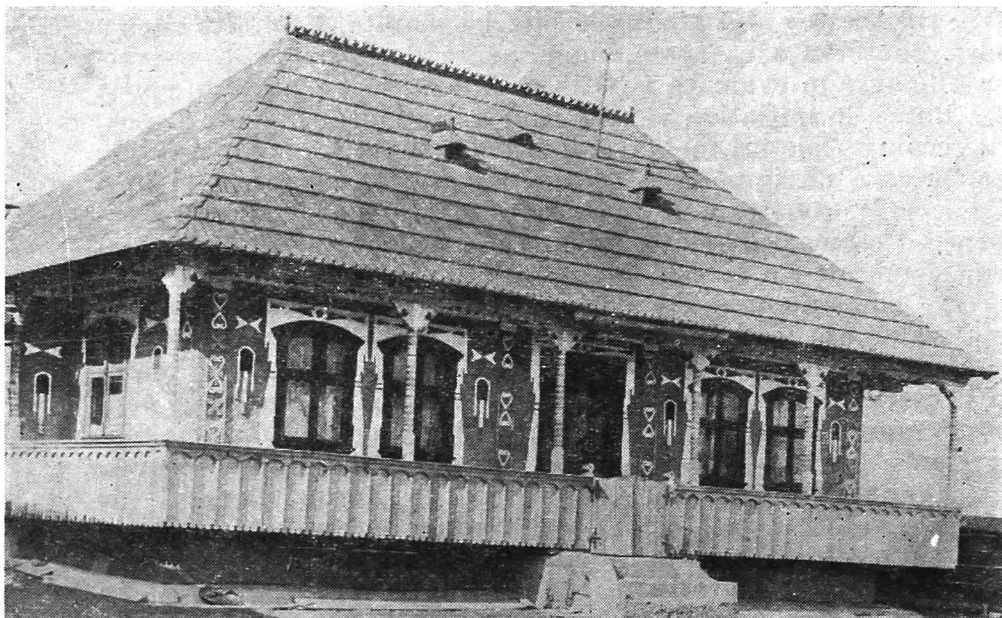

Fig. 48. — Casă din satul Ciocănești (foto L. B u r a c).

se păstrează ruinele catedralei în stil gotic, de mari dimensiuni, unica de acest fel rămasă în Moldova, ridicată în 1415 de Alexandru cel Bun doamnei sale, Margareta. Tot la Baia, în amintirea bătăliei din 1467 purtate cu Matei Corvin, Ștefan înalță Biserica Albă.

La Cîrlibaba se află monumentul comemorativ care amintește locul unde în 1359 Bogdan a descălecat, venind din Maramureș.

La Vama este ,,Stîlpul lui Vodă'', ridicat în 1717 de voevodul Mihai Racoviță în amintirea unei bătălii cîștigate.

d) *Vetre folclorice și de artă populară, muzee, case memoriale*. Vetrele folclorice și etnografice abundă în județul Suceava în forme multiple și originale, de la cîntecele și dansurile populare, la port, tip de casă (fig. 48) și gospodărie, obiecte casnice, datini și obiceiuri străvechi etc. Toate acestea reprezintă atracții turistice inedite.

Arta populară se remarcă îndeosebi în următoarele localități : Arbore, pentru țesături și cusături, Cîmpulung Moldo-

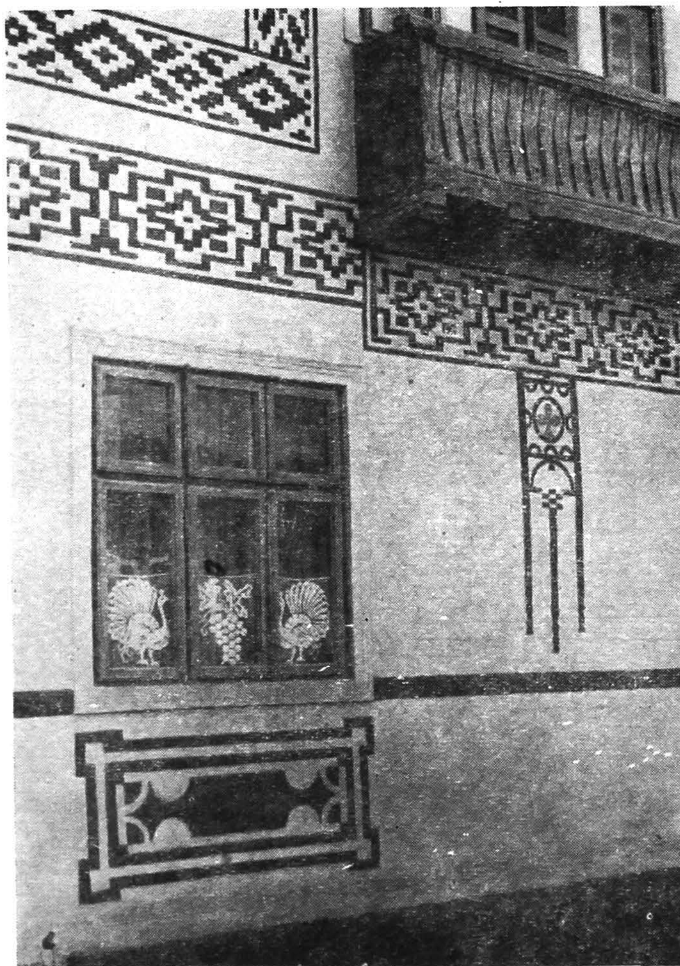

Fig. 49. — Arhitectură populară din satul Ciocănești (foto Ion Popescu Argeșel).

venesc pentru cojoace și instrumente de suflat din lemn, Ciocănești, care se poate dezvolta chiar ca sat turistic, pentru chimire și arhitectură populară (fig. 49), Cacica și Marginea, pentru ceramică, îndeosebi Marginea, renumită pentru ceramica neagră (atelier), Brodina și Vatra Moldoviței.

Fig. 50. — Casa memorială Ciprian Porumbescu (foto Ion Popescu Argeșel).

Județul este bine dotat cu o rețea de muzee, unele dintre acestea specializate pe un anumit profil și dispunînd de colecții bogate. În afară de muzeele mănăstirilor Dragomirna, Putna, Sucevița, Moldovița și Probota, cu adevărate comori de artă medievală, sînt muzeele cu specific etnografic de la Rădăuți, Gura Humorului și Cîmpulung Moldovenesc (cultura națională a lemnului). În fine, Muzeul de vînătoare de la Fălticeni și Muzeul de științe naturale de la Vatra Dornei.

Trebuie amintită și seria de case memoriale, cum sînt cele de la Stupca, satul lui Ciprian Porumbescu (fig. 50), Ilișești,

locul natal al folcloristului Simeon Florea Marian, Spătărești, satul unde s-a născut actorul Matei Millo, Mălini, satul poetului Nicolae Labiş. La Fălticeni se află casa lui Mihail Sadoveanu şi casele în care au locuit Ion Creangă, Nicu Gane, Ion Dragoslav, Artur Gorovei.

Perspective de dezvoltare. Potenţialul turistic al judeţului Suceava este deosebit de bogat şi variat. Trebuie însă amplificată şi modernizată baza materială turistică prin construirea de moteluri, cabane, campinguri, modernizarea în continuare a şoselelor turistice, deschiderea de căi de acces spre unele obiective turistice, în prezent mai greu de atins, şi alte măsuri oranizatorice.

După cum rezultă din datele O.J.T. Suceava, obiectivele turistice din judeţ au fost vizitate, în grupuri organizate, de un număr sporit de turişti de la un an la altul. Dintre aceştia, în medie, 45% sînt turişti străini, veniţi în special din Franţa, U.R.S.S., R.F. Germania şi din multe alte ţări. Se constată că ponderea turiştilor străini, în raport cu turiştii interni, este tot mai mare. Obiectivul turistic cel mai căutat este Voroneţul. Lunile cu cel mai ridicat flux de turişti sînt aprilie—octombrie.

Este un fapt necontestat că între principalele regiuni turistice ale României, judeţul Suceava se situează, ca valoare, la nivel internaţional, fiind a doua regiune turistică a ţării.

Bibliografie

ALEXANDRESCU GR., MUREȘAN GEORGETA, PELTZ M., SĂNDULESCU M. (1968), *Harta geologică a Republicii Socialiste România*, sc. 1 : 200 000 foaia Toplița (12) și text explicativ, Inst. geol., București.

APĂVĂLOAEI M., CHIRIAC D., LUPU N. (1970), *Citeva observații geografico-economice referitoare la populația și așezările rurale din județul Suceava*, Anal. șt. Univ. ,, Al. I. Cuza'' Iași (seria nouă), Secția a II-a (șt. nat.), b. geol.-geogr., t. XVI.

ATANASIU I. (1929), *Cercetări geologice în împrejurimile Tulgheșului*, An. Inst. geol., t. XIII.

ATHANASIU SAVA (1899), *Geologische Beobachtungen in den Nordmoldavischen Ostkarpathen*, Verh. d. k.k. Reichsanstalt, Wien.

BALAN T. (1960), *Din istoricul Cîmpulungului Moldovenesc*, Edit. științifică, București.

BARBU N. (1970), *Aspecte morfostructurale și morfolitologice în Obcina Feredeului*, Anal. șt. Univ. ,,Al. I. Cuza'' Iași (seria nouă), Secția a II-a (șt. nat.), b. geol.- geogr., t. XVI.

BOTEZ C., SWIZEWSKI C. (1964), *Contribuții economico-geografice la studiul industriei lemnului din Moldova*, Anal. șt. Univ. ,, Al. I. Cuza'' Iași (seria nouă), Secția a II-a (șt. nat.), b. geol.-geogr., t. X.

CHIRIAC D. (1969), *Considerații geografico-economice asupra așezărilor rurale din Țara Dornelor*, Anal. șt. Univ. ,, Al.I. Cuza'' Iași (seria nouă), Secția a II-a (șt. nat.), b. geol.-geogr., t. XV.

CUCU V. (1970), *Orașele României*, Edit. științifică; București.

DONISĂ I. (1968), *Geomorfologia văii Bistriței*, Edit. Academiei, București.

DONISĂ I., POGHIRC P. (1968), *Valea Bistriței*, Edit. științifică, București.

FLOREA N., CONEA ANA, SPIRESCU M. (1971), *Harta solurilor Republicii Socialiste România*, sc. 1 :1 000 000 foaia 11, Inst. geol., București.

GHENEA C., BANDRABUR T., MIHĂILĂ N., GHENEA ANA, GIURGEA P. (1969), *Harta hidrogeologică a Republicii Socialiste România*, sc. 1 : 1 000 000, nr. 10 și text explicativ.

GIURESCU C. C. (1967), *Tîrguri sau orașe și cetăți moldovene. Din secolul al X-lea pînă la mijlocul secolului al XVI-lea*, Edit. Academiei, București.

GIOSU V., BALABAN E. (1962), *Migrațiile pentru lucru pe cuprinsul regiunii Suceava*, Anal. șt. Univ. ,, Al.I. Cuza'' Iași (seria nouă), Secția a II-a (șt. nat.), b. geol.-geogr., t. VIII.

GRIGOROVITZA F. (1908), *Dicționarul geografic al județului Suceava*, București.
HURMUZAKI E. (1890), *Documente privitoare la istoria românilor*, vol. I, partea a II-a, București.
IACOBESCU M., GAFENCU GH. (1970), *Monografia liceului ,, N. Gane''*, Suceava.
IONESCU S. (1894), *Dicționarul geografic al județului Suceava*, București.
IOSEP I. (1972), *Cîteva considerații geografice privind populația și așezările omenești din județul Suceava*, Com. ref. geogr., Suceava.
JOJA T., ALEXANDRESCU GR., BERCIU I., MUTIHAC V. (1968 *a*), *Harta geologică a Republicii Socialiste România*, sc. 1 : 200 000 foaia Rădăuți (5) și text explicativ, Inst. geol., București.
JOJA T., MIRĂUȚĂ ELENA, ALEXANDRESCU GR. (1968 *b*), *Harta geologică a Republicii Socialiste România*, sc. 1 : 200 000 foaia Piatra Neamț (13) și text explicativ, Inst. geol. București.
KRÄUTNER H., NĂSTĂSEANU S., RĂDULESCU D. (1969), *Harta substanțelor minerale utile din Republica Socialistă România*, sc. 1 : 1 000 000 foaia 8, Inst. geol., București.
LUCACI MARIA (1971), *Aspecte ale valorificării potențialului turistic în județul Suceava*, Lucr. șt. vol. II, Inst. pedagogic Suceava.
MAGHIAR M., OLTEANU ȘT. (1970), *Din istoria mineritului în România*, Edit. științifică, București.
MARTINIUC C. (1941), *Aspecte din umanizarea Carpaților Bucovinei*, Lucr. Soc. ,, D. Cantemir'', Iași.
MARTINIUC C., BĂCĂUANU V. (1960), *Contribuții la studiul geomorfologic al teritoriului orașului Suceava și al împrejurimilor sale*, Anal. șt. Univ. ,,Al. I. Cuza'' Iași (seria nouă), Secția a II-a (șt. nat.), t. VI, fasc. 4.
MIHĂILESCU V. 1963), *Carpații sud-estici*, Edit. științifică, București.
MIHĂILESCU V. (1966), *Dealurile și cîmpiile României*, Edit. științifică, București.
MUTIHAC V. (1965), *Considerații asupra doggerului din sinclinalul marginal extern.* (*Rarău - Breaza*), St. cerc. geol., geof., geogr., Seria geol., t. 12.
NIMIGEANU V., LUPU N., (1970), *Unele aspecte economico-geografice ale economiei forestiere în județul Suceava*, Anal. șt. Univ. ,, Al.I. Cuza'' Iași (seria nouă), Secția a II-a (șt. nat.), b. geol. -geogr., t. XVI.
NITU T. (1966), *Solurile din regiunea Suceava*, Bacău.
NORDON A. (1935), *Résultats sommaires et provisoires d'une étude morphologique des Carpates Orientales Roumaines*, C.R. Congr. Intern. Geogr., tome II, fasc. I, Paris.
OLINESCU D. (1894), *Charta arheologică a Bucovinei*, Bul. Soc. rom. geogr., t. XV, trim. I—II.

ORGHIDAN N. (1969), *Văile transversale din România*, Edit. Academiei, Bucureşti.

OȚETEA A. şi colab. (1970), *Istoria poporului român*, Edit. ştiinţifică, Bucureşti.

PAULENCU D. (1972), *Coordonate ale dezvoltării economice a judeţului Suceava*, Com. ref. geogr., Suceava.

POGHIRC P., APĂVĂLOAEI M., BALABAN F., SWIZEWSKI C. (1960), *Contribuţii economico-geografice asupra oraşului Suceava*, Anal. şt. Univ. ,,Al. I. Cuza'' Iaşi (seria nouă), Secţia a II-a (şt. nat.), t. VI, fasc. 4.

POGHIRC P., GIOSU V., APĂVĂLOAEI M., UNGUREANU AL. (1964), *Contribuţii geografico-economice asupra oraşului Fălticeni*, Anal. şt. Univ. ,, Al.I. Cuza'' Iaşi (seria nouă), Secţia a II-a (şt. nat.) b. geol.-geogr., t. X.

POPP N. (1939), *Subcarpaţii dintre Dîmboviţa şi Prahova. Studiu geomorfologic*, Bucureşti.

POPP N. (1970), *Alunecările de teren de la Drăgoeşti (jud. Suceava)*, Terra, an. II, nr. 5.

POPP N., MARTINIUC C. (1971), *Zona de contact între Carpaţii Orientali şi Podişul Sucevei*, Muz. jud., vol. II, Suceava.

POPP N., TEACI D. (1972), *Contribuţii la cunoaşterea geomorfologiei, litologiei şi solurilor depresiunii Rădăuţi*, Lucr. conf. naţ. de şt. solului, Iaşi, 5 A.

POSSA MIRCEA (1969), *Posibilităţi de amenajare turistică a zonei mănăstirilor din Moldova nord*, Lucr. colocv. de geogr. turismului, Bucureşti.

SAULEA EMILIA (1967), *Harta geologică a Republicii Socialiste România* 1 : 200 000 foaia Suceava (6) şi text explicativ, Inst. geol., Bucureşti.

SAVU H., BOROŞ M., KRÄUTNER H. (1970), *Harta metalogenetică a Republicii Socialiste România*, sc. 1 : 1 000 000 foaia 9, Inst. geol., Bucureşti.

SIMIONESCU I. (1925), *Oraşe din România*, Edit. Cartea Românească, Bucureşti.

SÎRCU I. (1971), *Geografia fizică a Republicii Socialiste România*, Edit. didactică şi pedagogică, Bucureşti.

SÎRCU I., BARBU N., PAULENCU D. (1971), *Masivul Rarău. Unele observaţii geomorfologice*, Anal. şt. Univ. ,,Al. I. Cuza'' Iaşi (seria nouă), Secţia a II-a (şt. nat.), b. geol. -geogr., t. XVII.

SOCOLESCU M., CIOCÎRDEL R. (1969), *L'évolution de l'ecorce terrestre en Roumanie*, Rev. roum. géol., géophys., géogr., Série géophys., t. 10.

ŞANDRU I. (1955), *Contribuţii istorico-geografice asupra dezvoltării oraşului Rădăuţi*, Probl. geogr., vol. II.

ŞANDRU I, (1966), *Contribuţii de geografie aplicată privind aşezările rurale din Republica Socialistă România*, Anal. şt. Univ. ,, Al.I. Cuza'' Iaşi (seria nouă), Secţia a II-a, b. geol.-geogr., t. XII.

ŞANDRU I., BLAJ C. (1956), *Cîteva trăsături geografice ale teritoriului oraşului Rădăuţi*, Probl. geogr., vol. III.

ŞANDRU I., CUCU V., POGHIRC P. (1961), *Contribuţii geografice la clasificarea oraşelor din R.P.R.*, Anal. şt. Univ. ,,Al.I. Cuza'' Iaşi (seria nouă), Secţia a II-a (şt. nat.), b. geol. -geogr., t. VII, fasc. 2.

TUFESCU V. (1940), *Fundamentul podişului moldovenesc*, Rev. geogr. rom., anul III, fasc. I.

TUFESCU V. (1941), *Tîrguşoarele din Moldova şi importanţa lor economică*, Bul. Soc. rom. geogr., t. LX.

TUFESCU V. (1970), *Pe valea Moldovei*, Edit. ştiinţifică, Bucureşti.

UNGUREANU AL. (1968), *Unele observaţii asupra deplasărilor de populaţie în Moldova*, Anal. şt. Univ. ,,Al. I. Cuza'' Iaşi (seria nouă), Secţia a II-a (şt. nat.), b. geol. -geogr., t. XIV.

URECHE GR. (1967), *Letopiseţul Ţării Moldovei*, Edit. ştiinţifică, Bucureşti.

VÂLSAN G. (1939), *Morfologia văii superioare a Prahovei*, Bul. Soc. rom. geogr., t. LVIII.

VÂLSAN G. (1965), *Descrieri geografice*, Edit. ştiinţifică, Bucureşti.

ZIDĂRIŢĂ ŞT. (1967), *Suceava — ghid turistic al regiunii*, Edit. meridiane, Bucureşti.

*** (1971), *Anuarul statistic al Republicii Socialiste România*, D.C.S., Bucureşti.

*** (1972), *Anuarul statistic al Republicii Socialiste România*, D.C.S., Bucureşti.

*** (1964), *Atlasul cadastrului apelor din Republica Populară Română*, Comitetul de Stat al Apelor.

*** (1966), *Atlasul climatologic al Republicii Socialiste România*, Comitetul de Stat al Apelor.

*** (1969), *Directivele Congresului al X-lea al Partidului Comunist Român privind planul cincinal pe anii 1971 — 1975*, Edit. politică, Bucureşti.

*** (1971), *Direcţiile de dezvoltare a turismului în judeţul Suceava*, Ministerul Turismului.

*** (1972), *Judeţele României Socialiste*, Edit. politică, Bucureşti.

Cuprinsul

ACADEMIA REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA
INSTITUTUL DE GEOGRAFIE

JUDEȚUL SUCEAVA

AUTORI: N. POPP, I. IOSEP, D. PAULENCU

U. R. S. S.

JUD. MARAMUREȘ

JUDEȚUL BISTRIȚA - NĂSĂUD

JUD. MUREȘ

JUD. HARGHITA

JUDEȚUL NEAMȚ

JUDEȚUL BOTOȘANI

JUD. IAȘI

SUCEAVA

RĂDĂUȚI

SIRET

CÎMPULUNG MOLDOVENESC

VATRA DORNEI

GURA HUMORULUI

FĂLTICENI

SOLCA

BOTOȘANI

DOROHOI

PODIȘUL SUCEVEI

DEPRESIUNEA DORNELOR

Obcina Mare

Obcina Feredeului

Obcina Mestecănișului

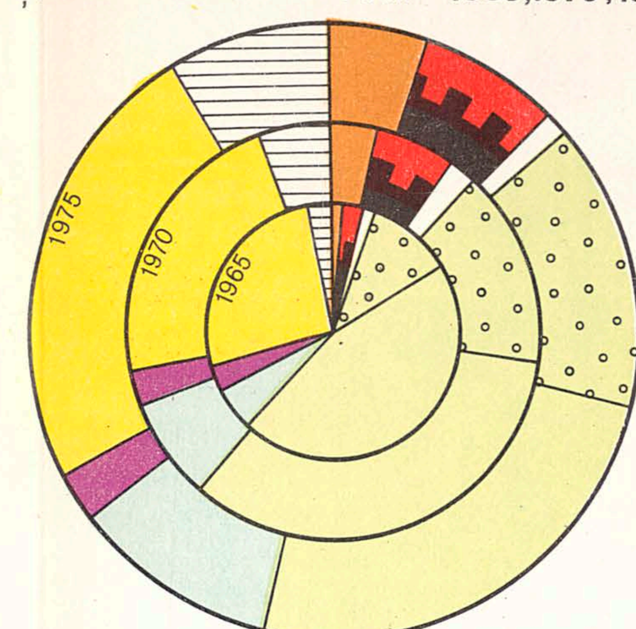
Suhardul

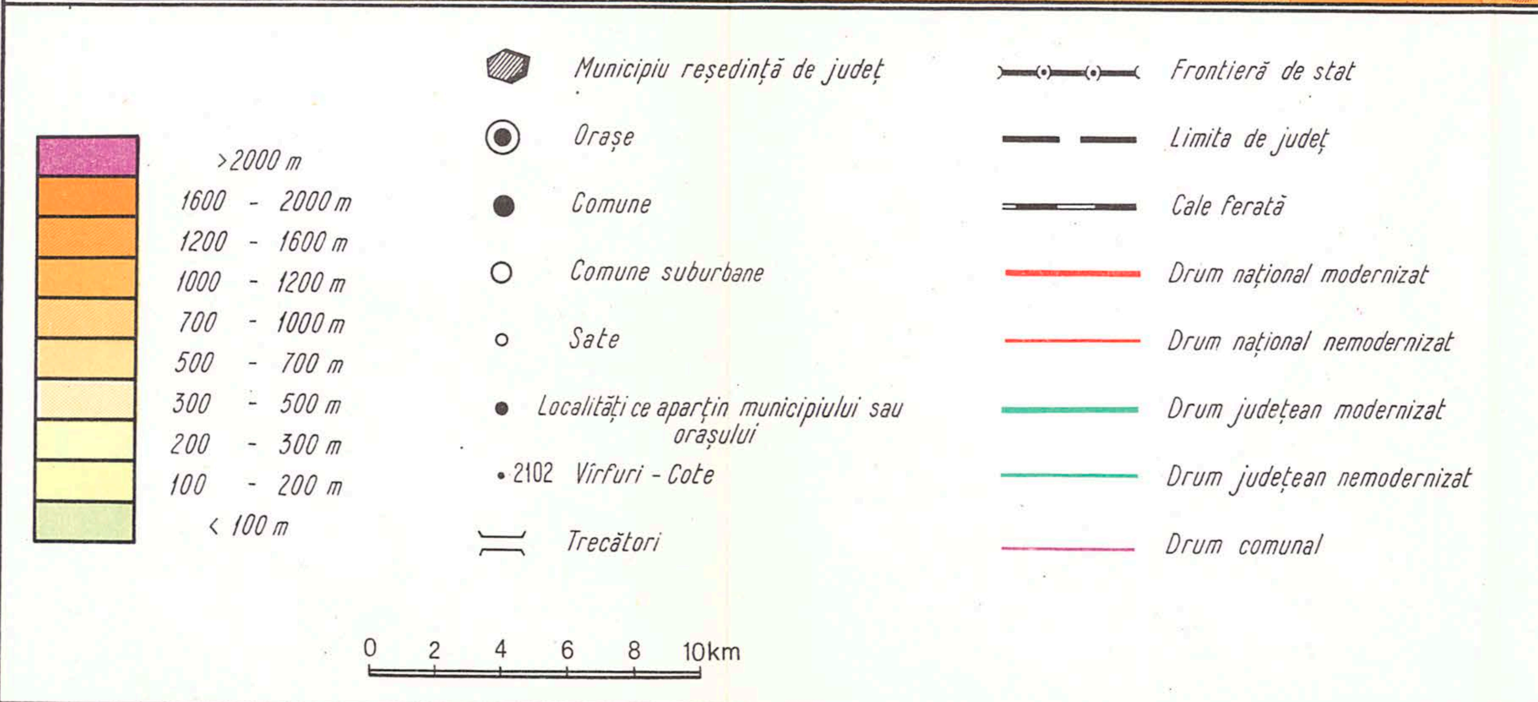
M. Stînișoarei

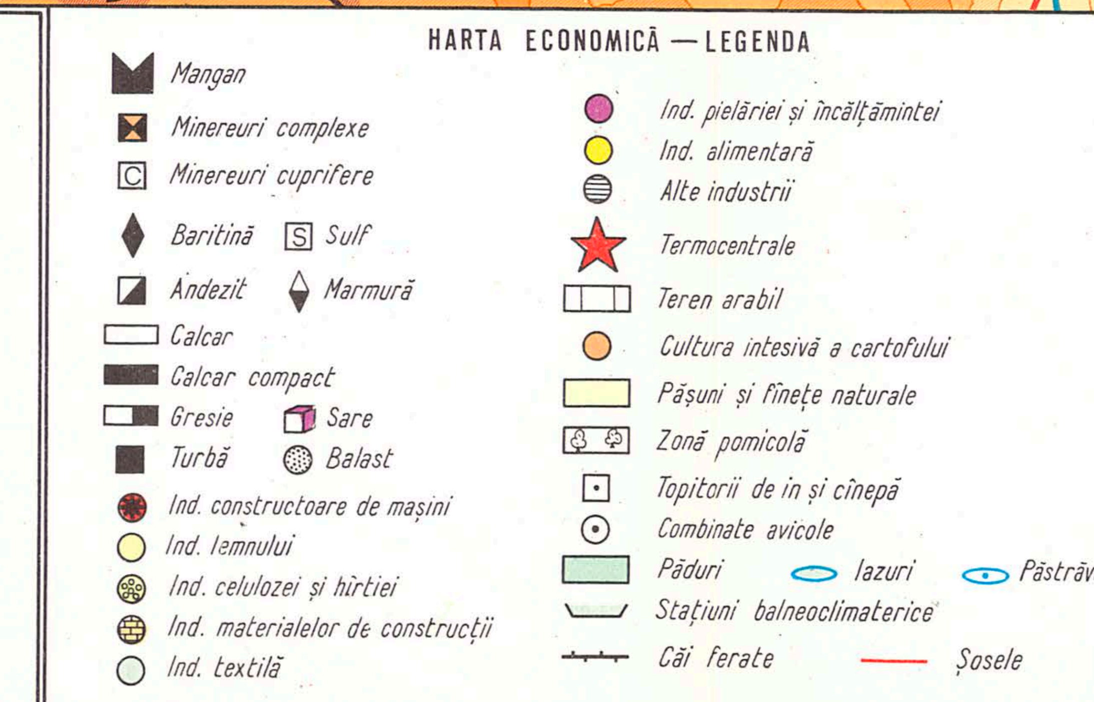
M. Bistriței

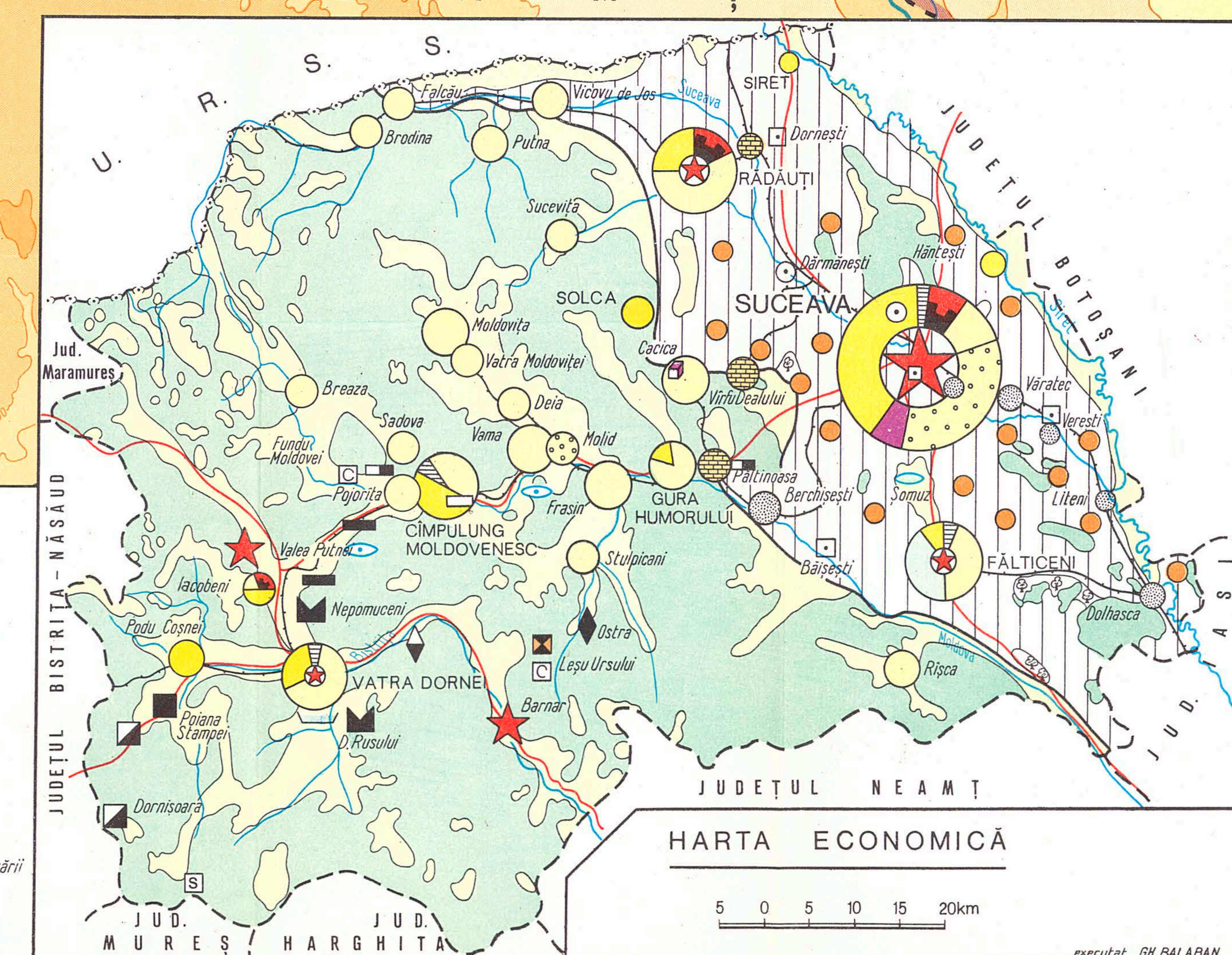
M. Călimani

Obcina Voroneț

B.055 C.4773

DIRECȚIA TOPOGRAFICĂ MILITARĂ IMPRIMAT ÎN 1973

Redactor CHIRIAC DUMITRU
Tehnoredactor DAMASCHINOPOL MARILENA

Bun de tipar 13.09.1973. Tiraj 3400. Hîrtie tipar înalt ilustrații, format 16/61×86 de 80 G/m². Coli de tipar 10. Planșe 15.
C.Z. pentru biblioteci mari 91(498.311)
C.Z. pentru biblioteci mici 91(498.3)

Întreprinderea poligrafică ,,Informația'', str. Brezoianu nr. 23—25, București. Republica Socialistă România

I.P.I. — c. 763

În cadrul colecției
„JUDEȚELE PATRIEI"

au apărut :

- Județul Hunedoara
- Județul Vîlcea
- Județul Cluj
- Județul Vrancea
- Județul Ilfov
- Județul Gorj
- Județul Buzău
- Județul Brașov
- Județul Ialomița
- Județul Sibiu
- Județul Sălaj
- Județul Bacău
- Județul Bihor
- Județul Tulcea
- Județul Iași
- Județul Bistrița-Năsăud
- Județul Mureș

Lei 15

